سایە

مەسعود لەعلی

فەهیمەی ئەرژەنگی

خۆتبە
نەك كەوچكی
هەموو كاسەیەك

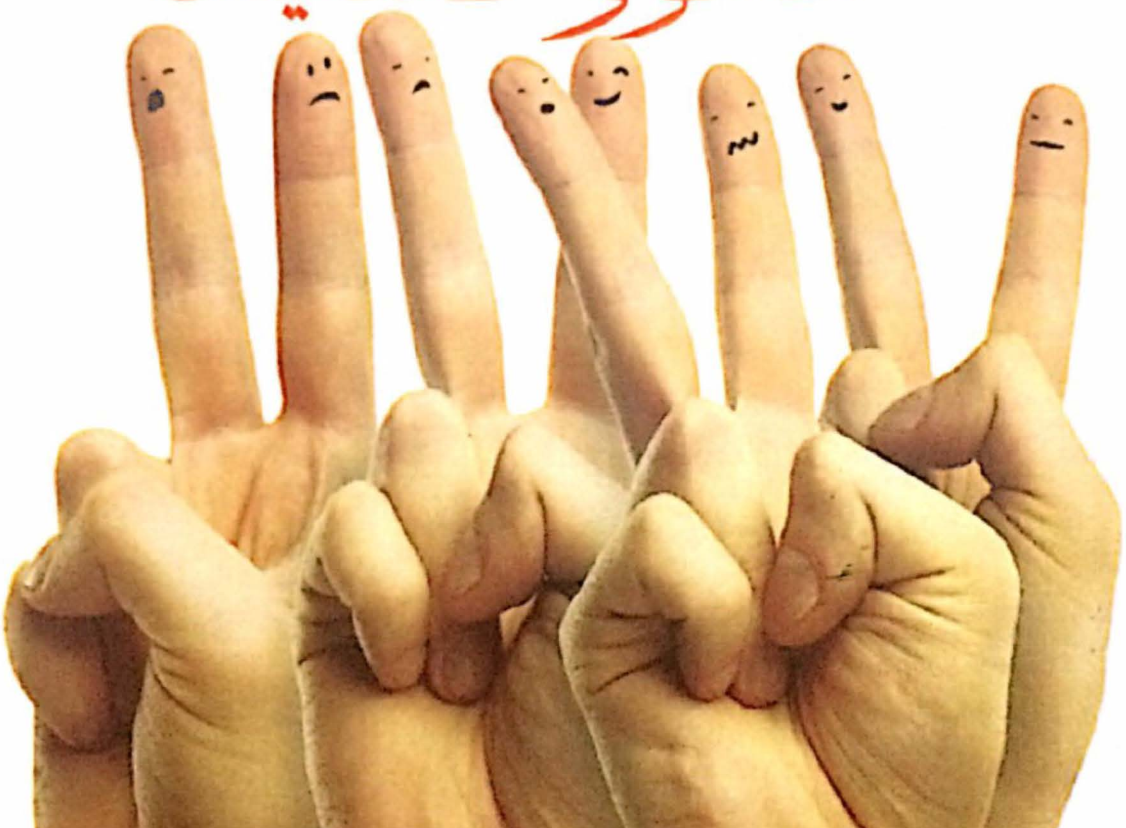

١٠٥ كورتە چیرۆكی بزوێنەر، بۆ بالاْبردنی عیززەتی نەفس، هەستی خۆپەسەندیی، میهرەبانی، ئاسودەیی دەرون بەخوێندنەوەیان نیازمەندیت.

وەرگێڕانی: جەبار تەنیا

238 posts | 19.2k followers | 7 following

Promote | Edit Profile

📚 PDF پەرەی فەرمی 📚 کتێبی

Public Figure

لێرە

باشترین و بەسودترین و پڕ خوێنەرترین کتێبەکان

بە خۆرایی و بە شێوەی PDF داگرە

.

Ganjyna

.

لینکی کتێبەکان 👇 ئەم لینکە بکەرەوە بۆ داگرتنی کتێبەکان

drive.google.com/folderview?id=1gk8e3nSJGJLu36xeLUjwdbjgTSVslbo_

Ktebi_PDF

پێشەکی

ئوستادێکی دنیادیدە لەکۆڕێکدا ڕویکردە قوتابییەکانی وتی:

ئوستادان ڕۆشنبینن. ئەوان بەهەزارو یەك ڕێ ڕۆشنبینی دەکەن. ئەوان بەرەو هەقیقەت ڕێنمایی دەکەن. ئەوان وەك ئەو پەنجانەن کەئاماژە بۆ مانگ دەکەن. بەلاّم گەلێك گێلو گەمژە هەن دەلکێن بەچەنجەکانە بەلکاندن بەپەنجەکانەوە. ناتوانی مانگ ببینیت. تەنانەت بڕێك ساویلکە هەن پەنجەکان ماچ دەکەن. ئەم کارە تۆ تێر ناکات.

پەنجەکان فەرامۆشکە ئەو شوێنە ببینە کەپەنجە ئاماژەی بۆ دەکات." لەو وتارەی سەرەوە هەقیقەت بەمانگ چوێنراوە. هەمیشە بەدرێژایی مێژو، کەلە پیاوان هەولّیانداوە هەقیقەتی (مانگ) بەڕەوشی جۆراو جۆر بەمرۆڤ نیشان بدەن. بەلاّم زۆربەی خەلّك لەجیاتی دەست خستنە سەر هەقیقەت بەئامرازی نیشاندەری هەقیقەت(پەنجە)ی سەرنجی خۆیان ئاماژە پێکردووە.

مەبەستمان لەم پێشەکییە ئاماژەیەکی جدی ئەم بابەتە نییە. بەلّکو دەمانەوێ لەم گۆشەیەوە بەم نواندنە (پەنجەو مانگ) بێینە گۆ، کەپەندو کورتەچیرۆك یەکێکە لەو ئامرازە گونجاوانەی نیشاندانی ڕاستەقینە بەسوودەکان لەپەیوەندی کارامەییی ژیانو بەدی هێنانی بەختەوەریو ڕازیبوونو ئاسودەیی دەرونی بێت.

بەلاّم نابێت تەنها بەسەر داستانو چیرۆکەکاندا تێپەڕین بەلّکو دەبێت بیر لەو ژیریی و ڕۆشنبینییەی کەتێیاندا ڕەنگی داوەتەوە سوود ببینینو ژیانی تاککەسی خۆمان بگۆڕین بەداستانێکی ئیلهامبەخش.

کورتــە چـیرۆکەکانی ئــەم کۆمەڵەیــەش بنەمایــەکی گــرنگو دێرماکیەکی چارەنوسسازی بۆ سازکردنی ژیانێکی نایابو پڕ پیتو فەڕی لەخۆ گرتووە. ژیانێك کەئاکامێکی پڕ توانایی تایبەتی بەمرۆڤو سروشتی مرۆڤ لەهەگبەدایە.

مـرۆڤ هـەڵگری ئـەم پەیامەیە کـەپڕ چـەکە بەئازایـەتیو بـوێریو بەدیهێنانو عەشقو خۆشەویستیەوە لەبەدی هێناندا دەسبەکار بێتو وێنەیەکی نوێو نایاب لەدێرماکی مرۆڤایەتی بێنێتە مەیدانی ژیانەوە.

بـۆ مـسۆگەرکردنی ئـەم ئەرکـە دەبێـت لەڕەوشـی نـەگونجاوی وەك لاسـایی کردنـەوەو هاوشـێوە بـوونی کۆمـەڵ دەسـت بکێـشێتەوە، بەچڕبوونەوەو تـەرکیزکردن لەسـەر (خـودی بـاڵا)ی تایبـەت بەکـەس (خـودی سـەرەکی) خۆ بوون نـەك لەهـەموو کاسـەیەکدا کەوچك بوون.

چونکە دنیا پێویستی بەدووبارەبونەوەی ناشارەزاو لاسایی کردنەوەو پەیڕوانی چاوو گوێ بەسراو نییە. ژیان پێویستی بەکەسانی جەسوورو بەدی هێنـەرە کەبەگەیشتنی دوایەکی گەشەو باڵابوونی تاك ووشەی تـازە بـۆ وتـنو نەخـشەیەکی نـوێ بـۆ داڕشـتن دێتـە ئـاراوە، دنیا چـاوەڕوانی ئەنیـشتاینێك یـان بودایـەك نییـە بـەڵکو چـاوەڕوانی ڕەنگدانەوەودرەوشانەوەی خودی تۆیەکی تایبەت بەتۆیە کەتائێستا بەخۆتەوە نەدیتوە کەواتە ئەو هەوڵە بخەرە گەڕ خودی خۆت بیت.

هیواخوازم داستانەکانی ئەم کۆمەڵەیە بتوانێ لەم بوارەدا دەست بگرێ.

مەسعود لەعلی – فەهیمە ئەرژەنگی

هەڵەو دەرفەت

——**——

لەیەکێ لەڕێستۆرانەکانی بەرزاییەکانی سکاتلەندا دەستەیەك ڕاوچی ماسی لەدەوری یەکتر کۆبونەوەو بەدەم گاڵتەو گەپەوە چاو قاوەیان دەخواردەوە. دروست لەو کاتەی یەکێ لەڕاوچییەکان بەدەستەکانی ئاماژەی بەئەندازەی گەورەیی ئەو ماسییە دەکرد کە کەوتبویە تۆڕەکەیانەوە. خزمەتچییەك بەتەنیشتیدا ڕۆشت لێدانی دەستی ئەو بویە هۆی ئەوەی ئەوقاوەیەی دەستیەوە بوو بڕژێت بەدیوارە سپییەکەداو بەدوایدا پەڵەی قاوەکە بەدیوارەکەدا چۆڕایەوە. خزمەتچی بەدیتنی ئەم دیمەنە بەپەلە پەشتەماڵەکەی خۆی لێکردەوە دەستیکرد بەخاوێنکردنەوەی پەڵەکان بەڵام پەڵەکان لەدیوارەکە نەبوونەوە.

لەم ساتەدا، پیاوێك لەپشتی یەکێك لەمێزەکانەوە هەستایە سەرپێ و بەرەو پەڵەی دیوارەکە ڕۆشت. ئەو قەڵەم بۆیەیەکی لەگیرفانی دەرهێناو هاوکات هەمووان چاویان تێبڕی بوو دەستیکرد بەکێشانی وێنەیەك لەسەر پەڵە ڕەشەکانی دیوارەکە.

چەن ساتێك دوای ئەوە وێنەیەکی نایابی گایەکی کێویی بەشاخە درێژەکانیەوە لەسەر دیوارەکە کێشا. ئەم هونەرمەندە زرنگە کەسێك نەبوو بێجگە لە "ئەدوین لیندسر" ئەو لەسەردەمی خۆیدا پێشکەوتوترین نیگارکێشی وێنەی ئاژەڵانی بەریتانی بوو.

هەڵەکردن لەژیانی هەموو لایەکماندا هەیە، بەڵام کەسانێك هەن لەژیاندا ئامێز بۆ هەڵەکان دەگرنەوەو دەیگۆڕن بەشتێکی دڵخواز.

خۆتبە... کێشەکان بکە بە نوتڵ

هێزی بیرکردنەوە

***

ڕۆژێـک وەرزێرێـک سـەرنجیدا سـەعاتەکەی دەسـتی لـە"پـشتیر"ی پـوش‌و پاوانەکەیـدا ونکـردووە. سـەعات هێنـدە گـران نـەبوو بـەڵام بیرەوەری ڕابـردوی لەگـەڵ ئـەو سـەعاتەدا هـەبوو لەڕاسـتیدا خـاوەنی بەهایەکی سۆزداری فراوان بوو.

دوای ئەوەی هـەموو پوش‌و پاوانەکەی بۆ گەڕا نەیدۆزییەوە. ئەو منالانـەی لـەدەروەی پـشتیرەکە خەریکـە گەمـەو یـاری بـوون داوای هاوکـاری لێکـردن‌و پێـی وتـن هەرکەسـێ بتوانـێ سـەعاتەکەی بـۆ بدۆزێتەوە خەلاتێکی نایاب وەردەگرێت.

منالـەکان هـەر کەباسـی خـەلاتکردن هاتـە ئاراوە هـەموو ڕژانـە نێـو پشتیرەکەو کونج‌و قوژبنێکیان پشکنی بەڵام بێسوود نەیان دۆزییەوە. منالـەکان هاتنـە دەرەوە. دروسـت ئـەو کاتـەی وەرزێرەکە لەدۆزینـەوەی بێ ئومێد بوو منالێك هاتـە پێشەوە داوای لێکرد دەرفەتێکی دیکـەی پێبدات. وەرزێر سەرنجێکیدا بیرێکی کردەوە، "بۆچی نا؟ بەهـەرحاڵ، منالێکی ڕاستگۆ دیار بوو".

بۆیه وه‌رزێره‌که بواری به‌مناڵه‌که‌دا بچێته پشتیره‌که‌وه. پاش که‌مێك مناڵه‌که له‌حاڵێکدا سه‌عاته‌ی به‌ده‌سته‌وه بوو له‌پشتیره‌که هاته ده‌ره‌وه. وه‌رزێره‌که له‌لایه‌ك خۆشحاڵو له‌لایه‌ك سه‌رسام بوو چۆن له‌لایه‌ن ئه‌م مناڵه‌وه دڵخۆش بوو. پاشان وتی: "چۆن توانیت بیدۆزیته‌وه له‌کاتێکدا ئه‌و هه‌موو مناڵه ناکام بوون؟"

مناڵه‌که وتی:

من شتێکی ئه‌وتۆم نه‌کرد، دانیشتمو به‌بێده‌نگیه‌کی ته‌واو گوێم بۆ چرکه چرکی سه‌عاته‌که گرتو به‌ره‌و هه‌مان ئه‌و شوێنه چووم که‌لێی بوو".

زه‌ینێك له‌ئارامیدا بێت باشتر له‌و زه‌ینه کارده‌کات، که‌پڕه له‌جه‌نجاڵی. هه‌ر ڕۆژه‌و بواری ئه‌وه بده زه‌ینو ناخت که‌مێ له‌ئارامیو بێده‌نگی ته‌واودا بێت، پاشان بزانه چه‌ندێك به‌هۆشیاری کۆمه‌ك ده‌کات ژیانی خۆت به‌وجۆره‌ی پێتخۆشه نه‌خشه‌ی بۆ دارێژیت.

خۆتبه... له‌سه‌ر بێدەنگیی ده‌روونت ته‌رکیز بکه

داستانی موحەببەت

**

رۆژێک خەریکی تۆمارکردنی سریاڵێک بوین. هەوا گەلێک سارد بوو.

لەئۆتۆمبێلەکە دابەزی بەبێ قەمسەڵە.

وتم: حوسەین بەمجۆرە لەماڵ هاتویتە دەرەوە؟ نەتزانی سەرمات نەبێت؟! ئەی قەمسەڵەکەت کوت؟

وتی: قەمسەڵەیەکی جوان بوو، وانیە؟

وتم: ئەرێ...!

وتی: منیش زۆر حەزم لێی بوو بەڵام لەرێگا کەسێکم بینی کەهەم حەزی لێی بوو هەم پێویستی پێی بوو. بەڵام من تەنها حەزم لێی بوو!!

"بیرەوەری ئەکبەر عەبدی لەحوسەین پەناهیەوە"

خۆتبە... عاشقبە. چونکە عەشقیت
لەعەشق دروست بویت.

رازی سەرکەوتنی پاڵەوانی شۆفێریی جیهان

——**——

"مایکل شوماخر" چەند ساڵێك لەسەر یەك لەپێشبڕکێی ڕالی لەجیهاندا سەرکەوتوو بوو. کاتێ پرسیاری ڕازی سەرکەوتنیان لێکرد، لەوەڵامدا وتی: "تەنها ڕازی سەرکەوتنی من ئەمەیە کاتێ ئەوانیتر ئیستۆپ دەگرن، من پێ لەگاز توند دەکەم!"

- کاتێ کەسانیتر لەخەودان تۆ بخوێنەرەوە.
- کاتێ کەسانیتر دودڵن تۆ بڕیار بدە.
- کاتێ کەسانیتر خەیاڵ بڵاویی خۆت ئامادە بکە دەکەن.
- کاتێ کەسانیتر بیانو دێننەوە دەسبەکاربە.
- کاتێ کەسانیتر لەڕابواردنن کار بکە.
- کاتێ کەسانیتر بەفیڕۆی دەدەن دەست پێوە بگرە.
- کاتێ کەسانیتر خەریکی گفتوگۆ کردنن گوێبگرە.
- کاتێ کەسانیتر لەحاڵەتی تووڕەبووندان پێبکەنە.
- کاتێ کەسانیتر لەحاڵەتی ڕەهاکردندان پێداگریی بکە.

خۆتبە... کاتێ کەسانیتر ددیانەوێ
خۆیان بکەن بەکەسیدوودمی کەسانیتر.

بیرکردنەوەی سەگ و پشیلە

---**---

جۆری بیرکردنـەوەی سـەگێك. ئـەم خەڵکـە خـواردنم پێـدەدەن. دەملاوێننەوە. خۆشیان دەوێم. کەواتە حەتمەن ئەوان خوای منن.

جۆری بیرکردنـەوەی شـیلەیەك. ئـەم خەڵکـە خـواردنم پێـدەدەن، دەملاوێننەوە. خۆشیان دەوێم. حەتمەن من خوای ئەوانم.

ئەگەر دیقەت لەم ڕستانە بدەیت. دەبینی مرۆڤەکانیش هەمانجۆری بیرکردنەوەیان هەیە.

کۆمـەڵێك خۆیـان بەقـەرزاری گرنگـی پێـدان و سـەرنجی خـەڵکی دەزانن، کۆمەڵەکەی دیکە هەر لەبەر ئەمە دوچاری خۆ بەزلزانی ساختە دەبن.

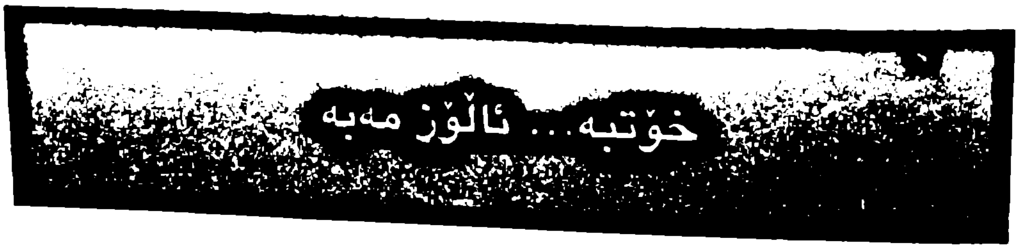

هێزی گا

——**——

پیاوێك خاوەنی گایەکی ڕەشی بەهێز بوو، هاوسێکەی کەحەزی لەگرەوکردن بوو ئەویش گایەکی نایابی بەهێزی هەبوو.

ڕۆژێك لەبازاڕ لەبەرچاوی هەمواندا پیاوی هاوسێ، گالیسکەیەکی بەبارێکی قورسەوە لەگایەکەی خۆی جیاکردەوە بەدەنگی بەرز وتی:

"هەرگایەکی بەهێز بتوانێت ئەم گالیسکەیە ڕاکێشێت ئەوا سەد سکەی زێڕ دەکەمە خەڵاتی خاوەنەکەی ئەگەر نەتوانێت ئەوا ئەم سکە زێڕانە وەرناگرێت و لەگیرفانی خۆمی دەنێمەوە!"

خاوەنی گای ڕەش دەستبەجێ ئامادەیی خۆی ڕاگەیاند لەگالیسکەکەی بەست و هاواری کرد:

"بڕۆ! خێراکە... زۆر لەخۆت بکە... لەجێی خۆت ببزوێ... ڕایکێشە... چەن وەختە من خزمەتی تۆ ئەکەم..."

بەڵام زەبرو زۆرو عارەق ڕشتن بێ هودە بوو گالیسکە لەجێی خۆی جوڵەیەکی نەکرد سەرەنجام سەد سکەی زێڕینی لەکیس چوو.

ماوەیەك دوای ئەوە هاوسێکەی پشتەستور بوبو، گرەوەکەی دوبارە کردەوە بەڵام ئەمجارە لەسەر هەزار سکە گرەوی دەکرد.

گای ڕەش بەخاوەنەکەی وت:

"برۆ، بەشداری لەم پێشبڕکێیە بکە، ئەمجارە من ئەو گرەوەت بۆ مسۆگەر دەکەم:

خاوەنەکەی وتی:

"چۆن؟ جاری پێشوو تۆ نەتتوانی سەد سکە ببەیتەوە!"

گای ڕەش وتی:

"جاری پێشوو تۆ لەبەر چاوی ئەو خەڵکە سوکایەتیت پێکردم، منیش متمانەم بەخۆم لەدەسچوو، ئەمجارە هانم بدە بزانە چۆن دەتوانم."

خاوەنەکەی جەستەی گایەکەی پاک کردەوە، شاخەکانی بەتاجە گوڵینە ڕازاندەوە، پاشان گایەکەی بەست لەگالیسکەکەو دەستی کرد بەپیاهەڵگوتن و ستایش کردنی:

"هاوڕێی خۆشەویستم، دەزانم زۆر لەمە زیاتر دەتوانیت، مەوەستە هاوڕێی دڵسۆزم هیمەتی خۆت لەبەرامبەر ئەم بارە سوکەدا بنوێنە!"

گای ڕەش لەبەرامبەر نیگای سەراسیمە بوی ئەو خەڵکەدا ئەو بارە گرانەی تاکو لوتکەی گردێك بەئاسانی سەرخست.

کاتێ سوکایەتی بەکەسێك دەکرێت هەموو متمانەیەکی لەدەست دەچێت، ئەو کەسەی هان بدرێت و ستایش بکرێت هەموو کارێکی لێدەوەشێتەوە، تا ئێستا ئەوەی بەسەر گای ڕەشدا هات بەسەر ئێوەش نەهاتووە؟

سەرکەوتنەکانی ئەمڕۆ هەمان مەحاڵەکانی دوێنێ بوون

——**——

١. فڕین بەهۆکاری گواستنەوەی قورستر لەهەوا. کارێکی گرانو بێ ماناو تەنانەت ڕەنگە مەحاڵیش بوو.

"سایمون نیوکم (١٩٠٢)

٢. ئەگەر هۆکارێک بتوانێت گەشتیاران بەخێرایی زیاتر لە١٤ کم لەسەعاتێکدا بگەیەنێتە شوێنی خۆیان تەواو مەحاڵو دور لەخەیاڵە.

توماس تردگلده (١٨٣٥)

٣. هیچ بەڵگەیەك نییە کەیەك بەیەکی خەڵکی کۆمپیوتەری تایبەت بەخۆیان لەماڵەوە هەبێت.

کن ویلسۆن(١٩٧٧)

٤. هەر ئەندازەیەك زانست پێشکەوتن بەخۆیەوە ببینێت ناتوانێ بچێتە سەر مانگ.

لی دولۆرست. باوکی رادیۆ (١٩٦٧)

٥. تەلەفزیۆن لە شەش مانگ زیاتر بازاڕی نابێت چونکە خەڵکی هەموو شەوێك لەبەردەمیدا دادەنیشنو ماندوو دەبن.

دارێل زانوك. سەرۆکی فۆکسی سەدەی بیستەم(١٩٤٦)

٦. تەلەفۆن بۆ پەیوەندییەکان گرفتێکی زۆری هەیە. هۆکارێکی بەسوود نییەو بەکەڵکی هیچ شتێك نایەت.

ڤیسترن یونیۆن (١٨٧٦)

٧. هەرچی دەبوو دابهێنرێت تا ئێستا داهێنراوە.

چارلز دوئیل، کۆمیسەری ئەمریکا لەبورای داهێنان (١٨٩٩)

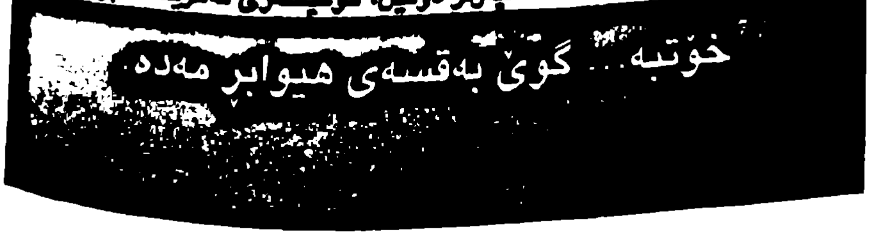

چەمكی ژیان

—————**—————

كاتێ تەمەنم پێنج ساڵان بوو، هەمیشە دایكم دەیوت شادی كلیلی ژیانە.

كەچوومە قوتابخانە ڕۆژێك مامۆستا داوای لێكردین بنوسین كاتێ كەگەورە بوین دەمانەوێ ببین بەچی؟

من نوسیم دەمەوێ شاد بم.

مامۆستا بەمنی وت: نا... ئەمە چ وەڵامێكە؟ لەپرسیارەكە تێنەگەشتویت؟!

وتم: بەڵێ، تێگەشتووم. ئەوە تۆیت چەمكو مانای ژیان تێنەگەشتویت!!

"جان لینۆن"[1]

---

[1] جان لینۆن: جان وینستۆن لینۆن (لەدایكبوی ٩ی ئۆكتۆبەر- كۆچی دوایی ٨ دیسامبەر)، گۆرانیبێژ، ئاواز خوێن، مۆسیقار. ئاهەنگسازو شاعیر، یەكێكە لەناودارترینو بەرجەستەترین ئەستێرەكانی مۆسیقی راك، لەبەریتانیا.

بۆ تێڕامانی زیاتر

——**——

کەسێك بەخودای وت: "ئەگەر تۆ چارەنوسی منت نوسیوە، ئیتر چۆن ئارەزوم هەبێت؟؟"

خودا وتی:

ڕەنگە هەرچی ئارەزوت هەبێت نوسیبێتم.

***

کارگەلێك بوونیان هەیە دەبێت ڕۆژانە ئەنجامیان بدەیت. خواردنی حەوت سێو لەکۆتایی هەفتەدا کاری ڕۆژانە خواردنی تاقە سێوێك ناکات.

"جیم ران"

***

بەعاریفێکیان وت: داهاتوی دنیا تاریکە... وتی: ڕەنگە! بەڵام ئەرکی ئێمە ڕوناکە.

شتێك نییە بەناوی شانسەوە

ئەو کەسانەی لەسەر ئەرشی کەشتیەکەی حەزرەتی یونس هاوسەفەری بوون. ئەویان بەبەدشانس دەزانی. چونکە ناوی ئەو وەکو کەسێك لەتیرو پشکدا بۆخواردنی نەهەنگ دەرچوو بوو. بەڵام کاتێ لەسەرەوە سەرنجی داستانەکە دەدەین دەبینین بەدشانسی بوونی نییە. کاتێ ئێمە لەڕوماڵکردنی ڕوداوەکاندا دەستەوسانین ئەو کاتە لەچەمکی شانس و بەخت بۆ دیاریکردنی بەرهۆی ڕوداوەکە سوود دەبینین.

"مەسعود لەعلی"

پەندە دورخراوەکان

---**---

- ئەگەر دەتەوێ ڕیسوا نەبیت وەکو خەڵکیبە.
- خراپ قەت باش نابێ چونکە لەبنەڕەتدا خراپە.
- شەق دەزانێ قۆناغ لەکوێیە.
- مێخی ئاسنین ناچەقێت بەبەردا.
- ڕەش بەئاوی زەمزەمو کەوسەر سپی نابێتەوە.
- هونەر لای ئێرانیانەو بەس.
- ئەگەر شەریک باش بوایە خودا بۆخۆی دادەنا.
- بەگوڵێک بەهار نایەت.
- بەدەستێک چەپڵە لێنادرێت.
- کە ئاو سەری کرد چ یەک "نەی"و چ سەد "نەی".
- کەی بوو بەسبەی فکری سبەی دەکەین.
- تەرکی خوو هۆکاری نەخۆشینە.
- هەرکەسێکیان بۆ کارێک دروستکردووە.
- خەرمان کوتین تەنها کاری بزن نییە.

"موجتەبا کاشانی"

داستانی سێ کەر

——**——

دەگێڕنەوە کە: پیاوێکی گوندیی بەچەن کەرێکەوە هات بۆ شار. کاتێ کاروباری لەشار تەواو بوو ویستی بگەڕێتەوە بۆ ئاوایی، کەرەکانی ژمارد، بینی سێ کەریان دیار نییە.

کابرا سەراسیمە کەوتە گەڕان بەشوێن کەرەکانیداو هیچ کەسێك سۆراخیانی نەدەزانی. دەمی نیوەڕۆ لەحاڵێکدا کابرا هێندە گەڕابوو شل‌و شەکەت‌و نائومێد بوبو. ڕێبوارێك پێشنیاری بۆ کرد، لەکاتی نوێژدا سەرێك بدات لەمزگەوتی شارو داوا لەئیمام بکات بەڵکو بانگەوازێکی لەمینبەرەوە بۆ بکات‌و هەواڵێکی بۆ بزانێت. پیاوی گوندیی هەمانکاری کرد. ئیمامی مزگەوت لەڕوی خێرو میواندۆستیەوە، نوێژی کردو پاشان چویە سەر مینبەر لەڕوی ئەوەی پیاوێکی نوکتەزان‌و وریا بوو، ڕویکردە جەماعەت‌و وتی: "خەڵکینە، لەنێو ئێوەدا کەسێك هەیە لەماڵی دنیا بێزار بێت؟"

"وشکە سۆفیەك هەستاو وتی: من!"

ئیمام جارێکیتر دەنگی هەڵبڕی وتی: "خەڵکینە! لەنێو ئێوەدا کەسێك هەیە حەزی لەدەموچاوێکی جوان نەبێت؟"

وشکە سۆفیەکی دیکە هەستاو وتی: "من!"

ئیمام جارێکی دیکە وتی: خەڵکینە! کەسێك لەنێوان ئێوەدا هەیە ڕقی لەدەنگی ناخۆش بێت؟"

وشکە سۆفیەکی دیکە هەستاو وتی: "من!"

پاشان ئیمام ڕویکردە پیاوی گوندیی وتی: "بفەرموو! سێ کەرەکەت دۆزرایەوە. براکەم بڕۆ.

دادڤانی

——**——

١. وایدابنێ ژنێکی دوگیان لەئێستادا هەشت منالی هەیە. لەهەشت منالّ ئەم ژنە. سیانیان کەڕو لالّ، دوانیان نابینا، یەکێکیان ئۆتیزم، خۆیشی دوچاری نەخۆشی هەمیشەیی سفلیس بووە!

بەبڕوای ئێوە ئایا ئەم ژنە دەبێت منالّەکەی لەبار ببرێت؟

٢. وایدابنێ کاتی هەلّبژاردنی سەرۆك کۆمارەو دەبێت یەکێك لەم سێ کاندیدەی ژێرەوە هەلّبژێریت:

کاندیدی یەکەم. لەگەلّ سیاسەتمەداران و سیاسەتبازاندا فێلّبازو بەدکارو موفتە خۆرە. بدەو بێنەیەو ئەهلی فالّ و پێشگۆییە، بەکارهێنەری مادە هۆشبەرەکان و جگەرەکێشە.

کاندیدی دووەم، تادەمەو نیوەڕوان لەخەودایە. تلیاك دەکێشێت و هەموو شەوێك نیوقاپ ویسکی نۆش دەکات.

کاندیدی سێیەم، پالّەوانێکی مەیدانی جەنگە. گۆشت ناخوات. جگەرە ناکێشێت. بەدەگمەن ڕێدەکەوێ یەك پەرداخ ئاوجۆ دەخواتەوە ئەهلی مێبازی و فێلّبازی نییە.

تۆ کام لەم سێ کاندیدە هەلّدەبژێریت و ڕەوانەی کۆشکی سپی سەرۆکایەتی دەکەیت؟؟

بزانە وەڵامی پرسیارەکان:

کاندیـدی یەکـەم فـرانکلین رۆزڤیلـت، کاندیـدی دووەم وینـستۆن چرچیلو کاندیدی سێیەم ئادۆلف هیتلەرە!!

بـەڵام بزانـە وەڵامـی پرسـیاری یەکـەم دەربـارەی ژنـە دووگیانەکە ئەگـەر وەڵامـی بـەڵێت دابێتـەوە ئـەوا جلـەوگیریت لەهاتنـە دنیای بتهۆڤن کردووە!!

ئایا تۆش "نیمکەت"[1] ت هەیە؟

—**—

ڕۆژێك لـویی شـانزەیەم لـەدەوری کۆشـکەکەی خـۆی خـەریکی پیاسەکردن بوو کەسەربازێکی لەنزیك نیمکەتێکەوە بینی پاسەوانی دەکرد، لێی پرسی: تۆ بۆچی لەمناوە پیاسە دەکەیت، پاسەوانی چی دەکەیت؟

سەرباز دەسەپاچە وەڵامیدایەوە: قوربان، من ئەفسەری گارد لێرە دایناووم پێی وتم زۆر وریابم!

لویی، ئەفسەری گاردی بانگ کردو لێی پرسی ئەم سەربازە بۆ لێرەیە؟

ئەفسەر وتی:

قوربـان ئەفـسەری پێـشوو نەخـشەی دابەشـکردنی سـەربازو سەرپەرشتیارانی پێداووم منیش بەمجۆرە جێبەجێی دەکەم!

دایکی لویی کەئاگای لەمە بوو، بانگی کرد وتی:

---

[1] نیمکەت: چوار پایەیەکی دارین، کەدووکەس یان زیاتری لەسەر دادەنیشێت

من هۆکاره‌که‌ی ده‌زانم، ئه‌و ده‌مه‌ی تۆ سێ ساڵان بووی ئه‌م نیمکه‌ته‌یان بۆیاخ کردبوو، باوکت فه‌رمانی به‌ئه‌فسه‌ری گارد کرد پاسه‌وانێك لێره دانێت تاکو تۆ له‌سه‌ر نیمکه‌ته‌که دانه‌نیشیت‌و جله‌کانت بۆیاخاوی نه‌بن! له‌وڕۆژه‌وه تائێستا ٤١ ساڵی به‌سه‌ردا تێپه‌ڕ ده‌بێت، هێشتا ڕۆژانه سه‌ربازێك لێره پاسه‌وانی ده‌کات.

فه‌لسه‌فه‌ی کار، ته‌واو بووه به‌ڵام کاری نامه‌نتیقی هێشتا به‌رده‌وامه!

ڕۆژانه چه‌ندین کاری بێ هووده ئه‌نجام ده‌ده‌ین، بێئه‌وه‌ی بزانین بۆچی؟

ئایا ئێوه‌ش هاوشێوه‌ی ئه‌و نیمکه‌ته له‌ده‌روونی خۆتان، خێزان‌و کۆمه‌ڵگا به‌چاوی خۆتان ده‌بینن؟

خۆتبه... دوای هیچ که‌سێک مه‌که‌وه.

فریشتەی شکاو

—**—

رۆژێك من و هاورێیم کارۆلین، بۆ شت کرین چووینە دەرەوە. لەسەر مێزێك هەموو کالاکان نیوە قیمەتیان لێ نوسرابوو سەرنجی چەن کالایەکی ئەنتیکەمدا.

لەپڕ چاووم بەپەیکەرێکی بچوکی فریشتەیەك کەوت هەلمگرت و سەیری بەرچەسپێکی بچوکم کرد پێوەی لێکنرابوو: "شکاو. بەنیوە قیمەت" بەلامەوە زۆر جوان بوو بەلام هەرچەن دیقەتمدا عەیبێکم تێدا نەدۆزییەوە، بردمە بەردەمی پێشخوانەکەو داوام لەفرۆشیارەکە کرد عەیب و شکاوییەکەی بدۆزێتەوە. ئەویش هەرچەن دیقەتیدا هیچی نەدۆزییەوە. وتم: "ڕەنگە بەهەلە لەسەر ئەم مێزە دانرابێت."

وتی: "ئەگەر لەسەر مێزەی شتە نیوە قیمەتەکان بێت حەتمەن لەشتە هەڕاج کراوەکانە." لێم پرسی: "نەشکاوە؟"

وتی: "سەرۆکەکەم دەلێت ئەگەر بەرچەسپی شکاویی پێوە بێت حەتمەن شکاوە. ئێستا تۆ دەیکڕیت؟" وتم: "بەلێ، بەلێ، دەیکڕم."

ئایا ئەو کاتە لەحاڵەتی کەشەکردندا بویت مارکەی "شکست" یان پێوە لکاندویت؟ ئایا تۆیش لەسەر مێزی نیوە قیمەت، بەداماوی و بێ بەهاییەوە لەپێشانگادا دانراویت؟ ئایا دەسەوسان و سووک بویت؟ وەك پێویست چاك و بەکەڵك نەبویت؟ گەلێك دەردەسەرساز بویت؟ ئایا گەورەکەت تۆی لەمەحەك داوە و بەرچەسپی قیمەتێکی لێداوییت؟

ئەو بەرچەسپانە عیززەتی نەفسی شکاندویت؟

چ کەسێك لەگەورەیی تۆ غافڵ بووە؟

هەندێجار ڕەنگە ئێمەش وەکو ئەو پەیکەری فریشتەیە هەستی شکاوی بکەین. بەڵام لەڕاستیدا نەشکاوین هیچ کەم و کورتییەکمان نییە. بەڵام بەرچەسپەکانی ڕابردوو کۆڵێکی گرانن بەکۆڵمانەوە. ئێمە خۆمانمان قایلکردووە کەئەو بەرچەسپانە ڕاستەقینەن. ئەو بەرچەسپانە ئازاری ناخ و دەروونمان دەدەن. ئەوان بەجۆرێك دەنگی سەرپەرشتیاری ئێمە بوون کەلەسەردەمی منالییەوە هەستمان پێکردووە ناتوانین ململانێیان لەگەڵدا بکەین.

بەڵام چیتر لەئێستاوە دەتوانین.

کەسانێك باوەڕێکی ئەرێنیان
بەخۆیان هەبێت
هەمیشە خۆیان بۆ کەسانیتر
دەسەلمێنن.

"مەسعود لەعلی"

ڕستەی ئیلهامبەخش

——————————**

- **دەزانیت چ کاتێ لەدوو چەرخە بەردەبیتەوە؟**

بێگومان ئەو کاتەی سواربوون فەرامۆش دەکەیت.

- **ئارەزووی خەونی بچوکت نەبێت، چونکە بۆ تەکاندانی دڵت وەك پێویست بەهێز نین.**
- **"هەڵاتن لەکێشەکان" تاکە پێشبڕکێیەکە کەهیچ کاتێ بردنەوەی نییە.**
- **بریا هەموو دەگەشتینە ئەوەی هەموو ڕۆژێك بڵێن:**

ئەی سبەی. هەرچی دەتوانی بیکە، من ئەمرۆ بەتەواوی ژیام.

- **کێشەکانی ژیان وەکو خشتە وشە یەکتربڕەکانە، بۆ حەل کردنیان دەبێت بەدوای کێشە بچوکەکاندا بچین تاکو کێشە گەورەکان خۆیان بۆ خۆیان یەکلایی دەبنەوە.**
- **لەسەدا کەمێك لەمرۆڤەکان نەوەد ساڵ دەژین، پاشماوە یەك ساڵ نەوەد جار دوبارە دەکەنەوە.**
- **ڕاوەستە**

ڕاوەستە

و ڕاوەستە...

بزانە لەشکرێکی قەلەڕەشکە ناوێرن لەداهۆڵێك نزیك ببنەوە کەتەنها نیشانەی وەستاویی دەنوێنێت.

خودا سروشی بۆ یەکێك لەپەیامبەران نارد

((خودا سروشی بۆ یەکێ لەپەیامبەران ڕەوانەکرد: سبەینێ، یەکەم شتێکت کەبینی بیخۆ، دووەم بشارەوە، سێیەم وەرگرە، چوارەم نائومێد مەکە، لەپێنجەم بەدوربە.

دەمەو بەیان کەوتەڕێ، یەکم جار گەشتە شاخێکی گەورەی ڕەش‌و سەرسام بوو کەچی بکەم؟ پاشان بەخۆی وت: خودا فەرمانی مەحاڵ‌و نەبوونی نەداوە، بەمەبەستی خواردنی شاخەکە چویە پێشەوە، هەرچەن بەرەو پێشتر دەچوو شاخەکە بچوکتر دەبویەوە تاکو بۆی بوو بەپارویەك هەرکە خواردی خۆشترین خواردن بوو، لەوێ تێپەڕی. تەشتێك ئاڵتونی بینی بەپێی ئەو فەرمانەی پێی کرا بوو کردیە چاڵێك‌و شاردییەوە، کەمێکی دیکە ڕۆشت‌و ئاوڕێکیدایەوە. بینی تەشتەکە لەخۆیەوە هاتە دەرەوە. بەخۆی وت ئەوەی دەبوو بیکەك کردم، پاشان تووشی مەلێك بوو بازێکی شکاریی دوای کەوتبوو، مەلەکە هات‌و بەدەوریدا سوڕایەوە، پەیامبەر وتی: من فەرمانم پێکراوە وەری بگرم، قۆلی ڕاکێشا و مەلەکە لەسەر قۆلی نیشتەوە، بازەکە وتی: ئەو نێچیرەی چەن ڕۆژە من دوای کەوتووم تۆ ڕفاندت. وتی: خودا فەرمانی پێکردووم نائومێدی نەکەم، پارچەیەك لەڕانی نێچیرەکەی لێکردەوە

هەڵیدا بۆ بازەکە. لەویَ تێپەڕی. کەلاکێکی بینی بۆگەنی کردبوو کرم تێی دابوو، بەپێی فەرمانەکەی لێی دورکەوتەوە.

دوای دیتنی ئەم قۆناغانە گەڕایەوە. شەو لەخەوندا پێیان وت. تۆ فەرمانەکانت جێبەجێ کرد، بەڵام تێگەشتیت مەبەست چی بوو؟

وتی: نا.

پێیان وت: ئەو شاخە، تورەیی بوو، مرۆڤ لەکاتی تورەبووندا خۆی لەبەرامبەر کێوێکدا دەبینێت. ئەگەر شکۆی خۆی بزانیَ و خۆڕاگر بێت وردە وردە تورەیی هێور دەبێتەوە سەرەنجام وەك تیکەیەکی بەچێژی لێدێت کەبەئاسانی قووتی دەدات.

بەڵام ئەو تەشتە، مەبەست لەکاری خێرو چاکە بوو، ئەگەر بیشاریتەوە خودا بەڕێگەیەك بۆ کەسانیتری دەردەخات کەخاوەنی کاری چاکە دەرکەوێت. ویڕای ئەو پاداشتەی لەئاخیرەتدا بەدەستی دێنێت.

ئەو باڵندەیە، مەبەست لەئامۆژگاریکەرە کەدەبێت ڕێنماییەکانی وەرگریت.

بەڵام بازی شکاریی نیازمەندە نابێت نائومێدی بکەیت.

گۆشتی گەنیو مەبەست پاشەملە قسەکردنە دەبێت لێی دەروە پەرێز بیت.

لەهاوسەرگیریی بێ عەشقەوە تا عەشقی بێ هاوسەرگیریی

—**—

ئەگەر ئەو کەسەی خۆشت دەوێ کاتی بۆ تەرخان نەکەیت کەسێکی دیکە ڕەنگە ئەم کارە بکات.

ئەگەر گوێ بەعەشقەتان نەدەن، ڕەنگە کەسێکی دیکە قەرەبوی کەم کاریتان بکاتەوە.

ئەگەر ئێوە نەڵێن خۆشتان دەوێت، ڕەنگە کەسێکی دیکە ئەم کارە ئەنجام بدات.

ئەگەر گوێ بۆ دەردە دڵەکانی نەگرن، کەسێکی دیکە پەیدا دەبێتو گوێی بۆ دەگرێت.

ئەگەر لەگەڵ هاوسەرەکەتان بەڕێزەوە هەڵسوکەوت نەکەن، ئەوا ڕەفتاری بەڕێزانەی کەسێکی دیکە سەرنجی کێش دەکات.

ئەگەر گرنگی بەعەشقەکەتان نەدەن. ڕەفتاری ئەرێنی کەسانی دیکە بەلایەوە گرنگ دەبێت.

ئەگەر لەهەڵەکانی نەبورن، کەسێکی دیکە چێژی لێبوردنی پێدەچێژێت.

ئەگەر هەمیشە هاوسەرەکەتان لۆمەو سەرزەنشت بکەن، ئەوا قسەی میهرەبانی کەسانیتر بەخۆیدا دێنێتەوە.

ئەگەر ئێوە موحەبەت و چاکەیەك نەکەن، کەسێکی دیکە نیازە سۆزدارییەکانی بۆ دەستەبەر دەکات.

ئەگەر متمانە بەمەعشوقەکەتان نەکەن، ئەوا لەشوێنێکی دیکە هەلوەدای متمانە دەبێت.

ئەگەر لەپەیوەندیتاندا کەمتەرخەم بن، کەسێکی دیکە هەل دەقۆزێتەوەو بەگرنگی پێدانی پەیوەندییەکی جیاوازی بۆ بەدی دێنێت.

ئەگەر ستایشی عەشقەکەتان نەکەن و پێنەزان بن، کەسێکی دیکە بەستایشکردنی ئەو دەیخاتە ژێر کاریگەریی خۆیەوە.

سەرەنجام ئەگەر هاوسەرگیرییەکەتان خاڵی بێت لەعەشق، ئەگەری بەدەست هێنانی پەیوەندییەکی عاشقانەی بێ هاوسەرگیریتان بەدەست هێناوە.

"مەسعود لەعلی"

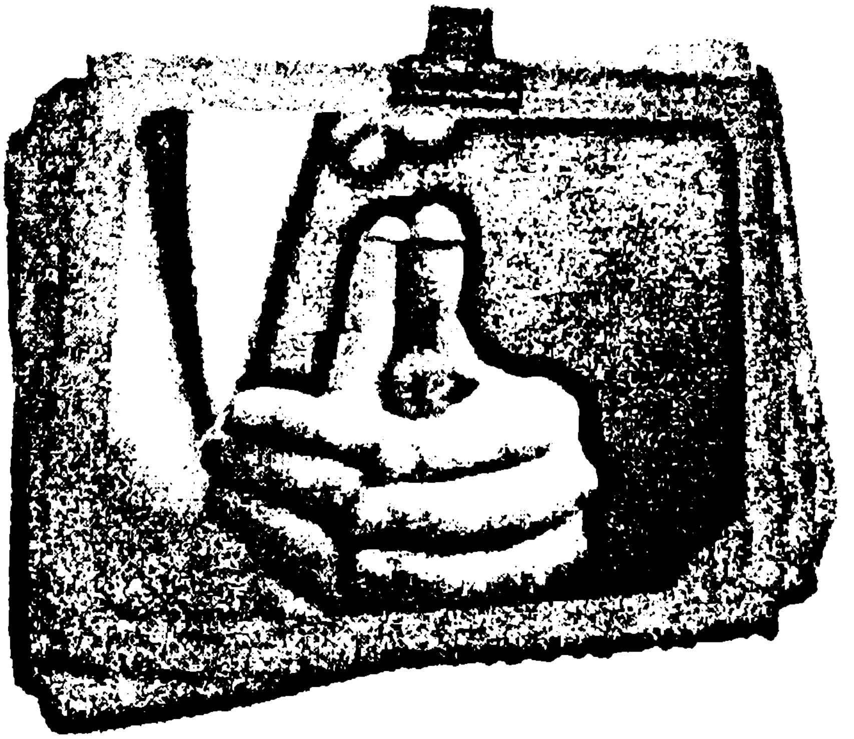

چۆن هەرگیز خەمگین نابیت؟

بەئەفلاتونیان وت: چۆنە هەرگیز خەمگین نیت؟

وتی: دڵم بەشتێك نەداوە ئەگەر لەدەستم دەرچێت بۆی بەچۆکدا بێم.

وتیان: ئەم قسەیەمان بۆ لێك بدەرەوە.

وتی: کاتێ پاشای رۆم جامی یاقوتی ئەنتیکەی هێنا کەبەهاکەی هێندەی گەنجینەی مەزن بوو، پاشا لەفەیلەسوفەکانی پرسی: ئێوە هاوشێوەی ئەم جامەتان بینیوە؟

وتیان: هیچ پاشایەك جامێکی بەوشێوەی نییە، بەڵام تۆ بەهۆی ئەم جامەوە یان دەبیتە دەروێشێك یان هەژارێکی بێدەرەتان.

وتی: چۆن؟

وتیان: ئەگەر لەدەستت بچێت، تۆ هەم دەبیتە دەروێش و هەم بەنەمانی ئەو جامە دڵتەنگ دەبیت.

رۆژێك پاشا لەدورگەیەك ئاهەنگێکی سازکردو فەرمانیدا ئەو جامە بێنن بۆ کۆڕی ئەو ئاهەنگە. باوەڕپێکراوەکانی لەکەشتیدا بوون، لەناکاو شەپۆلێکی بەهێز هات و کەشتی تێك شکاندو. ئەکۆڕی

ئاهەنگو نەنان و خواردن و نەمەی و نەجام هیچی نەمایەوە، پاشا کەئەمەی بیست دڵی کەوتە لەرزین، حەکیم پێی وت: بینیت دڵت بەشتێك دابوو کەلەدەستت دەرچوو. هەژار کەوتیت و دڵتەنگ بویت؟

کەواتە هەرکەس دەیەوێ دڵی گەردی خەمی لێ نەنیشێت. دڵ نەدات بەشتێك شایانی لەدەسچوون بێت. والسلام.

جیاوازیی

ڕۆژێك خواجە ئیمام ئەبوبەکر هاتەلای ئەبوسەعید ئەبولخەیر.

وتی:

ئێمە هەردوکمان لەقوتابخانەیەك بووین و زاتی هەق تۆی گەیاندە ئەم پلەیەو منیشی لەپلەی دانیشمەندیدا هێشتەوە. هۆی چییە؟ وتی: بیرت ماوە کەفلانە ڕۆژ مامۆستاکەمان حەدیسێکی نوسی موسڵمانی چاك ئەوەیە لەوشتە دورکەوێتەوە کەبەدەردی ناخوات؟ هەردوکمان نوسیمانەوە، کاتێ تۆ ڕۆشتیتەوە بۆماڵەوە چیت کرد؟ وتی: من فێربووم و بەدوای زانستێکی دیکەدا چووم، شێخ وتی: وامان نەکرد هەرچی مایەی دورکەوتنەوە بوو لێێ نزیك بوینەوەو ئەندێشەی ئەوەمان لەسەر دەرکرد ئەوەی مایەی لێدورکەوتنەوەی ئێمە بوو بەکارمانبرد دڵی خۆمانمان پێدا.

"اسرار التوحید"

گالیسکە، نمونەی ژیان

لەیەکێ لەرۆژەکانی مانگی ئۆکتۆبەر، دەنگێکی ئاشنا لەتەلەفۆندا پێی وتم: تکایە لەماڵ وەرنە دەرەوە چونکە لەدەرەوە خەڵاتێك چاوەڕوانتان دەکات.

بەهەژینێکەوە چومە سەر پیادڕۆکەو ئەو خەڵاتەم بینی. گالیسکەیەکی گەلێك نایاب لەبەر دەمی ماڵەکەمدا وەستابوو. گالیسکەیەك لەداری گوێزو دەسکی برۆنزیی چراکانی لەجۆری سیرامیکی سپی. هەموو شتێك گەلێك نایاب و جوان و دەردەکەوت.

بەهێواشی دەرگام کردەوە سەرکەوتم نیشتۆکێك بەشێوەی نیوە بازنە بەبەرگێکی ئاوریشم و پەردەی جوان و ناسك لەهەردولاوە قەشەنگییەکی بێ وێنەی بەگالیسکەکە بەخشیی بوو.

لەسەر نیشتۆکەکە دانیشتم تێگەشتم ئەم گالیسکەیە تایبەت بەمن نەخشەی کێشراوە بەرزیی پێیەکانی پانی نیشتۆکەکانی و بەرزی سەقفەکەی بەوردی ئەندازە کرابوو هەموو شتێك بۆ من زۆر ئاسودەو ئاسان بوو بەجۆرێ شوێنی کەسێکی دیکەی نەبوو.

لەیەکێ لەپەنجەرەکانەوە لەدیمەنی ماڵەکەم کەلەوێ بوو لەپەنجەرەکەی دیکەوە لەدیمەنی بەرامبەر ماڵەکەم یانی ماڵی هاوسێکەم سەرنجمداو وتم: خەڵاتێکی نایابە! چەن جوان‌و قەشەنگە. چەن ساتێ چێژم لەهەستە بینی.

دوای ماوەیەك سست بووم. چونکە ئەو دیمەنەی لەپەنجەرەکانەوە دەمبینی یەکجۆرو دوبارە بوو.

لەخۆم پرسی: تاکەی کەسێك دەتوانێ هەموو شتێك بەیەکشێوە ببینێت. هەوڵمدا خۆم قایل بکەم ئەو خەڵاتەی پێمدراوە هەرگیز بەدەردی من ناخوات.

لەم کاتەدا کەبەدەنگی بەرز گلەییم دەکرد چاووم بڕیبویە تەختی ناوپۆشی گالیسکەکە هاوسێکەم لەوێوە تێپەڕی. وەك بڵێی هەستی بەحاڵی من کردبوو وتی: ئاگات لەوەیە ئەم گالیسکەیە شتێکی کەمە؟

من کەخەریکی سەیرکردن بووم بەسمامدا دیار بوو کەڕاستە شتێکی کەمە، ئەو پێش ئەوەی من شتێك بڵێم وتی: ئەسپێکی کەمە.

منیش هەر لەبەر ئەمە بوو هەموو شتێك یەك شێوەو سست دەبینم.

پێم وت: ڕاست دەکەیت.

بۆیە چوومە پشتیرەکەو دوو ئەسپم هێناو لێم بەست. جارێکی دیکە سوار بوومەوە بەهەموو هێزم هاوارم کرد: هێی بەڕێکەوە.

دیمەنەکان لەبەر چاووم گەلێك جوان بوون سەرنجیان ڕاکێشام هەموو شتێك بەردەوام دەگۆڕا. ئەمەش بەڕاستی سەرسامی کردم.

دوای ماوەیەکی کەم هەستم کرد گالیسکە تەکانی بەهێز دەداتو هیچ جلەوێکی دۆخەکەم پێناکرێت، ئەسپەکان بەرەو ڕێگەیەکی

مەترسیداریان بردبووم، لەسەرەتاوە ئەم حاڵە هەستێکی خۆشی پێبەخشیم کەچی دواتر ڕووبەڕووی مەترسی بوومەوە، وردە وردە هەستی ترسم تێدا بزوا تێگەشتم دوبارە شتێك کەمی کردووە.

لەم ساتەدا دوبارە هاوسێکەم دیتەوە بەئۆتۆمبێلەوە بەتەنیشتمدا تێدەپەڕی، بەتوڕەییەوە وتم: چیت بەسەر هێنام؟

ئەو بەدەنگی بەرز وتی: جەناب! پێویستت بەگالیسکەوانێکە.

وتم: بەڵێ.

بەهەوڵ و ماندوبوونێکی زۆرو هاوکاری ئەو توانیمان ئەسپەکان بوەستێنین. پاشان بڕیارمدا گالیسکەوانێك بەکرێ بگرم. لەماوەی چەن ڕۆژێکدا ئەمە ڕویدا. پیاوێکی کورتەبنە بەهەیکەلێکی خڕیلانەوە ڕوخسارێکی گرژو مۆن بەڵام خاوەن ئەزمونێکی زۆر.

ئێستا چیتر دەمزانی هەموو شتێك لەبارەو تابتوانم چێژ لەخەڵاتەکەم ببینم، سەرکەوتم و لەشوێنی خۆم دانیشتم سەرێکم کێشا و بەئاماژەیەك گالیسکەوانەکەم تێگەیاند بۆ کوێ بڕوات.

ئەو بەسەر دۆخەکەدا زاڵ بوو گالیسکەکەی بەشارەزایی دەئاژواند، خێراییەکی گونجاوی دەگرتە بەرو باشترین ڕێگەی هەڵدەبژارد.

من چێژێکی زۆرم لەم سەفەرە بینی.

هاتوینەتە دنیا و لەماڵی خۆمان دەرچوین و ڕووبەڕووی خەڵاتێك بوینەتەوە: "جەستەمان" کەمێ دوای لەدایك بوون مەیلی خۆناسینمان کرد، نیازێك، غەریزەیەکی پێویست. ئەسپەکانی ئەم گالیسکەیەی ئارەزوەکانمان ئەوان نمونەی ئێمەن هەروەك پێویستیمان بەموحبەت و خۆشەویستی. گالیسکەیەکی بێ ئەسپ بەکەڵکی هیچ شتێك نایەن.

هەموو شتێك تاماوەیەك بەچاکی دەچێتە پێشەوە، بەڵام چەن ساتێك دوای ئەوە دەبینین ئەم ئارەزوانە ئێمە بۆ ڕێگەی نائارامو جاری واش هەیە مەترسیدار دەبەن. لەم دۆخەدا پێویستیمان بەوچانێکە. لێرەدا پێویست بەگالیسکەوانێکی شارەزا دەکات و مێشك و هۆش و زرنگی یان ئەندێشەو بیرکردنەوەمان خۆیان دەردەخەن.

گالیسکەوان ڕێنیشاندەرو ڕێگەو ڕەهەندێکە دەبێت بڕوات، بەڵام لەڕاستیدا چ هێزێك ئەم گالیسکەیە دەئاژوێت؟ دەبێت بوترێت ئەسپەکان. هیچ کاتێ بوار مەدە گالیسکەوان لەئەسپەکان غافڵ بێت ئەوان دەبێت تێربن و بەخێو بکرێن. بەبێ ئەسپ چی دەکرێت؟ ژیانت بەجۆرەیە ئەگەر هیچ هەژێنێکت نەبێت؟ چی دەبوو ئەگەر تەنها جستەو مۆخ بویتایە؟ وەك ئەو کەسانە دەبویت بەبێ هەژێن و هەیەجان لەم جیهانەدا دەژین. ئەوان هەوڵ دەدەن تاکو تەنها زەینیان ئەم گالیسکەیە ببزوێنێت.

بێگومان سەرکەوتوو نابن بەردوستی گالیسکەکە بەکاربێنن، چونکە دەبێت هەموو شتێك هەماهەنگ و لەپەیوەندییەکی ڕێك و پێکدا بێت. بۆئەوەی بتوانین خۆمان بپارێزین دەبێت ئەوەی پێویستە ئامادە بکرێت و چاودێریی بکەین، ئەگەر کەسێك چاودێری خۆی نەکات ئەوا گالیسکەکەی دەشکێت و ئەگەر بشکێت سەفەرەکەی کۆتایی دێت.

سەرچاوە: چیرۆکی بیرکردنەوە. شمەدین برقعی.

وتەی جوان

**

- ئەگەر بیر لەوە دەکەیتەوە کەسانیتر چۆن بیر لەتۆ دەکەنەوە، لەکەسانیتر دەترسیت، یان باوەڕ بەخۆت ناکەیت.
- هەرکەس سنورو ئاستی دیدگای خۆی بەسنوری جیهان دەزانێ.

"ئارتور شوپنهاور"

- هەرگیز بوار مەدە کەسێك یەکەمایەتی تۆ بێت، هاوکات تۆ بۆ ئەو تەنها یەك بژاردەیت.
- دڵێکی پاك و بێگەرد لەسەرجەم پەرستگەکانی دنیا جوانترە.

"فراسۆ والتر"

-
- نیشتمانپەرستی بەپێی ئەم باوەڕەیە کەیەك وڵات باشترین وڵاتی سەر روی جیهانە. تەنها لەبەر ئەوەیە تۆ خەڵکی ئەو وڵاتەیت.

"جۆرج برنارد شاو"

- کاتێ دڵتەنگیت، کاتێ خەمگینیت، کاتێ تێریت لەژیان، هەستەکانت کارا بکە چونکە دروست لەم کاتەدا تامێکی خۆشت هەیە.

گێلترین مرۆڤەکان کێن؟

سوڵتان مەحمودی غەزنەوی دەستوری بەدەرباربیەکانی خۆیکرد لەنێو خەڵکیدا سیخوڕیی بکەن‌و گێلترینیان بێنن.

کۆمەڵێك بۆ ئەنجامدانی ئەم کارە بەنێو خەڵکیدا بڵاو بونەوە. ڕۆژێك پیاوێکیان بینی لەسەر لقی درەختێك وەستاوە بەتەورێکی تیژ دەیەوێ لقە دارەکەی ژێر پێی خۆی بېڕێتەوە. بینیان ئەگەر ئەم لقە بېڕێت ئەوا دەکەوێتە خوارەوە، هەموو کۆك بوون لەسەر ئەوەی ئەو گێلترین کەسە.

هێنایانە خزمەتی سوڵتان. ئەو وتی: لەمن گێلتر سوڵتانە کەبە چەقۆی زوڵم‌و ستەم دەیەوێ ڕەعیەت کە ڕەگ‌و ڕیشەی دەوڵەتن لەبن‌و بێخ دەربێنێت.

ڕەعیەت وەك ڕەگەو سوڵتانیش درەخت
درەخت لەبنەوە ڕەگی مەحکەم دەبێت
کەسێ جەورو ستەمکاریی پیادە بکات
بێگومان ڕەگ‌و ڕیشەی خۆی لەبن دەردێنێت.

گرنگی ڕێبەرایەتی و بەڕێوەبردن

ئەم چیرۆکە ناسراوە، دەڵێن نادرشا لەیەکێ لەجەنگەکانیدا سەربازێکی بینی کەڕادەبەدەر ئازاو دلێر بوو بەو ئازایەتی و بوێرییەی ئەو سەرسام بوو. ڕۆژێك بانگی کردو پێی وت:

تۆ بەم ئازایەتی و دلێرییەتەوە ئەو ڕۆژەی ئەفغانییەکان هێرشیان کردە سەر ئەسفەهان و تالآنیان کرد تۆ لەکوێ بویت؟

وتی: من لەئەسفەهان بووم.

وتی: تۆ لەئەسفەهان بویت و ئەفغانەکان هاتن و ئەو هەموو تاوانەیان کرد؟

وتی: بەڵێ، لەوێ بووم.

وتی: ئەی ئەوڕۆژە ئازایەتیت لەکوێ بوو؟

وتی: ئەوڕۆژە نادرێك نەبوو. بەشێك لەو ئازایەتییەی ئەمڕۆی من لەڕۆحی نادرەوەیە. کاتێ دەتبینم غیرەتم دەبزوێت. ئازاو دلێرو دلاوەر دەبم.

خۆتبە... ڕێبەرایەتی خۆت و بەڕێوەبەری خەڵکیی

گەڕانەوە بۆ خود

—**—

شارێك هەبوو پێیان دەووت دۆڵی خەیاڵیی. ئەوێ شاری نمایش بوو. جێیەك هەرکەسێك کەسێتی هەمەجۆری نمایشدەکرد هەموو رۆڵی جیاوازیان بەبیانوی سەرگەرمی و هەیەجانی چێژیان لێدەبینی.

پیاوێك لەسوچێکی شارەوە خۆی بەشاسوارێك دەزانی کەزێڕی درەخشانی لەبەردا بێت. ژنێك لەلایەکی دیکەی شارەوە خۆی بەکچێکی هەژارو تەنگدەست دەزانی بەمجۆرە ڕۆڵی گونجاو بەلای یەکتریدا ئەوانی کێش دەکرد. هەروەها کەسانێکیش خۆیان بەپەیامبەری ئاسمانی دەزانی و پێیان وابوو نێردراوی سەرفەرازی جیهانن.

لەسەرەتاوە هەموو لەدیتنی ڕۆڵی کەسێتیەکی تایبەت لەڕۆژێکدا ڕۆڵێکی دیکەی ڕۆژی دواتر چێژیان دەبینی. بەڵام دوای ماوەیەك سەرگەرمییەکەیان گۆڕا بۆ کاری سەخت و یەکجۆریی. بەجۆرێك هەر کەسێك ڕۆڵێکی چەندیجار دوپات دەکردەوە.

دوای ماوەیەك خەڵکی ئەم دۆڵە خەیاڵییە هێندە لەڕۆڵەکانیان مانەوە دەستیان کرد بەباوەڕهێنانی ڕۆڵی پڕ زەرق و بەرق سەرنجیاندا لەبەر داکەندنی جلەکانیان و لابردنی پەچەکانیان کارێکی سەخت و مەحالە.

ڕۆژێك جادوگەرێكی دانا بەشاردا دەڕۆشت بینی خەڵكی بەلادانی پەچەكانیان گرفتیان هەیە. ڕۆشت بۆ ڕۆژنامەیەكی ناوخۆیی بۆ نمایشێكی خۆڕایی" پەچە لەسەر موعجیزەكان لادە" ڕێكلامێكی كرد، لەئاگادارییەكەدا هاتبوو "گرەنتی دەدەین بەبێ هیچ مادەو بۆدرەیەكی پیس دەتوانن پەچەكانتان تەنها بەبەكاربردنی بەردەوام لەناو ببەن."

هەموو خەڵكی دۆڵە خەیاڵییەكە ئەو ئاگادارییەیان بینی تەنها ژمارەیەكی كەم ئامادەبوون.

جادوگەر تێكەشت زیاتر خەڵكی هێندە بەپەچەكانیانەوە خوویان گرتووە كەچیتر باوەڕیان بەپۆشینی نەماوە، ئەو دەیزانی ئەوان باوەڕناكەن نمایشەكەی ئەو شتێك بێت بۆیان.

جادوگەر لەشەوی نمایشدا نمونەی پەچەهەڵگرتن و ڕێساكانی دابەشكرد. ئەو پێداگرییەوە بەئامادەبوانی وت وەك باوەڕە خەیاڵیەكەی خۆیان ڕەفتار دەكەن بۆی ڕوونكردنەوە لەڕادەبەدەر چەسپییون بەنمایشەكانیانەوەو بونەتە هاوشێوەی.

ئەو وتی: "پەچەكان هێندە دەمێكە ڕوخساری داپۆشیوون كەهەست ناكەن بەسەر دەم و چاوتانەوەیە."

جادوگەر وتی: " ئەگەر ڕۆژانە كار بەم ڕێسا كرداریە بكەن سەرەنجام پەچەكانتان لادەچێت." پاشان وون بوو. هەندێ باوەڕیان وابوو ئەم پیاوە زیرەكە بەرهەمێكی باشی هەیە. بەلاّم بڕوایان نەكرد خۆیان خاوەنی ڕوخسارێكی ساختە بن.

ئەوان شوشەكانیان بردەوە بۆ ماڵەوە بەلاّم هەرگیز نەیان كردەوە بەردەوام بوون لەسەر پەچەكانی خۆیان هەمیشە لەو باوەڕەدابوون

که‌خودی خۆیانن. ته‌نانه‌ت هه‌ندێکیان به‌بیانوی ئه‌وه‌ی جادوگه‌ر ده‌لێت: ئه‌وان ئه‌و که‌سه‌ نین که‌واده‌زانن، لێی بێزار بوون، ئه‌وان به‌و دۆله‌ خه‌یالیه‌دا ئه‌ملاولایان ده‌کردو به‌که‌سانیتریان ده‌وت جادوگه‌ر فێلبازه.

به‌لام هه‌ندێك له‌و که‌سانه‌ی له‌نمایشه‌که‌دا ئاماده‌ بوون لابردنی په‌چه‌یان تاقیکرده‌وه. له‌به‌ر ئه‌وه‌ی کارێکی تازه‌ بوو زیاتر بیریان ده‌چویه‌وه‌ هه‌موو رۆژێك به‌کاری بێنن هه‌رکاتێ بیریان ده‌که‌وته‌وه‌ یاساکرداریه‌کانی جادوگه‌ریان به‌کار ده‌برد، تاکو په‌یتا په‌یتا په‌چه‌کانیان شل بویه‌وه‌ گه‌شتنه‌ ئه‌و باوه‌ڕه‌ی په‌چه‌کانیان لاده‌ن.

ئه‌و که‌سه‌ بوێرانه‌ی که‌یه‌ك به‌یه‌کی یاساکرداریه‌کانی جادوگه‌ری جێبه‌جێ ده‌کرد له‌دۆزینه‌وه‌ی دوباره‌ی ڕوخساری خۆیان نوقمی شادی ده‌بوون.

ڕوخسارێکی نوێ بۆ هه‌ریه‌کێکیان ئاشنا بوو ده‌یناسییه‌وه‌ له‌چاوپێکه‌وتنی به‌پیاوی ژیر هیچ هه‌ستێکیان بێجگه‌ له‌سوپاسگوزاری نه‌بوو.

ئه‌و هاوکاری کردبوون تاکو بگه‌ڕێنه‌وه‌ بۆ دێرماکی خۆیان.

داواکردنی نزا

—————**—————

وەك هەمیشە هەموو بەیانییەك خەریكی پیادەڕەویی بووم كامیۆنێكی زبڵكێش لەتەنیشتمەوە وەستا، سەرەتا وامزانی شۆفێرەكە دەیەوێ ناو نیشانێك بپرسێت. بەڵام بەپێچەوانەوە كوڕیژەیەكی جوانی پێنج ساڵانی نیشاندام.

ئەو وتی: " ئەم نەوەیەم لەنەخۆشخانە لەژێر دەزگای هەناسەی دەسكرددایە."

وامزانی بۆ بڕی تێچونی پارەی نەخۆشخانە داوای یارمەتییەك دەكات. دەستم برد بۆ كیفی پارەكەم. بەڵام ئەو شتێكی زیاتر لەپارەی دەویست.

ئەو وتی: "من تا بتوانم بكەم بەهەر كەسێك داوای لێدەكەم دوعای بۆ بكات. تكایە دوعای بۆ بكە!"

ئەم كارەم كرد. لەو ڕۆژە بەدواوە هێندە كێشەكانم قورس نەبوون.

سێ حیکایەتی عیرفانی

—**—

یەکێ لەڕاهیبەکان، بەناوی سراپیون، کتێبی ئینجیلی خۆی فرۆشت و پارەکەیدا بەبرسییەکان و وتی: من کتێبێکم فرۆشت کە پێی وتم هەرچیم هەیە بیفرۆشم و بیدەم بەهەژاران.

***

یەکێ لەپیرانی تەریقەت وتی: ئەگەر چاوی گایەک یان قاترێک داپۆشن، دەخولێتەوە و خولگەی ئاسای دەخولێنێتەوە. بەڵام ئەگەر چاوی بکەنەوە بەدەوری خولگەی ئاسایدا ناخولێتەوە. بەم پێوەرە شەیتان گەر بتوانێ چاوی مرۆڤ ببەستێت دەتوانێ بیخنکێنێت. بەڵام ئەگەر مرۆڤ چاوی نەبەسرابێت دەتوانێ بەئاسانی لەچنگی شەیتان دەرباز بێت.

***

دەگێڕنەوە گەورە ڕاهیب ئاگاسۆ، بۆ ماوەی سێ ساڵ بەردێکی خستبویە دەمیەوە تاکو فێری بێدەنگی ببێت.

ووتەی حەکیمان

——**——

- سەرکەوتوو کەسێکە لەتاریکیدا بەدوای مۆمدا بگەڕێت نەك دەستەو ئەژنۆ دانیشێت تاکو ڕۆژ دەبێتەوە.
- دنیا پڕە لەو کەسانەی کەسێکیان خۆشدەوێت بەڵام لەگەڵ کەسێکی دیکەشدا ژیان دەکەن.
- لەوەی ئەمڕۆ شایانی سەرنج بویت دڵخۆش مەبە. پەڕەی یەکەمی ڕۆنامەی ئەمڕۆ کاغەزی لەکارکەوتوی سەبەینێیە.
- هاوپشکی ژیانت بەسەلیقەوە هەڵبژێرە. نەوەدو پێنج لەسەدی بەختەوەری و بەدبەختیەکانی ژیان هەڵقوڵاوی ئەم بڕیارە گرنگو مەزنەیە.
- حەکیمێك دەڵێت نیشانەی کەسی گێڵو کەمژە سێ شتە:

لەهەدەر چوونی تەمەنی باکی نییە.

تێر لەقسەی پڕو پووچ ناخوات.

بەرگەی هاونشینی کەسێك ناگرێت عەیبەکانی دەربخات.

- تکایە بۆ"خاڵی" کردنەوەی خۆتان کەسێکی دیکە"پڕ" مەکەن.
- گلەیی مەکەن
- بۆچی فلان کەس لەگەڵ تۆدا ڕەفتاری جوان نییە؟ئەگەر دەزانیت شایستەیی زیاترت هەیە بۆچی پەیوەندیت لەگەڵ ئەو کەسەدا هەیە؟

سەرزەمینی داری دارشەق

—**—

ڕۆژێك پاشای وڵاتێکی دوردەست لەوڵاتی هیندستان، لەئەسپەی بەربویەوەو قاچی شکا. هەرچی پزیشکی شارەزابوو کۆیان کردەوە تاکو چارەسەری بکەن بەڵام سوودێکی نەبوو، هیچ کەسێك نەیتوانی کارێك بکات پاشا ناچار بوو بەدارشەق بڕوات.

پاشا کەسێکی خۆ ویستو توندخوو تووڕەو تۆسەن بوو، نەیدەتوانی بەرگەی دەردەداریی خۆی بگرێتو بەئاسانی بچێتە ژێر ئەو بارەوە.

کاتێ کەسانی دەرباری خۆی دەبینی بەئاسانیو بێ هیچ گرفتێك بەڕێدا دەڕۆن زۆر تووڕە دەبوو، بۆیە لەداخی دڵێ خۆی فەرمانێکی دەرکرد هەموو خەڵکی وڵاتەکەی دەبێت بەدارشەق بڕۆن.

لەماوەیەکی کەمدا هەموو خەڵکی بۆ ڕۆشتن داریان بەکار دەهێنا، چەن کەسێك ویستیان سەرپێچی لەم فەرمانە بکەن، بەڵام کاربەدەستانی ئەم وڵاتە گاڵتەیان پێنەدەکرا ئەو کەسانەیان خستە ژێر سزای توندەوە. دایکان هەر لەسەرەتای بوونی منداڵەکانیان پێگرتنی

منالەکانیان بەدارێك ئالودە دەکرد. بەڵام چونکە پاشا تەمەنێکی درێژی هەبوو، کەسانی بەساڵاچوو مردن‌و وردە وردە بیرەوەری ڕێکردن بەبێ دار فەرامۆشکرا.

کاتێ کەپاشا مرد، چەن کەسێکی بەتەمەن هەوڵیاندا بەبێ دار بەڕێدا بڕۆن. بەڵام جەستەی سواوو پەککەوتویان پێویستی بەدار هەبوو. هەندێك بۆ کەسانی گەنجتریان دەگێڕایەوە لەسەردەمێکی کۆندا مرۆڤەکان بەجۆرێکی دیکە دەڕۆشتن بەڕێدا مایەی پێکەنینی هەموو لایەك بوو.

چەن جوامێرێکی دلێر هەوڵیاندا بەوجۆرەی لەو چەن کەسەیان بیستبوو، بەڕێدا بڕۆن. بەڵام جەستەو بەدەنیان زامدار بوو تەنها مایەی گاڵتە پێکردن بوون. خەڵکی پێیان وتن: "تێکەشتیت کەڕۆشتن بەوجۆرە نابێت! ئەوقسەوباسەی دیکەن هەمووی خەیاڵ‌و ئەفسانەیە. کەسی ژێر باوەڕ بەئەفسانە ناکات!"

سەرنج:

لەژیانی کۆمەڵایەتی هەمیشە ئەم هەستە بوونی هەیە یاسای ژیان هەم سروشتییەو هەم نەگۆڕ. بۆ نمونە بەبڕوای مرۆڤی چاخی ناوەڕاست حکومەت بەبێ هەبوونی پاشا شتێکی مەحاڵ بوو.

لەزۆرێك لەکۆمەڵگەکانی ئەم سەردەمەو تەنانەت پێشکەوتوو، هەندێ لەو خەیاڵ‌و باوەڕانە هێندە تێکەڵی کارو باری ژیان بوون کەمرۆڤەکان گومان دەکەن هەرگیز بێ ئەو بنەماو یاسایانە ژیان شتێکی مەحاڵە. ڕۆڵی فەلسەفەی پرسیارکردنی ورد. دودڵ بوون

باوەڕ نەکردن شتێکی بێ بیرکردنەوەی ڕاستو حسابی دەربارەی ئەوانە.

ج ڕێگەیەکی دیکە بۆ دەسپێکی دورکەوتنەوەو خۆسازدانەوە لەدنیادا هەیە؟ یاسا و بنەماو ئەولایەنانەی دیکەی ژیان کە حەزدەکەیت لەڕاستبونیان گومان بکەیت کامانەن؟

خۆتبە... دوای هیچ کەسێك مەکەوە.

دێرماکی خۆپەسەندی

چۆلەکەیەك لەسەر چڵی درەختێك نیشتبوو. شاهینێکی بینی شاڵاوی بۆ مێگەلێك بردو مەڕێکی بەچنگ هەڵگرت. ئەوکاتە چۆلەکە باڵەکانی کردنەوە وتی: منیش وەکو شاهینم دەتوانم مەڕێك بەرز بکەمەوە.

چۆلەکە فڕیی و بەرەو مەڕێکی قەڵەو ئاراستەی گرت تاکو بەرزی بکاتەوە، جارێك قاچەکانی لەخورییەکەی گیرکردو چۆلەکە گیرۆدە بوو.

شاهین چاوی لێ بوو تورە بوو بەرەو چۆلەکە ڕۆشتو باڵەکانی شکاندو کوشتی.

پاشان شوانەکە چۆلەکەی بردەوە بۆ ماڵەوە.

مناڵەکانی وتیان: بۆچی ئەم چۆلەکەیە باڵەکانی قرتاوەو مردووە؟

شوان وتی: ئەم چۆلەکەیە بانگەشەی ئەوەی کرد وەك شاهین بێت بۆیە توشی ئەم حاڵە بوو.

ئەگەر چۆلەکە بەشێوەی ڕاستەقینەی خۆی باوەڕی هەبوایە ئێستا زیندوو بوو.

خۆتبە... وەکو هیچ کەس مەبە.

دیدەنی شێر

شێرێك خۆی كرد بەنەخۆش. هەر ئاژەڵێك دەچوو بۆ دیدەنی شێر نەیخوارد.

ڕۆژێك شێر پەیامێكی بۆ ڕێویی نارد بۆچی نەهاتویت بۆ دیدەنیم؟

ڕێوی وتی: چەنجارێك هاتمە لای ماڵەوە بەڵام دیتنی شتێك بویە هۆی ئەوەی من نەیەم بۆ دەیدەنیت ئەویش ئەمە بوو شوێن پێی ئەوانەی دەهاتن بۆلات زۆر بوو بەڵام شوێن پێی گەڕانەوەیان هیچ دیار نەبوو.

سەرنج:

لەهەموو ژیانیشدا مرۆڤەكان دوو دەستەن: كەسانێك پەند وەردەگرن كەسانێك دەبن بەپەند.

خۆتبە... بەڵام پەند لەكەسانیتر وەربگرە.

هەڵاتن

عەرەبێك بەناوی موساوە خەریكی دەسنوێژگرتن بوو كیسەیەك پارەی دۆزییەوە. هەڵیگرتەوە. لەهەمان كاتدا تەكبیری دابەستنی نوێژكرا، عەرەب كیسەكەی گرت بەدەستی ڕاستیەوە لەدوای ئیمامەوە لەڕیزەكەدا وەستا، واڕێكەوت ئیمام دوای سورەتی فاتیحە ئەم ئایەتی خوێند " وما تلك بیمینك یاموسی" واتا ئەی موسا ئەوە چییە بەدەستی ڕاستی تۆوە؟

عەرەب وتی: "والله انت ساحر" كیسەكەی لەمیحرابەكەدا داناو لەترسی ئەوەی نەوەك تۆمەتی دزیكردن بدەنە پاڵی ڕایكرد.

سەرنج:

ئێمە دنیاو ڕوداوەكانی بەپێی بارو دۆخی زەینو باوەڕەكانی خۆمان لێك دەدەینەوە.

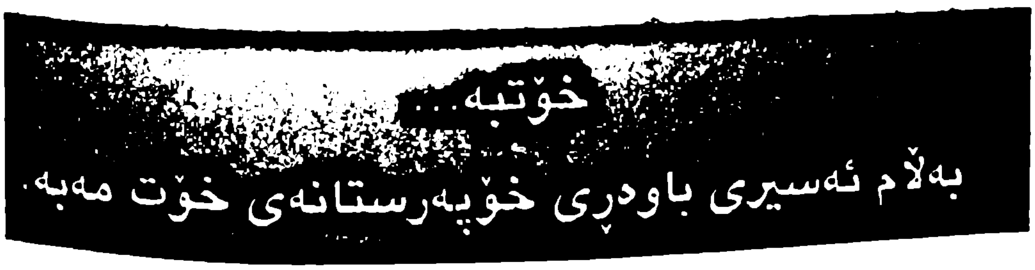

دوو نوکته

——**——

یەکێ لەشێخ جونەیدی پرسی: کێ دڵی خۆشە؟
وتی: ئەو کاتەی "ئەو" لەدڵدا بێت.

***

لەدوایین نەخۆشیدا بەشێخیان وت. قورئان خوێن لەدوای وەفاتی تۆ لەسەر تەرمەکەت کام ئایەت بخوێنێ؟
شێخ وتی کە: ئەم بەیتەم لەسەر بخوێنن
دۆست بەرەو دۆست دەڕوات و یار بەرەو یار
خۆشتر لەمە لەجیهاندا هەیە کار؟

حەوت کورتەباڵا

---**---

حەوت کورتە بنە هەبوون کەمەریەکەیان لەکێوێکدا دەژیا. ئەوان رۆژانە بەدوای زێڕدا دەگەڕان.

هەموو کورتەبنەکان دروستکار، ئەرکناس و زرنگ بوون و رێزی یەکتریان دەگرت. ڕۆژێك یەکێ لەکورتەبنەکان بیری کردەوە دروست نازانێ چەندێك کاری کردووە. بۆیە دەستیکرد بەژماردنی ئەو کڵۆ زێڕینانەی لەکانەکانەکان دەری هێنا بوو. ئەو خەریکی ژماردن و ئەوانیتر خەریکی کارکردن بوون.

بەزوویی ئەم یەکەیان داوای ئەوەی کرد خەریکی کاری نوێی بێت کەژماردنی کڵۆ زێڕینەکان بوو. بۆیە بۆ هەمیشە قوڵنگەکەی دانا.

ئەو باسی هەموو بەشەکانی بۆ ئەوانیتر کرد چونکە نەیدەتوانی لەکاتێکدا ئەوانیتر پاچیان دەوەشاند قسەیان بۆ بکات داوای لێکردن کەلوپەلەکانیان دانێن و لەسەر مێز دانیشن و بەمشێوەیەش یەکەم کۆبونەوەیان دەستی پێکرد. کورتەباڵاکانی دیکە چونکە لەو ژمارەو ئامارانەی ئەو باسی دەکرد سەریان دەرنەدەچوو تەنها سەریان دەلەقاند. ئەم کۆبونەوەیە زۆری نەخایاند کۆنترۆلچی (ناوێکی کورتەباڵای حەوتەم لەوە بەدواوە لەخۆینا) داوای لەکورتەباڵاکان کرد ئەو برە زێڕەی دەریدێنن بەچەرخی دەستی لەکانزا جیای دەکەنەوە لەدۆسیەیەکدا بینوسن و بیدەن بەو. چونکە ئەو نەیدەزانی چەندە

ئاستی دەرهێنانی زێر لەکانزا جیاوازە. بۆیە یەکێك لەوانی بۆ ڕێنمایی ئەوانیتر دانا تاکو ئاستی بەرهەم هێنانی یەکسانی لەکاردا بکات. ڕێنما خۆی کردە بەڕێوەبەرو بێلەکەی کەناردایە لاوە چونکە نەیدەوانی هاوکات کار بکات و چاودێریش بێت.

دوای ماوەیەکی کورت تەنها پێنج کەس لەوان کاری حەوت کەسی دەکرد، بۆیە دەرونی ئەو پێنج کەسە لەتاو تینی کارکردن ئالۆز بوو بەڵام دەبوو چی بکەن؟

کاتێ بەڕێوەبەر دادو ناڵەی ئەوانی بیست ماوەیەکی زۆر بەو پەڕێ هێزەوە بیری کردەوە تاکو ڕێچارێکی دۆزییەوە. بەمشێوەیە هەریەکێ لەوان بەپێی توانای خۆیان بەشێك لەکارەکە ئەنجام بدەن بەشێوەیەکی تایبەتی کار بکەن. بەڵام هاوار کاری ڕۆژانە ئاسانتر نەبوو ئەگەر یەکێ لەوان نەخۆش بوایە ئەوانیتر گێژ دەبوون چونکە سەریان لەکاری ئەو کەسە دەرنەدەکرد. کاتێ بەڕێوەبەر زانی دۆخێکی بەمجۆرە باڵی کێشاوە. یەکێك لەوانی بەناوی سەرپەرشتیارەوە دیاری کرد، بەمشێوەیە چیتر پێویست نەبوو بۆ هەموو کارێك بەڕێوەبەر لەژوری گەرم و نەرم بێتە دەرەوە. مەخابن سەرپەرشتیار هەرکە زەربی ئاهەنگی کار لێیدا ئەویش بێلەکەی کەناردا، هەمیشە لەگەڵ کۆنترۆڵچی و بەڕێوبەردا لەکۆبونەوەدا بوو بەمشێوەیەیش تەنها چوار کەس کاری دەکرد. دوبارە ئەوانیش بەرگەیان نەگرت بەم پێیەش ئاستی بەرهەم هێنان کەمی کرد، کاتێ کورتەباڵاکان بەتوڕەیی و قینەوە چوونە ژوری بەڕێوەبەرەوە. بەڕێوەبەر پێشنیاری کرد کێشەکە چارەسەر دەکات

سەفەرێکی کورتی بەچەرخی دەستی بەرنامەڕێژیی کرد تاکو کورتەبالاکان بێنەوە سەر خۆیان.

لێرەدا کەئاستی بەرهەم هێنان کەمی کردبوو ئەم سەفەرە لەکۆتایی هەفتەدا ڕێکخرا بۆئەوەی بتوانێ ئەمە بەبەشێك لەسەفەرەکانی کار هەژمار بکات، بەڕێوەبەر لێدوانێکی درێژی بەووشەی چەورو زل پێشکەشە کرد، کەئەمەیان لەبەڕێوەبەری کانزای کورتەبالاکانی ئەم حەوت کێوە بیست دوبارە کورتەبالاکان تەنها سەریان لەقاند چونکە هیچ تێنەدەگەشتن.

تاکو ڕۆژێك ناکۆکیەکانیان ئاشکرا بوو. کورتەبالاکان بێڵە بچوکەکانیان توڕهەڵدا. پێیە بچوکەکانیان دەکوتا بەزەویدا مشتە بچوکەکانیان گرێدابوو، بەڕێوەبەر ترساو بەڵێنی پێدان هاوکاری نوییان بۆ دادەمەزرێنێ تاکو هاوکارییان بکەن. بەڕێوبەر ئەم کارەی جێبەجێ کردو ڕادەستی پەیمانکارێك کرد. پاشان کورتەبالای دیکە هاتن کەزۆر لەگەڵیان نەدەگونجان چونکە ئەوان جۆرێکی دیکە بوون دەبوو سەرپەرشتیارێکی دیکەیان هەبێت کەهەواڵ بداتە بەڕێوەبەر ئێستا چیتر سێ کەسیان مایەوە بۆ کارکردن. بەلام هەرکەسەو کارەکەی بەپەروشی خۆی ئەنجام دەدا چونکە دوو دەستەی جیاوازی کرێکاران بەدوو بەشی جیاواز نیازمەند بوون.

هەریەکێ لەوان بەبێ متمانەییەوە لەکرێکارەکەی دیکەی دەڕوانی و تەنها پابەندی ئەوشتە دەبوو کەتایبەت بوو بەخۆیەوە. کاتێ بۆڵەو ددان جیڕکردنەوە لەنێوانیاندا تیژو تیژتر بوو بەڕێوەبەر یەکێك لەوانی کردە بەڕێوەبەری سەرچاوە مرۆییەکان.

ئێستا تەنها دوو کورتەباڵا مابویەوە کە خەریکی کارکردن بوو، کارەکانیان خراپ و خراپتر ئەنجام دەدا.

سەرەنجام بەڕێوەبەر ڕاوێژکارێکی سەرمایەگوزاری خستە کار، ئەو بەلوتێکی بەرزو بێ ئەوەی بچوکترین شارەزایی لەکاردا هەبێت سەرێکی لەکانگەی کانزاکانداو بۆ بەڕێوەبەری ڕونکردەوە دەبێت هۆکاری خراپی کارەکان بدۆزێتەوە کەئەو دوو کورتەباڵایەی لەکاردا ماونەتەوە بێلەکانیان بەهەڵە دەگرن بەدەستیانەوە! پاشان هەموو پارەکەی وەرگرت و بەهەمان ئەو خێراییەی دەرکەوتبوو ون بوو. لەم نارەدا کۆنترۆلچی سەرنجیدا کەهاوکارانی نوێ لەجیاتی سوود گەیاندن زۆرترین خەرجییان هەیەو وێڕای ئەمەش کارە کورتەباڵا نارخۆییەکان کەم بۆتەوە بۆیە دەسبەجێ ئەوانی دەرکرد. سەرپەرشتیاری کرێکارانی دەرەکی. بوو بەکۆنترۆڵچی دووەم.

یەکێ لەو دوو کورتەباڵا کرێکارە لەئەنجامی کاری زۆرەوە، تورە بوو ئەمەش بوو بەهۆی خانەنشینی پێش کاتی دیاریکراوی خۆی بکرێت. بەمشێوەیە تەنها دوایین کورتە باڵا لەکانگەکەدا خەریکی کار بوو. ئەویش لەکاتی بەتاڵیدا ئەوەی کەبەزەحمەت بەدەستی دەهێنا لەگەڵ سپی بەفرێکدا ئاشنا بوو.

سەرەنجام کۆمپانیا هەرەسی هێنا، بەڵام بەڕێوەبەرو سەرپەرشتیارو کۆنترۆلچی زیانی یەکترییان بژاردو بۆ هەڵاتن لەتۆمەتی دزی فرو فێڵ وڵاتیان بەجێ هێشت ئەگەر هێشتا نەمردبن هێشتا لەکەناری بەستێنە جوانەکاندا خەریکی ڕابواردنن.

دەبێت بەزێڕ بنوسرێت

—————**—————

- لەژیاندا ئەوەی شایستەمانە مسۆگەری دەکەین نەك ئەوەی ئارەزوی دەکەین.
- کەسانی لاواز چاوەڕوانی موعجیزەو کەسانی مەزن ئەفرێنەری موعجیزەن.
- لەسەر کێلی هەر مەزارێك دوو مێژوو نوسراوە. ئەوەی گرنگی هەیە داشی نێوان ئەو دوو مێژووەیە.
- هەندێجار فەرامۆشیی دەکەین ئەوەی ئەمڕۆ هەمانە ئارەزوی دوێنێمان بووە.
- زۆرێك لەخەڵکی باوەڕیان بەژیانی دوای مردنە زۆرێکیش لەم ڕاستییە بێئاگان:

ژیانی پێش مردن.

- هەرگیز ناتوانرێ بەکەسانی لاوازو بچوك کاری مەزن ئەنجام بدرێت.
- بۆ گەیشتن بەکەماڵ سەد ساڵ هێشتا کەمە، بەڵام بۆ بەدناویی یەك ڕۆژ بەسە.
- ئەگەر هەموو ڕۆژێك خۆت بگۆڕیت، هەرگیز ناگەیتە مەنزڵ.
- دڵێك پڕ لە محەببەت بێت بۆ هەر شتێك شوێنی هەیەئەگەر خاڵی بێت لەمحەببەت بۆ هیچ شتێك شوێنی نییە.

داهێنان، کاری "جۆرج واشینگتۆن"

دوای سەربەخۆیی ئەمریکا کاتێ نوێنەران لەکۆنگرەدا بۆ دیاریکردنی ژمارەی سوپای میللی گفتوگۆیان کرد. یەکێ لەنوێنەران پێشنیاری کرد ژمارەی سەربازانی سوپا سێ هەزار کەس بێت.

جۆرج واشینگتۆن لەو کۆڕەدا ئامادە بوو چویە ئەودیو مێزی وتاربێژییەوە وتی: تێبینیەك بۆ ئەم پێشنیارە زیاد بکەن بیکەن بەمەرج هەر دەوڵەتێکی هێرشبەر ویستی دەستمان بۆ درێژ بکات مافی ئەوەی نەبێت بەزیاتر لەدوو هەزار سەربازەوە هێرش بکات.

خۆتبە... باش بیر بکەرەوە

سەرباسی قسە

——**——

لەسەردەمی "عضد الدولە" دیلمی، پیاوێکی نەناسراو چوویە بەغداو ئەو گەردنبەندەی بەهاکەی هەزار دینار بوو. خستیە پێشانگەی فرۆشتنەوە. بەڵام موشتەری نەبوو. چونکە خەیاڵی سەفەری مەککە لەسەریدا بوو، بۆیە بەدوای پیاوێکی ئەمیندا دەگەڕا تاکو گەردنبەندەکەی پێ بسپێرێت. بەڕێکەوت پیاوێکی عەتتار لەبەغداد بەکەسێکی بەتەقواو خواپەرست ناوی دەرکردبوو، بۆیە بۆلای ئەو پیاوە ڕێگەیان نیشاندا ئەویش بەو پەڕی متمانەوە گەردنبەندەکەی خۆی بەشێوەی ئەمانەت لەلای ئەو عەتتارە داناو بەرەو ماڵی خودا کەوتەڕێ.

لەگەڕانەوەیدا لەمەککە بڕێك دیاری بۆ عەتتار هێناو ڕۆشت بۆلای دیارییەکانی خۆی پێشکەش کرد. بەڵام عەتتار خۆی کرد بەنەناسراوو وتی: تۆ کێیتو چییت دەوێت؟

پیاوە غەریبەکە وتی من خاوەنی ئەو گەردنبەندەم ماوەیەک لەمەوپێش بەئەمانەت لای تۆ دامنا، عەتتار دوای مشتومڕێکی زۆر بەتوڕەیی پیاوەکەی لەدوکانەکە کردە دەرەوە. خەڵکی کۆبونەوەو ئەو پیاوەیان سەرزەنشت کردو وتیان ئەم پیاوە پیاوێکی بەتەقواو پارێزکارە تۆ لەمەڵەدایت تۆمەتی خیانەت دەدەیتە پاڵی.

پیاوی غەریب تەنانەت یەک کەسی دەسنەکەوت پشتگیریی لێبکات، چەنجارێکی دیکە چویەوە بۆلای عەتتارو داوای ئەمانەتەکەی لێکردەوە بەڵام بێجگە لەناسزایی و جنێو هیچی دیکەی دەسنەکەوتەوە.

پێیان وت ئەگەر بچیتە لای "عضد الدولة" ی دیلمی ڕەنگە بەزرنگی و هۆشیاری چاریی کێشەکەی تۆ بکات.

ئەو پیاوە کێشەو بەسەرهاتەکەی خۆی بۆ " عضد الدولة" نوسی و داوای دادخوازیی لێکرد.

" عضد الدولة" وتی: سێ ڕۆژ لەسەر یەک لەبەر دوکانی ئەو پیاوەدا دانیشەو ڕۆژی چوارەم منیش بەوێدا تێدەپەڕم و سڵاوت لێدەکەم تۆش وەڵامی سڵاوەکەم بدرەوە ڕۆژی دواتر داوای گەردنبەدەکت بکەرەوەو ئەنجامەکەم پێ بڵێ کەچی وتووە. ڕۆژی چوارەم " عضد الدولة" بەتەشریفات و کەژاوەی تایبەتەوە بەشاردا بەڕێکەوت و بەبەردەم دوکانی عەتتاردا تێپەڕی، هەرکە چاوی بەکابرا کەوت سڵاوی لێکردو ڕێزێکی زۆری بۆ نواند پیاوی غەریب وەڵامی سڵاوەکەی " عضد الدولة" ی دایەوە، ئەمیر گلیی لێکرد کەدێیتە شاری بەغداو سەردانی ئێمە ناکەیت و هیچ داوایەکمان لێناکەیت تاکو

بەدڵو گیان بۆت جێبەجێ بکەم، ئەو پیاوە پۆزشی خواستو وتی تا ئێستا نەمتوانیوە لەخزمەتی جەنابتان موشەڕەف ببم.

تەواوی ئەو ماوەیەی کە" عضد الدولة" لەگەڵ پیاوی غەریبەدا قسەی دەکرد کەژاوەکەی وەستابوو هەموو خەڵکی سەرسام کردبوو. ئەم کەسە کێیە لەگەڵ ئەمیردا هێندە دۆستایەتیەکی بتەوی هەیە؟ عەتتار مەرگی خۆی بەچاوی خۆی دەبینی. هەرکە ئەمیر ڕۆشت ڕویکردە پیاوە غەریبەکەو لێی پرسی: برادەر ئەو گەردنبەندەت چ کاتێ لای من دانا ئایا نیشانەیەکت هەیە. سەرلەنوێ وەسفی بکەرەوە ڕەنگە بیرم چوبێتەوە، پیاوەکە نیشانەکانی پێ وت. عەتتار کەمێ بیری کردەوە پاشان چویە دوکانەکەو دوای گەڕانێك گەردنبەندەکەی دۆزییەوەو دایەوە دەست پیاوەکە وتی: خودا دەزانێ من بیرم چوبویەوە، پیاوەکە گەردنبەندەکەی وەرگرتو چویەوە بۆلای " عضد الدولة" بەسەرهاتەکەی بۆ گێڕایەوە.

ئەمیر فەرمانیدا زنجیرێك بکەنە ملیی عەتتارو بیکەن بەداردا. پاشان فەرمانیدا جاڕ بەدەن بەنێو شاردا سزای کەسێك خیانە لەئەمانەت بکات ئەمەیە.

عەشقی جاویدانە

——**——

ڕۆژێکی ساردی سالی ١٩٤٢ لەیەکێ لەئۆردوگا زۆرەملێکانی نازییەکان، کوڕێکی تەنیاو دلتەنگ سەرنجی بەلای ئەو تەلە دڕکاویانەدا چوبوو، کچێکی بینی بەوێدا تێدەپەڕی. کچەکەش بەدیتنی ئەم کوڕە ڕاچلەکی. بۆ گەیاندنی هەستی خۆی بەو کوڕە سێوێکی سوری بەرەو تەلە دڕکاوییەکە هاویشت واتا نیشانەی ژیان، هیوا، عەشق.

کوڕەکە چەمییەوە سێوەکەی هەلگرتەوە پەرتویەکی ڕوناکی لەژیانی ڕەشی ئەودا بریسکایەوە. ڕۆژی دواتر بەخەیالی ئەوەی تەنانەت خەیالی دیتنی ئەو کچە بۆ سەرگەرمیی دێوانەییە. بەئومێدەوە سەرنجیدایە ئەو پەرژینە دڕکاوییە. کچە جوانەکە دوبارە ڕوخساری خەمگینی ئەو کوڕەی دیتەوە کەهێندە کاری تێکردبوو سێوێکی دیکەی بەدەستەوە بوو ئامادە بوو.

وێڕای ساردو سه‌رماو به‌سته‌ڵه‌کی زستانی سێوه‌که‌ی به‌رەو پەرژینەکە شۆڕ کردەوه لەدودڵدا جارێکی دیکه گەرمی دەبوژێتەوه، چەن رۆژێك ئەم دیمەنه دوباره بویەوه.

دوو رۆحی جوان لەدوولای پەرژینەوه چاوەڕوانی سبەی بوون کەیەکتریی ببینن، هەرکاتێ بێت. هەرچەن تەنها چەن وشەیەکیان گۆڕییەوه، ئەم هەراو زەنایه لەهەستی دەرونەوه دڵەوه هەڵدەقوڵێت و لەباسکردن نایەت.

لەدواین رۆژی ئەم چاوپێکەوتنه سەرپێیانه کوڕی لاو بەڕوخسارێکی خەمگینەوه سڵاو لەهاوڕێ شیرینەکەی دەکات و دەڵێت: "سبەی سێو مەهێنە، من لێرە نیم، دەمبەن بۆ ئۆردوگایەکی دیکه." کوڕه ڕێی خۆی دەگرێت و دەڕوات. دڵی شکاوتره لەوەی ئاوڕێك بۆ دواوه بداتەوه.

لەو ڕۆژه بەدواوه وێنەیەکی شیرینی ئارامبەخشی کچەکە لەساتە خەماوییەکاندا دەهاتنەوه بەرچاوی، چاوەکانی، وشەکانی، ڕوخساری، سێوه سورەکەی، هەموو ئەمانە گەڕانەوەی ئەو چاوتێبڕینه بوون کەدەیانتوانی ئارەقی شەوانەی وشك بکاتەوه. خێزانی کوڕەکە لەجەنگدا کوژرابوون، ئەوانەی ئەو دەیناسین هەموویان نەمان. بەڵام تەنها ئەم بیرەوەرییه لەناخیدا زیندو بوو هیوای پێدەبەخشی.

لەساڵی ١٩٥٧ لەویلایەته یەککگرتوەکانی ئەمریکا. دوو کەسی کۆچەریی لەڕێی ئاگاییەوه ئەم دوو نەناسراوه پێکەوه بڕیاری چاوپێکەوتنیاندا.

ژنەکە بەپیاوەکە دەڵێت : " ڕۆژانی جەنگ تۆ لەکوێ بویت؟"

پیاوەکە دەڵێت: لەئۆردوگایەکی زۆرە ملێی کاری ئەڵمانەکان بووم."

ژنەکە بیری دەکەوێتەوە: "بیرمە بەسەر تەلی دڕکاویدا بۆ کوڕێک کەلە ئۆردوگادا بوو سێووم بۆ دەنارد." پیاوەکە پڕاو پڕی هەستی خۆی ڕاچڵەکی پاشان وتی: "ئەو کوڕە ڕۆژێك پێی نەوتیت چیتر سێووم بۆ مەهێنە چونکە دەمگوێزنەوە بۆ ئۆردوگایەکی دیکە؟" ژنەکە وەڵامیدایەوە: "با، چۆن، بەڵام تۆ چوزانیت؟"

پیاوەکە سەرنجێکیداو وتی: "ئەو کوڕە من بووم"

بێدەنگییەکی کورت باڵی کێشا، پاشان بەردەوام بوو: "ئەو کاتەی لەتۆ جیا بوومەوە. بەڵام ئێستا چیتر ناتوانم بێ تۆ بژیم، هاوسەرگیریم لەگەڵ دەکەیت؟ کچەکە وەڵامی "بەڵێ" ی دایەوەو یەکترییان لەئامێز گرت.

لەڕۆژی ڤالانتاین ساڵی ١٩٩٦ لەبەرنامەیەکی تەلەفزیۆنی سەرتاسەری ئەمریکا، ئەم پیاوە عەشقە جاویدانییەکەی دوای چل ساڵ بۆ ژنەکەی دووپاتکردەوە: "تۆ لەئۆردوگای زۆرە ملێدا سکی منت تێر دەکرد، تەواوی ئەو ساڵانە بەخواردنەکانت تێر بووم، بەڵام من تەنها تینوی عەشقی تۆ بووم."

خۆتبە... عاشقبە

ڕستەی قووڵ و تێڕامان

---**---

- ئەگەر دەزانیت لەگەڵ تۆدا بەدڕەفتاری دەکرێت بێگومان خودی خۆت پەیامی "بەدڕەفتاریم لەگەڵ بکە"ت ڕەوانە کردووە.
- پلانڕێژیی بۆ مسۆگەرکردنی خواستەکەت لەژیانندا واتا ئامادەیی بۆ بەجێ هێشتنی ناوچەی ئارامی خۆت.
- ناتوانیت شتێك هەڵبژێریت، بێئەوەی چاوپۆشیی لەشتێکی دیکە بکەیت.
- ئەگەر نەزانیت بەچ پاساوێك خوازیاری شتێکیت کاتێ ئەو شتە دەبینیت ناییناسیتەوە.
- تاکە ڕێگر بۆ سازکردنی ئایندە. شك و گومانەکانی ئەمڕۆیە.
- ژیان تەنها ئەو ساتەیە ژیانی تێدا دەکەین.
- ئەگەر دەخوازیت بۆ ئایندە ئامادە بیت، دەبێت هەموو کارەکان ئەمڕۆ ئامادە بکەیت، نەوەك بەرنامەڕێژیی بۆ سبەی بکەیت.
- سەروەتی ڕاستەقینەی مرۆڤێك. هەرکارێکی چاکە لەدنیادا ئەنجامی بدات.
- ئەگەر خودا ویستی وابوایە مرۆڤ بەرەو دواوە بگەڕێتەوە، دوو چاوی دیکەی لەپشتی سەردا دروست دەکرد.

بەبێ جڵەوگیریی لەخود هەرگیز ناتوانیت فەتحی کەسانتر بکەیت.

داستانی ئاسکی یەك چاو

—**—

ئاسکێك یەکێ لەچاوەکانی دەستدابوو نەیدەتوانی کەسەکان بەو چاوەی ببینێت. بۆ ئەوەی لەمەترسی بەدور بێت هەمیشە لەتەپۆڵکەیەکی نزیك بەدەریا دەلەوەڕا. بەجۆرێك چاوە ساغەکەی لەڕووی وشکانیەوە بوو. بەمەش دەیتوانی ئەو ڕاوچییانەی لەوشکانییەوە دێن، چاویان بکات، بەڵام ڕاوچییان زانیان ئەو چاوێکی کوێرە. بۆیە بەهۆی قایغێکەوە لەڕێی دەریاوە ڕاوی ئەو ئاسکەیان کرد، ئاسك لەکاتی مردندا هاواری کرد: "خاڵی لاواز ناکرێت پەنهان بکرێت."

ئەنجامگیریی ئەخلاقی:

گرفت لەو شوێنەوە سەر هەڵدەدات کەمترین چاوەڕوانیمان دەربارەی ئەو شوێنە نییە.

سەگو گورگ

**

سەگێك بۆ خەوتن چوویە دەرەوەی حەوشە. بەڵام گورگێکی برسی شاڵاوی بۆ هێناو ویستی بیخوات لەم کاتەدا سەگ وتی: کەمێ خۆڕاگربە جارێ مەمخۆ من گەلێك لەڕو لاوازم بەڵام خاوەنەکەم چەن ڕۆژێکی دیکە زەماوەندێکی گەورە ساز دەکات، لەئاهەنگی زەماوەندا من خواردنێکی زۆر دەخۆمو قەڵەو دەبم. ئەو کاتە گۆشتی من بۆ خواردن لەبارترە، گورگ باوەڕی بەم قسەیە کردو ڕۆشت، ماوەیەك دوای ئەوە دوبارە گەڕایەوەو سەگی بینی کەلە پشتی سەربانەوە ڕاکشابوو پێی وت: زەماوەندەکە کرا؟ سەگ وتی: جوان گوێ لەقسەکانم بگرە! جارێکی دیکە منت بینی لەدەرەوە خەوتبووم بێ لەزەماوەند مەکەرەوە بمگرەو بمخۆ.

سەرنج:

تەماکاریی بۆ ژیانێکی باشتر لەداهاتوودا و هەبونی شتانێکی زیاترو جوانتر ئەوەی ئێستا هەمانە لەوانە بێبەریمان دەکات.\

خۆتدبە... لەزیاترخوازی و تەماکاریی بەدوربە

مشکی نەوسنی تەماکار

مشکێکی نەوسن چوویە کوختێکی دارینو تەختی زەوییەکەی هێندە جویی تاکونیی تێکرد، چویە ناویو برێکی زۆری خواردنی دۆزییەوەو دەستیکرد بەخواردنی. هێندەی خوارد تاتەواو سکی پڕ بوو. بۆ سبەی مشك ویستی بەهەمان کوندا بێتەوە دەرەوە بەلاّم ورگی لەکونەکە گیریی کردو نەیتوانی پێدا تێپەڕ ببێت لەوێ گیرۆدە بوو.

سەرنج:

دەڵێن مرۆڤ بەددانەکانی گۆڕ بۆخۆی هەڵدەکەنێت.

سەعاتێك دوای خواردن خواردنەوەیەکی گازدار.

دە خولەك دواتر: دە کەوچکی چاخۆریی شەکر ڕەوانەی لەشی دەکات.

بیست خولەك دوای ئەوە ڕێژەی شەکر لەخوێندا بەرەو بالاّ دەچێتو دەسبەجێ ڕژێنی کتوپڕی ئەنسۆلین دەست پێدەکات شەکری بەرهەم هێنراو دەگۆڕێت بۆ چەوریی و تاکو ڕێژەی شەکری خوێن لەوە زیاتر بەرز نەبێتەوە.

چل خولەك دوای ئەوە وەرگرتنی کافۆئین تەواو دەبێت پێڵوی چاوەکان دەکرێنەوە. فشاری خوێن بەرز دەبێتەوەو بۆ وەلاّمی ئەم

حاڵەتە جگەر ڕێژەی شەکر ڕەوانەی خوێن دەکات، وەرگیرەکانی ئادنوزینی مێشك دادەخرێن تاکو لەمەستی خەواڵویی جڵەوگیری بکەن.

چل وپێنج خولەك دوای ئەوە ڕژێنی دوپامین بەرز دەبێتەوە مەڵبەندی تایبەت لەمێشکدا کەحاڵەتی سەرخۆشیی بەدی دێنێت دەبزوێن ئەمەش هەمان ئەو میکانیزمەیە کەلە بەکاربردنی هیرۆییندا دەگۆڕێت بۆ حاڵەتی سەرخۆشی.

شەست خولەك دوای ئەوە: ئەسیدی فۆسفۆریك کەلە خواردنەوە گازییەکاندا هەیە دەچێتە ڕیخۆڵە باریکەو میتابۆلیسمی لەش بەرز دەکەنەوە، ئاستی بەرزی شەکری خوێن و شیرینیەکان زیاتر کالیسۆمەکان لەڕێی میزکردنەوە دەردەهاوێژنە دەرەوە.

ماوەیەك دوای ئەوەش وردە وردە ئەو هەراو هوریایەی لەلەشدا سەری هەڵدا بوو هێور دەبێتەوە لەم حاڵەدا کەلێك هەستیار دەبیت یان کەلێك گێژو کاس دەبیت. چیتر تەواوی ئەو شلەیەی کەلەڕێی خواردنەوەی گازدارەوە ڕەوانەی خوێنت کردبوو دەرت هاویشت، ئەو شلەیەی کەدەبوو لەجیاتی ئەسیدو کافۆئین و شەکر، هەڵگری مادەیەکی بەکەڵك بێت. تا چەن سەعاتێك دوای ئەوە شوێنەواری کافۆئین لەناو دەچێت تۆش حەز لەخواردنەوەیەکی دیکەی گازدار دەکەیت.

ڕەخنەی سیاسەتی ناباو

سیاسـەتبازیی، هـەلقوڵاوی گرێکـوێرەی خۆبـەکمزانی و هەسـتی ڕکابەرییە. تۆ بەبەراورد لەگەڵ خەڵکی خۆت بەکەمتر دەبینیت. هەندێك جوانترن، هەندێك زرنگترن، هەندێك خاوەنی دانایـیەکی زیـاترن، تـۆش هەستی خۆ بەکەمبینی و ڕەنج دەکەیت و دەتـەوێ بەشێوەیەکی باشتر خۆت دەربخەیت.

ئەگەر زرنگ نەبیت، چۆن دەتوانیت هۆشمەند بیت؟

ئەمـەش مەحاڵـە. ئەگـەر بـەهرەی مۆسـیقات تێـدا نـەبێت، چـۆن دەتوانیت ژەنیار بیت؟

ئەگەر جوان نەبیت، کارێکت لێناوەشێتەوە، بەڵام تاکە کارێکت بۆ ماوەتەوە، دەتوانیت سیاسـەتمەدار بیت. ئەمـەش دواییـن پەناگەیە بۆ ئەو کەسانەی بەدەسـت گرێکـوێرە خـۆ بەکەمبینیـەوە دەنـاڵێنن. بـەم پێیـەش هەرکەسـێك خـاوەنی ئەندازەیـەکی تـەواوی هەسـتی زبـری و دڵڕەقی و دوژمنییە، دەتوانێ لەسیاسەتدا پیادەی بکات. لێرەدا چیتر پێویستی بەهەبوونی کارامەییی و هیچ جۆرە بەهرەیەك نییە. لەڕاستیدا هەرچەن خاوەنی کەمترین هۆش بیت شانسی سەرکەوتنت زیاترە.

بیستومە کە...

مەلای مەشهور لەوەیکە خەڵکی بەنەزانیان دەزانی زۆری پێناخۆش بوو. سەرەنجام بڕیاریدا بچێتە لای حەکیمی مێشك تاکو یەك مێشکی دیکەی بۆ دانێت.

حەکیم ئەوی بردە بانکی مێشك و پاشان پێی وت: "مەلا، هەموو ئەمانەی دەیبینیت مێشکن، دەتوانی زیاتر بێیتە پێشەوە تاکو جوانتر بیانبینیت."

مەلا وتی:

لەسەر هەر پاکەتێك نرخێکی جیاواز نوسراوە، مەگەر ئەمانە جیاوازییان چییە؟ نرخی یەکێ لەوانە تەنها بیست و پێنج ڕوپیە یەکێکی دیکە بیست و پێنج هەزار روپیە، هۆکاری ئەمە چییە؟

حەکیم وتی:

"مەلا، یەکەمیان کەبە بیست و پێنج ڕوپیە بوو پەیوەستە بەدانیشمەندێکی مەزنەوە دووەمیان کەگرانترە مێشکی یەك سیاسەتمەدارە."

مەلا وتی: "مەبەستت ئەمەیە مێشکی سیاسەتمەدارێك لەمێشکی دانیشمەندێك لەبەرترە؟"

حەکیم وتی:

"نەخێر، بەهەڵەدا مەچۆ. گرانترە لەبەر ئەوەی هەرگیز بەکار نەهێنراوە. تەواو نوێ و پاکەتییە. هاوکات کەدانیشمەند مێشکی خۆی زۆر بەکار هێناوە و زیاتر کۆن و سواوە."

لەسیاسەتدا تۆ پێویستت بەمێشك نییە. هۆش، هەستیاریی، ناگایی، عەشق، خۆشەویستی و هاودڵیی بەکارت نایەت. چونکە هەموو ئەمانە ئاستەنگت بۆ دروست دەکات! لەسیاسەتدا پێویستت بەچۆنێتییەکی تەواو پێچەوانەیە. ناکارامەیی لەهەر بوارێکی دیکەدا، بەکارامەیی لەسیاسەتدا هەژمار دەکرێت. هەموو ئەو شتانەی لەسیاسەتدا مایەی پێویست بوونە، حەزێکی شێتانەیە بۆ بەدەست هێنانی دەسەڵات کەهەڵقوڵاوی گرێکوێرەی خۆ بەکەمبینییە، کەسی نایەنی گرێکوێرەی خۆ بەکەمبینی نییە تەنها ئەوە خاوەنی ئەم خسڵەتەیە. چونکە ئەو هەرگیز خۆی بەراوردی کەسێکی دیکە ناکات، بەبێ بەراوردیش هیچ کەسێك ناتوانێ لەبەرزتر یان نزمتر بێت.

ئەو تەنها خودی خۆیەتی ئەوەی خودا بڕیاری بۆ داوە قبوڵی دەکات و تەواو ڕازی و خۆشنودە، ئەو هەموو ساتێك تەنها لەبەر ئەوەی بوونی هەیە ژیان دەکات، سوپاسگوزارە، ئەو نایەوێ لەجێی هیچ کەسێکی دیکە بێت لەدۆخی خۆی تەواو ڕازییە، ئەو دەزانێ نەبەرزترو نەنزمترە لەسەربەخۆیی خۆی بەئاگایە، چونکە تەنانەت دوو مرۆڤ هاوشێوەی یەکتریی نین.

ئیمپراتۆرو پێشەوا

——**——

ڕۆژێـك ئیمپراتـۆر" یـن yen" لەپێـشەوا زیـن "چائوچـو chao chou" دیدەنی کرد.

ئوستاد لەدیتنی پاشا تەنانەت لەشوێنی خۆی جوڵەی نەکرد.

پاشا لێـیْ پرسـی: "ئوسـتاد! کامیـان باشـترە: پاشـای دنیـا یـان پاشای ئایین؟"

چائوچۆ وتی: "لەنێو پاشاکانی دنیادا من باشترم لەنێو پاشاکانی ئاینیشدا هەر من باشترم."

ئیمپراتۆر لەبیستنی ئەم وەڵامە سەرسامکەرە دڵخۆش بوو.

ڕۆژی دواتر ژەنراڵێك هاتە دیدەنی ئوستاد. ئوستاد نەك تەنها چوو بەپێشوازییەوە بەڵکو کەلێ زیاتر لەئیمپراتۆر گرنگی پێدا.

دوای ئەوەی ژەنراڵ ڕۆشت. موریدەکانی لێیان پرسی: "تۆ چۆن بەکەسێك لەئیمپراتۆر نـزمتر بـوو زیـاتر لـەخودی ئیمپراتـۆر گرنگیت پێدا؟"

ئوستاد وەڵامیدایەوە: "ئێوە نازانن. کاتێ کەسێك بەچۆنێتیەکی نایابەوە دێتە لای من. من لەشوێنی خۆم بەرز نابمەوە. بەڵام ئەگەر چۆنێتی ئەوان ناڵێن بێت. من لەشوێنی خۆم هەڵدەستم، بەڵام هەرکاتێ نزمترین کەس بێتە لام من تەنانەت تاکو دەری دەروازەش بەپێشوازییەوە دەچم، هەر مرۆڤێك بەئاستی حورمەتی نەفسی خۆی تینوی رێزو خۆشەویستیە.

هەرچەن بێخەوشترو سادەترین کەمتر نیازمەندی نواندنی گەورەیی و رێزی کەسانیتر دەبین.

خۆتبە... رەفتاری کەسانیتر پەیوەندی بەئاستی هەست و بەهاداری تۆوە نییە

بێداریی

——**——

داستانێکه لەیۆرگ لوییس بورگز Jorge Luis Borges یەکێك لەگەورەترین نوسەرانی میتافیزیکی ئەم سەردەمەیە، داستانی دوژمن Episode of the Enemy :

" دوژمن لەپشتمەوە ڕاوەستابوو، ساڵانێك بوو بەدوامەوە بوو چاوەڕێی ڕۆژێکی وایدەکرد. لەپەنجەرەکەوە بینیم کەڕێگەی لەپەیژەکەوە دۆزییەوە بێتە ژورەوە.

بەپەیژەکەدا هەوڵی دەدا سەرکەوێت گۆچانێکی بەدەستەوە بوو گۆچانێکی ئاسایی پیرەمێردان نەك چەکێك. وێڕای ئەوەی چاوەڕێم کرد لەدەرگادانی گەلێك لاواز بوو بەسەختی گوێم لێ بوو.

کلیلەکانم جۆرکرد تاکو مۆڵەت بەو پیاوە بدەم بێتە ژورەوە دەترسام بکەوێ بەزەویدا، وێڕای ئەمەی ئەو هەنگاوی لەرزۆکی هەڵدەگرت بەوپەڕی شەکەتییەوە بەرەو تەختەکەم ڕێگەی گرتەبەر. بۆی چەمیمەوە تا بتوانێ گوێێ لەدەنگم بێت: "مرۆڤ وادەزانێ تەنها خۆی پیر دەبێت، کەچی ساڵەکان بۆ هەمووان بەیەکسانی تێدەپەڕێت.

ئێستا دوبارە یەکتر دەبینینەوە، ڕو بەڕو، ئەوەی پێشتر ڕویدابوو چیتر هیچ مانایەکی نەبوو."

کاتێ کەقسەم کرد. ئەو قۆپچەی چاکەتەکەی دەکردەوە، لەوێ شتێك نیشانەی لێگرتبومەوە، دەمزانی یەك حەوتیرە.

پاشان بەدەنگێکی لەرزۆك پێی وتم: کاتێ هاتمە ماڵەکەتەوە بەزەییم بەتۆدا هاتەوە. ئێستا لەژێر بەزەیی مندایت، بەڵام لێت خۆشنابم.

هەوڵمدا شتێك بڵێم، من پیاوێکی بەهێز نیم تەنها بەقسەکانم بوو دەمتوانی خۆم ڕزگار بکەم.

بەزەحمەت وتم: "ڕاستە کەمن لەمێژە لەگەڵ کوڕێکدا بەدڕەفتاریم کردووە، بەڵام تۆ چیتر ئەو کوڕە نیت منیش چیتر ئەو دڵڕەقە بێ بەزەییە نیم. لەلایەك، تۆڵەکردنەوە بێ هوودەترو گاڵتەجاڕتر لەبەخشین نییە؟" وەڵامیدایەوە: "دروستە. چونکە من چیتر ئەو کوڕە نیم، دەمەوێ بتکوژم. ئەمە پەیوەندی بەتۆڵەکردنەوە نییە. ئەمە دەسپێکی دادوەرییە، قسەکانی تۆ، بورکز تەنها قسەی ترساندنە کەمن لەئەرکەکەم دوابخەیت. ئیدی هیچی دیکەت پێناکرێت."

وتم: "کارێك هەیە دەتوانم ئەنجامی بدەم."

وتی: "چ کارێك؟"

وتم: "بێدار ببمەوە." و بێدار بوومەوە.

سەرنج:

گرفتی ژیانمان ئەمەیە ئێمە لەخەونداین، خەونی غەفڵەت، خەونی بێ ئاگایی بۆئەوەی ئاگامان لەم پرسە بێت لەخەون بێدار ببینەوە. تەواوی ڕەنج و ئازارەکانمان کۆتایی پێ دێت.

خۆتبە... بێدار ببەوە

وتەی حەکیمانە بۆ ژیانێکی باشتر

——**——

- بۆ ئەوەی فێربین چۆن بدوێین دوو ساڵ بەسە، بەڵام بۆ ئەوەی فێری بێدەگی ببین ٥٠ ساڵ هێشتا کەمە.
- گەنجینـەی کەسـی چاوچنۆك کاتـێ لـەژێر زەوی دێتـە دەرەوە کەخۆی بخرێتە ژێر زەمینەوە.
- بەهای پیاو بەو نرخەیە کەخۆی بۆ خودی خۆی داناوە.
- نەفرەت تەرمێکە، کێ لەئێوە دەیەوێ بۆی ببێتە گۆڕێك.
- هەرچـەن دەتـەوێ جیاوازبـە بـەڵام هەوڵبـدە ئەوانـەی لـەتۆ جیاوازترن بەرگەیان بگریت.
- بوار مەدە کەسێك بێتە لای تۆ باشترو شادتر بەجێت بێڵێت.
- نیوەی خەڵکی دنیا ژنان پێکی دەهێنن نیوەکەی دیکە ئەوان بەخێوی دەکەن.
- کاتێ لەئەخلاقی کەسێك سەر دەرناکەیت سەرنجی هاوڕێکانی بدە.
- ژیـان شـتێکە وەکو شـەیپور. ئەگـەر لێـی نەدەیت شـتێکی لێ نایەتە دەرەوە.

مرۆڤ بەخودای وت: خودایە هەموو شتێکم پێ ببەخشە تاچێژ لەژیان ببینم.
خودا وتی: من ژیانم پێ بەخشیویت تاچێژ لەهەموو شتێك ببەیت.

ماسیگرو ماسی زێڕین

——**——

ڕۆژێك بازرگانێکی جولەکە لەدەریاچەیەدا ڕاوە ماسیی دەکرد لەناکاو ماسییەکی زۆر سەیری ڕاو کرد. ئەو هەرگیز ماسیی بەوجۆرە سەیرو سەمەرەی نەدیتبوو، پولەکەکانی لەئالتون و باڵەکانی لەزیو بوون. کاتێ کردیە ناو قایغەکەیەوە. لەپڕ ماسی دەنگێکی لێوە هات وتی:

"ئاغای میهرەبان، ئەگەر بمخەیتەوە دەریاچەکە، من سێ دانە لەئاواتەکانت بۆ بەدی دێنم."

پیاوی بازرگان کەمێ بیری کردەوە پاشان وتی: "بیکە بەپێنج و مامەڵەکەمان تەواوە."

ماسی لەکاتێکدا هەوڵی دەدا وتی: "من تەنها دەتوانم سێ دانە لەئاواتەکانت بەدی بێنم."

بازرگان پێشنیاری کردەوە: "چوارو نیو!"
ماسی بەدەنگێکی لاوازەوە وتی: "سێ."
بازرگان وتی: "باشە، لەسەر چوار ڕێدەکەوین، وانییە؟"
بەڵام ئەمجارە ماسی وەڵامێکی نەبوو گیانی تەواو دەرچووبوو.
ژیان گەلێ کورتە، چێژی لێ ببینە. ژیانت مەگۆڕە بەچەنەبازییەکی بێ هوودە...

مەلای مەشهورو کۆمۆنیست

—————**—————

مەلای مەشهور بوبو بەکۆمۆنیست.

بۆیە لێیان پرسی: "مەلا، دەزانی کۆمۆنیست مانای چی؟"

وتی: "دەزانم."

وتیان: " دەزانی ئەگەر دوو ئۆتۆمبێلت هەبێت کەسێکی دیکە نەیبێت ناچار دەبیت دانەیەکی پێ بدەیت؟"

وتی: "ئامادەم هەر لەئێستاوە."

وتیان: "دەزانی ئەگەر دوو دانە کەرت هەبێت، ناچاریت دایەکیان بدەی بەکەسێك خاوەنی کەر نەبێت؟"

وتی: "ئەمەیان ناکەم. ناتوانم بیدەم، ناتوانم ئەم کارە بکەم!"

وتیان: "بۆچی؟ ئەمە هەمان مەنتیقەو هەمان ئەنجامی مەنتیقی."

وتی: "نا، ئەمەیان وانییە، من دوو دانە کەرم هەیە، بەڵام دوو ئۆتۆمبێلم نییە!"

سەرنج:

زۆرینەی خەڵکی تائەو کاتە پابەندن بەبنەماو دروشمەکانەوە بەرژەوەندییان نەکەوێتە مەترسییەوە. ئەوان قسەی زل دەکەن بەڵام لەمەیدانی کرداردا هەرگیز ئەوەی بەزمانیاندا دێت ڕەفتاری پێ ناکەن.

ڕیخۆڵەی زیادە

**

هاوسەری پزیشکێکی برینپێچ کە دوچاری حەواس پەرتی بوو لێی پرسی: "بۆچی بەرگی پشتەوەی کتێبەکەت دڕاند؟" پزیشك لەوڵامی هاوسەرەکەی وتی: "چونکە وشەی ڕیخۆڵەم بینی هەرلەخۆمەوە لێم کردەوە."

ئەو بەدرێژایی تەمەنی بنکە ڕیخۆڵەی نەخۆشەکانی بڕی بوو، ناخودئاگایانە بەردەوام بوو لەم کارە تائەو شوێنەی تەنانەت بەدیتنی وشەی ڕیخۆڵە وایدەزانی دەبێت بیقرتێنێت.

ڕەوشی ژیان و کاری ئێمە هەروایە. ژیانمان بەنائاگایی هاوشانە، ئەگەر هەماهەنگی ئێمە لەگەڵ ژیان بەبێ ئاگایی بێت، هەماهەنگی ڕاستەقینە نایەتە ئاراوە.

خۆتبە... بەئاگابە

دوباره

—**—

ڕۆژێك گۆرانی بێژێك بۆ پێشکەشکردنی بەرنامەی خۆی ڕۆشت بۆ شارێك کەتاڕادەیەك خەڵکی ئەو شارە مۆسیقار بوون. هەموو کۆ بوونەوە تاگوێ لەهونەرەکەی بگرن. ئەو لەقۆناغێکی تازەدا بوو تەنها ئەلف بای مۆسیقای دەزانی هەمیشە دەچوو بۆ ئەو شوێنانەی خەڵکەکەی لەبارەی مۆسیقاوە هیچیان نەدەزانی، تاکو نەزانینی گەورەی ئەم دەرکەوێ. بەڵام لەم شارەدا شارەزایانی بێ وێنە هەبوون، لەڕاستیدا مۆسیقای کلاسیك لەخوێنیاندا بوو.

ڕۆژی پێشکەشەکردنی بەرنامە. هێشتا یەکەم بەشی ئاهەنگەکەی تەواو نەبو بوو هەموو هاواریانکرد "دوبارە! دوبارە!" لەدڵی خۆیدا وتی، "ئەم خەڵکە چەن سەیرن! بەڕاستی عاشقانی مۆسیقا لێرەن! دروست هەر ئەوەن کەمن لەبارەیانەوە بیستبووم."

دوبارە بینەران هاواریانکردەوە، "دوبارە! دوبارە!" بەمجۆرە ئەو حەوت هەشت جار ئاوازەکەی دوبارە کردەوە.

چیتر گەروی گیراو ماندو بوو.

دواجار وتی: "من بەڕاستی لەژێر کاریگەری بەتینی عەشقی ئێوەدام، بەڵام بمبورن، لەمە زیاتر ناتوانم! بڕستم لێ بڕا."

ئەو کاتە بینەران بەیەك دەنگ هاواریانکرد: "پێویستە هێندە بخوێنیت تا بتوانی دروست بخوێنیت." لەتەواوی ئەو ماوەیەدا گۆرانی بێژی لاو وایدەزانی هاواری "دوبارە!" لەستایشی ئەودا بووە، بەڵام بینەران مۆسیقایان دەناسی، ئەوان هاواریان دەکرد، "ئەگەر هەناسەت تێدا نەماوە ناچاریت هێندە بخوێنیت تاکو بتوانی دروست بخوێنیت."

سەرنج:

ژیان گەلێ دەرفەتی فێرکاریی بۆ ڕەخساندوین، ئەگەر ئێمە وانەکانی ژیان فێربین، ڕەنگە دوپاتبونەوەی ئەو دۆخانە لەژیاندا نەبینینەوە ئەگەر سەرنجی دەرفەتەکانی فێرکاریی نەدەین.دوبارەو چەنبارە گیرۆدەی دۆخەکان دەبینەوە کە دەگەینە ژیریی و کەماڵی پێویست ئەم داستانەی تاکاتێ سەرنجی هۆی ڕوداوێك نەبین (ژیر بوون و بەدەست هێنانی ئاگایی زیاتر) نەبین دوبارە دەبێتەوە.

——**——

ئەبراهام لینکۆڵن کوڕێ پیاوێکی پینەدۆز بوو کە دواتر بویە سەرۆك کۆماری ئەمریکا. دیارە هەموو بەگزادەو ئەشرافزدەکان گڕیان گرتبوو، دڵتەنگ‌و تورە بوون. ئەمە هەرگیز ڕێکەوتێك نەبوو کەئەبراهام لینکۆڵن بێتە مایەی گومانی خراپ. ئەوان نەیاندەتوانی بەرگەی ئەم مەسەلەیە بگرن کەسەرۆك کۆماری ئەمریکا کوڕی کابرایەکی پینەدۆز بێت.

لەیەکەم ڕۆژدا کەڕۆشت تاکو لێدوانی خۆی لەکۆنگرێسی ئەمریکادا پێشکەش بکات، دروست ئەوکاتەی ویستی لەشوێنی خۆی هەستێت تاکو بچێتە سەر سەکۆی پێشکەش کردن. ئەشرافزادەیەکی باڵابەرز هەستاو وتی:

"بەڕێز لینکۆڵن، هەرچەن تۆ بەڕێکەوت پۆستی سەرۆکایەتی کۆماری ئەم وڵاتەت گرتە دەست. بەڵام بیرت نەچێت هەمیشە لەگەڵ باوکت دەهاتیت بۆ ماڵی ئێمە تاکو پێڵاوی خۆمان‌و بنەماڵەکەمان نۆژەن‌و خاوێن بکەنەوە، لێرە زۆرێك لەسیناتۆرەکان پێڵاوێکیان لەپێدایە کەباوکی تۆ دروستی کردوون. بۆیە هیچ کاتێ ئەسڵی خۆتت بیر نەچێتەوە."

ئەو پیاوە وایدەزانی بەمە سوکایەتی پێدەکات. بەڵام نەیتوانی سوکایەتی بەکەسێکی وەك ئەبراهام لینکۆڵن بکات. تەنها دەیتوانی

کەسانی بچوک کەداخیان لێدەهات. سەرشۆڕبکات.کەسانی بەڕێز بەرزترو مەزنترن لەسەکایەتی پێکردن.

ئەبراهام لینکۆڵن قسەیەکی کرد دەبێت ئێمە وەک ئەڵقە لەگوێی بکەین ئەو وتی:

" من سوپاست دەکەم کەدروست پێش لەیەکەم لێدوانم منت خستەوە بیری باوکم. باوکم هێندە خاوەنی شکۆ بوو، هێندە هونەرمەندێکی بەدی هێنەر بوو کەهیچ کەسێک نەیدەتوانی بەونایابیەی ئەو پینەدۆزی بکات. من چاک دەزانم هەرکارێك ئەنجام بدەم، هەرگیز ناتوانم بەئەندازەی ئەوەی ئەو کەبەدی دەهێنا. من سەرۆك کۆمارێکی مەزن بم، من ناتوانم پێشی ئەو بدەمەوە.

هاوکات دەمەوێ بەهەموو ئەشرافزادەکان ڕاگەیێنم، ئەگەر ئەو پێڵاوە دەسکردانەی دەستی باوکم ئازاری قاچتان دەدات منیش هەمان هونەر لەبەردەستی ئەودا فێر بووم. دیارە من پینەدۆزێکی کارامە نیم. بەڵام لانیکەم دەتوانم پێڵاوەکانتان نۆژەن بکەمەوە، هێندە بەسە پێم بڵێن تاکو خۆم بەتایبەتی دێمە ماڵەکانتانەوەو ئەوکارەتان بۆ ئەنجام دەدەم."

بێدەنگییەکی گران بەسەر فەزای کۆڕەکەدا باڵی کێشاو سیناتۆرەکان تێگەشتن سوکایەتی کردن بەم پیاوە مەحاڵە.

خۆتبە... شانازی بەخۆتەوە بکە

ئەو ڕستانەی شایانی تێڕامانن

——**——

- ئەوەی بەئاسانی بەدەست بێت. بۆ هەمیشە نامێنێتەوە.
- ئەوەی هەمیشە دەمێنێتەوەز بەئاسانی بەدەست نایەت.

***

- بەردێك هێندە بەرەو ژور دەڕوات هێزێکی لەپشتەوە بێت.

بەتەواو بوونی هێزەکە. کەوتن و بەربونەوەی بەردەکە شتێکی ئاسایییە. بەڵام سەرنجی چڵە گیایەك بدە!! کەچۆن لەژێر خاك و بەردەوە سەری دەردێنێت، تەنانەت چیمەنتۆ و قیر دەقڵیشێنێت سەری بەرز دەکاتەوە.

گەر تۆ بەئەندازەی ئەو چڵە گیایە، ڕەگ دابکوتیت لەژێر خاك و بەردا، لەژێر نەریت و غەریزەو لەژێر قسەو هەواو هەوەسدا سەر دەربێنیت سەر بەرز دەبیت.

پیشەو ڕەگی تۆ، هەمان دەرکی تۆ، حەزو ئارەزوی تۆو هەڵبژاردنی تۆیە!

خەم خواردن بۆ لەدەسچونی شتێك وەکو ڕاکردنە بەشوێن ڕەشەبادا.

هەموو کەسێك دەتوانێ بێتە ژیانتەوە پێت بڵێت کەزۆر خۆشی دەوێیت. بەڵام ئەمە لەکەسێکی تایبەت دەوەشێتەوە کەلەژیانی تۆدا "بمێنێتەوە" و "نیشانی بدات" چەندەی خۆشدەوێیت.

وەرەو چاکە بکە

**

گوتلیب وتی:

"رابی جاکوبز! من بۆ دانەوەی قەرزەکەم پێویستم بەپەنجا دۆلارە."

پاشان دەستیکرد بەگریان و وتی:

"من داوام لەخودا کرد کۆمەکم بکات. بەڵام وەك بڵێی تائێستا کۆمەك نەگەشتووە."

رابی وتی: "ئیمانی خۆت لەدەست مەدە. دوعا بکە."

دوای ئەوەی گوتلیب و رابی، لێك جیابوونەوە، رابی لەدڵی خۆیدا وتی: " خاوەن قەرزەکەم نەهاتووە! بەڵام ئەو هەژارە پێویستی بەپارە هەیە، باشترە لەگیرفانی خۆم بیست و پێنج دۆلاری پێ بدەم."

هەفتەیەك دواتر، رابی لەبەدەم گوتلیبدا وەستا وتی: "خودا ئەم پارەیەی بۆ تۆ ناردووە!"

گوتلیب بەرەو ماڵ ڕێی گرتە بەر، پاشان سەری دانەواند وتی:

"خودایە من سوپاست دەکەم! بەڵام ئەمجارە کەویستت پارەم بۆ بنێریت مەیدە بەڕابی. چونکە ئەو فێڵبازەو نیوەی پارەکە بۆ خۆی هەڵدەگرێت!"

هەموو شتێك بەخودی ئێوە بەوەی دەیبینن وابەستەیە.

ئێوە دەتوانن وابزانن یەك ڕۆژ بەدوو شەو دەورە دراوە یان ئەوەی هەر شەوێك دوو ڕۆژی لەخۆ گۆتووە. ئەوە لێكدانەوەی ئێوەیە كارەكان بەجیاواز دەبینن.

سەرنجی گوڵێكی سوور بدەن، ئەگەر هەست بەگوڵی سوور بكەن، ئەگەر بۆنی گوڵی سوور بكەن. ئەگەر بوار بدەن بۆنە خۆشەكەی بخزێتە ناخ و دەروونتانەوە. ئەگەر تەڕو تازەیی تنۆكەكانی شەونم پرتەوی سەماكەری هەتاوی لەسەر هەست پێبكەن. ئەگەر لەزەتی دیتنی گوڵ و جوانی وەسف نەكراوی ئەزموون بكەن، چیتر دڕو داڵی گوڵی سوور ناكەوێتە بەرچاوتان! تەنانەت هەزاران دڕو داڵ بەچڵی هەر گوڵێكی سورەوە بێت ئەمە تەنها گوڵی سورە بەلای ئێوەوە گرنگە دڕكەكان شتێكی بێ نرخن، هەموو وردبونەوەیەكی ئێوە دەگۆڕێت تەنانەت ئەگەر لەدڕكەكان ورد ببنەوە ئەم وردبونەوەیە وردبونەوەیەكی نوێ دەبێت.

ئێوە دڕو داڵ وەك دوژمنی گوڵی سوور دەبینن بەڵكو ئەوان دەبێت بزانن ئەوان هەر ساتێ سەرگەرمی پاسەوانی گوڵەكانن. ئەوان هاوڕێن. پارێزگاری گوڵ و بەبێ هەبوونی ئەوان بەردەوامی ژیان بۆ گوڵی سوور مەحاڵە ئەو دڕكانە حەتمەن دەبێت هەبن.

كاتێ دەست بەدیتنی جوانییەكانی ژیان دەكەن. ناشیرینیەكان وردە وردە دەپوكێنەوە. ناشیرینیەكان وەك سێبەر دەڕۆن. ئەگەر بەشادی و خۆشییەوە لەژیان بڕوانن بێگومان خەم و ئازارەكان دەڕەوێنەوە، ئێوە ناتوانن لەیەك كاتدا بەهەشت و دۆزەختان پێكەوە هەبێت، بۆ ئێوە لەیەك ساتدا تەنها هەبوونی یەكێكیان گونجاوە. ئێستا

خۆتان سەرپشکن لەیەک ساتدا کامیانتان هەبێت. ئەگەر دۆزەختان دەوێت. دەتوانن هەر ئەو دۆزەخەتان هەبێت. ئەگەر بەهەشتتان بوێت، بەهەمانشێوە.

خۆتان سەرپشکن، هەڵبژاردنی هەریەکێ لەوانە بەدەست خۆتانە ئەمەش پەیوەستە بەوەی ئێوە چ لێکدانەوەیەکتان هەبێت.

خۆتبە... ئەندێشەو هەڵبژاردنی نایابت هەبێت

فەنا بوون

—————**—————

مرۆڤ دەبێت فەنا ببێت تاکو خودا دەرکەوێ. تەنها شتێك پێویستە ئەم دەرکەوتە سادەیە نادیار بێت. بەڵام چونکە نامانەوێ لەناو بچین. تەواوی ئەو کردارە تاقەتپڕوکێن دەبێت. دەست دەکەین بەیاری کردن. لەلایەك خودامان دەوێ و لەلایەکیش دەمانەوێ خۆمان بپارێزین.

لەبایەزیدی بەستامییەوە دەگێڕنەوە:

ڕۆژێك لەگەڵ موریدەکانی بەڕێگەیەکدا دەڕۆشتن، تووشی سەرێکی بڕاو بوون. لەسەر تەوێڵی ئەم ئایەتە قورئانیە نوسرابوو "هەم دنیاو هەم ئاخیرەتی لەدەست دەچێت."

بایەزید کەللە سەرە بڕاوەکەی هەڵگرتەوەو ماچی کرد. کاتێ موریدەکان لێیان پرسی ئەمە کێ بوو؟ ئەو وەڵامیدایەوە: "ئەمە سەری دەروێشێکە کەهەردوو دنیای بۆ خودا لەدەستداوە. من هێشتا نەمتوانیوە وەك ئەو بکەم، من گەشتومەتە ئەو خاڵەی ئەمەش دەتوانێ بەسەر مندا بێت بەڵام ئەو دەرفەتەم فەوتاندووە."

مرۆڤ دەبێ بۆ گەیشتن بەخودا هەردوو دنیا بدات، دەبێت هەموو شتێك بخاتە پێناوی، تەنها بەم شێوەیە دەتوانێ خودا بەدەست بێنێت.

گۆڕان لەخۆتەوە دەست پێ بکە

—————**—————

پیاوێکیان بەتۆمەتی دزیکردن بردە بەردەمی قازی شاری ئارکانزاس.

قازی سەیرێکی پیاوەکەی کرد وتی: "ئایا تۆ ناوت جیم مورە؟"

- "بەڵێ، قوربان"
- "ئایا دەزانی سزای تاوانەکەی تۆ ساڵانێك زیندانە؟"
- "بەڵێ، قوربان"
- "ئایا دان بەتاوانەکەی خۆتدا دەنێیت؟"
- پیاوەکە شانەکانی هەڵتەکاند وتی: "بەڵێ، قوربان"
- "ئایا داوای لێبوردنو بەخشینم لێناکەیت؟"
- "نەخێر قوربان"

قازی بەدڵڕەقییەوە بزەیەکی کردو وتی: "تۆ دوو ساڵی کۆتایی گرفتی زۆرت هەبوو؟"

- "هەمبوو قوربان"
- " زۆرجار ئاواتت دەخواست بمریت؟"
- "بەڵێ، قوربان، بەڵێ!"

- "تۆ دەتویست پارەیەکی تەواو بەدەست بێنیت تاکو لەشاری ئارکانزاس دورکەویتەوە؟"
- "دروستە قوربان"
- "ئەگەر کاتێ لەفرۆشگەیەکدا دزی بکەیت کەسێك تەقەت لێ بکات و بتکوژێت، تۆ پێی دەڵێیت: "سوپاس، بەڕێز" وانییە؟"
- "ئاه، بەڵێ، قوربان، بەڵام قازی، بەڕاست چۆن ئەم هەموو زانیارییە لەبارەی منەوە دەزانیت؟"

قازی بەویقارێکی تایبەتەوە وتی: "ماوەیەك لەمەوپێش من ژنەکەم تەڵاقدا. دوای ئەوە شووی بەتۆ کرد. ئەنجام دیارە. من بەئەستۆ پاك کۆتایی بەدادگاییەکەت دێنم. وەرە ئەم پەنجا دۆلارە وەربگرە. تۆ بەئەندازەی تەواو ڕەنجت کێشاوە!"

بێجگە لەزەینی خۆمان، ڕێگەیەك بۆ گۆڕان و گۆڕانکاریی بوونی نییە، تۆ دەبێت بزانیت ئەگەر ئەم ژنە تەڵاق بدەیت دۆخەکەت باش دەبێت. تۆ لەهەڵەدایت. تەواو لەهەڵەدایت. تۆ هیچ شتێك لەبارەی دەرونی مرۆڤەوە نازانیت. تۆ جارێکی دیکە دەکەویتەوە هەمان داو. تۆ جارێکی دیکە بەدوای ژنێکدا دەگەڕێیت. تۆ زۆر بیری ئەم ژنە دەکەیت. ئەویش بیری تۆ دەکات. جارێکی دیکە ئەم ژنەت دەسدەکەوێتەوە. سەیری زەینی خۆت بکە. دەبێت کارێکی لەگەڵ بکەیت ئەمە دەرکەوتنی تۆیە. ئێمە نازانین ئەو چی دەڵێت. ئەگەر ئێمە هەموو قسەکانی تۆ وەربگرین ئەوا دەرهەق ئەو ژنە نادادوەریمان کردووە ڕەنگە تۆ پەنجا لەسەد لەسەر هەق بیت، بەڵام ئەی پەنجا لەسەدەکەی دیکە چی؟

تۆ دەتوانیێ ژیانی خۆت بگۆڕیت. بەڵام بیر لەوە مەکەرەوە هاوسەرەکەت بگۆڕیت، ئەمە کارێکی هەڵەیە، تۆ خۆت بگۆڕە گۆڕانێکی بنەڕەتی. ئەو کارانەی هەمیشە ئەنجامت دەدان دەستیان لێ بکێشەوە. کارگەلێك ئەنجام بدە کەپێشتر هەرگیز نەتدەکردن. لەڕەگ و ڕیشەوە بگۆڕێ. ببەو بەوکەسە نایابەی کەخۆت پێت سەیر بێت، هاوسەرکەشت دەبێتە کەسێکی تازە بۆ کاردانەوەی بۆ تۆ ئەو دەبێ چی بکات. لەسەرەتاوە بۆ ئەو دژوارە چونکە وەك ئەوەیە شووی بەپیاوێکی دیکە کردبێت. بەڵام وردە وردە دەبینیت ئەگەر تۆ توانیت بگۆڕییت چۆن ئەو ناتوانێت. هەرگیز باوەڕ مەکە بتوانی کەسێکی دیکە بگۆڕیت، لەهەر پەیوەندییەکدا گۆڕان لەخودی خۆتەوە دەست پێبکە.

ژیان هێشتا دەتوانێ بەهەشت بێت. هەرگیز درەنگ نییە بەڵام بۆ گۆڕان تەنها پێویستی بەبوێرییە. تەنها شتێك پێویستی سەرەکی بێت بڕێك هۆشیاری زیاترە ڕەفتارت باخودکار نەبێت. تەنها ببینە تائێستا چییت کردووەتۆ هەمان ئەو کارانە دەکەیت هاوسەرت کاردانەوە دەنوێنێ و ئەم نمونەیە دەبێتە جێگرەوەی. هەموو ئەو ژن و مێردانە ببینە. ڕەفتاری ئەوان تاڕادەیەك شایانی پێش بینییە. بەیانی مێرد ڕۆژنامەکەی دەکاتەوە دەسدەکات بەخوێندنەوە ژن هەمان ئەو شتانە دەڵێت کەساڵانێ خووی پێوە گرتووە. مێرد بەهەمانشێوە ڕەفتار دەکات. ڕەفتاری ئەوان تاڕادەیەك دروستکراوو بەرنامەڕێژیی کراوە. تەنها هێندە بەسە گۆڕانکارییەکی بچوك بکەیت و ئەنجامێکی سەیر بەدەست بێنیت. سەبی بەیانی لەسەر نیشتۆکەکە دانیشەو ڕۆژنامە مەخوێنەوە، دەست بکە بەخاوێنکردنەوەیماڵەوەو بزانە چی ڕوو

ڕوودات. چاوەکانی هاوسەرەکەت لەسەرسامیدا دەبریسکێتەوە ئەو توانای ئەوەی نییە لەتۆ تێبگات چیت بەسەر هاتووە. کاتێ هاوسەرەکەت دەبینی بزەی بۆ بکەو لەئامێزی بگرە ئەو زۆری پێ سەیر دەبێت تۆ هەرگیز بەمجۆرە لەئامێزت نەگرتووە، سالانێك تێپەڕیوە تۆ نیگای چاوەکانی ئەم ژنەت نەکردوە.

ئەمشەو ڕوبەڕوی دانیشە سەرنجی چاوەکانی بدە، سەرەتا ئەو وادەزانێ تێکچوویت، بەلام خەمت نەبێ. دەستی بگرەو دلخۆشبە. ئەگەر ناتوانی بەڕوخسار بزەی بۆ بکە بەبێ هیچ شتێك!

ئایا بیرت ماوە ماوەی چەندە دەستەکانیت نەگرتوون؟ ئایا تا ئێستا بەیانیەك لەگەل خۆت بردوتە بۆئەوەی پێکەوە پیاسەیەك بکەن، یان شەوێکی مانگەشەوی تەواو لەگەل خۆت بردوتە بۆ دەرەوە. دیارە ئەویش خاوەنی هەستو سۆزەو عەشقێکی هەیە.

ئایا وەك مرۆڤێکی خاوەن هەست ئەو ڕێزو بەهایەت بۆ هاوسەرەکەت داناوە؟

ئەو کاتەی تووڕە دەبێت ئاساییە: ئەگەر هەستی ناکامی بکات ئەو هیچ خۆشییەکی دیکەی لەژیاندا نییە، هیچ شتێکی پڕ ماناو گرنگی لەژیاندا نییە. ئایا تا ئێستا ڕویداوە بەبێدەنگی لەلای دانیشیت دەستەکانی بگریتو بەبێ هیچ وشەیەك هەستی پێ بکەیتو بوار بدەی ئەویش هەستت پێ بکات؟

بۆی پێبکەنە. پێکەوە گوێ بیستی مۆسقا بن. لەپشووەکاندا سەردانی شوێنە جوانو خۆشەکان بکەن. نەوزاشی بکە. چونکە کاتێ ئەندامەکان نەوازش نەکرێن دەست دەکەن بەگرژبوونو چونەوە یەك

ئەو کاتەش تۆ دەڵێی: بۆچی هاوسەرەکەم جوان نییە؟ تۆ بازنەیەك ناخوڵقێنێ ئەو جوانی خۆی تێدا نمایش بکات.

ئەگەر کەسێکت خۆشبوێت، دەسبەجێ ئەو کەسە جوان دەبێت. عەشق کیمیاگەرێکی مەزنە. بەچاوی عاشقانەوە لێی بڕوانە لەناکاو دەبینی حاڵەتی دەگۆڕێت. ڕوخساری دەدرەوشێتەوە. خوێنێکی زیاتر بەڕوخساریدا دێت و دەچێت رازاوەترو جوانترو هۆشمەندتری دەکات. ئەمەش وەك پەرجویەکی لێ دێت.

بەڵام تەرزی بیرکردنەوەکانمان تەواو هەڵەیە. ئێمە فەرامۆشمان کردووە چۆن ژیان بکەین: بەهەستەوە، بەسۆزو خۆشەویستیەوە، هەستەکان هەروەك هەموو شتێکیتری ئیلاهییە. تەواوی وجودی ئیلاهییە.

باشترین ڕێسای گۆڕینی کەسەکان

——*✻——

تۆ کەسانیتر فێر دەکەیت چۆن هەڵسوکەوتت لەگەڵ بکەن.
کاتێ تۆ دەگۆڕێیت ئەوانیش دەگۆڕێن.
کاتێ لەڕێز گرتنی خودی خۆتدا دەسبەکار دەبیت، لەڕاستیدا ڕەوشی هەڵسوکەوتێکی بەڕێزانەی خۆتت فێری ئەوان کردووە.
کاتێ لەپەیوەندییەکانتدا وەك کەسێکی بەهێز دەردەکەویت. کەسانیتر فێر دەبن ڕوبەڕوی کەسێکی بەهێز دەبنەوە.
دەتەوێ کەسەکەکان بگۆڕیت؟
باشترین ڕێگەی گۆڕینی ئەوان بەدی هێنانی گۆڕینی خودی خۆتە.
تۆ خۆت باشتر بکە تاهاوڕێکانت هەڵسوکەوتێکی باشتر لەگەڵ تۆدا بکەن.

"مەسعود لەعلی"

بژاردەی ووتەکانی ناپلیۆن هیل:

———**———

- دسپڕەنجێکی زۆرو ئەرکێکی کەم. ئەم دووانە ڕاستییەکن بەدەگمەن پێکەوە دەردەکەوون.
- ئەگەر بەسەر هەناسەکانی خۆتدا زاڵ نەبیت ئەو بەسەرتدا زاڵ دەبێت.
- ترس، شتێك نییە بێجگە لەزەینی خۆت.
- کردار، پێوەری ڕاستەقینەی هۆشە.
- ئەگەر دەم لەخراپی کەسانیتر دەکوتیت، بێدەنگبەو ئەوانە لەسەر زیخی ڕۆخی ڕوبارێك بنوسە.
- جیهان، عادەتی ئەوەی هەیە دەرفەتی چاکسازیی بڕەخسێنێت کارەکانی نیشاندەری ئەوەیە بەرەو کوێ دەڕوات.
- زۆربەی کەسانی سەرکەوتوو. تەنها بەیەك هەنگاو بەرەو گەورەترین شکستی خۆیان گەورەترین سەرکەوتنیان مسۆگەر کردووە.
- دەرفەتی گەورەی ژیانی ئێوە، ڕەنگە هەر ئەمێستا بێت.
- دەرفەت، زیاتر لەجلێکی گۆڕاو بەشێوەی بەدبەختی یان شکستی کاتی دێتە پێشەوە.

- خۆ فریودان، نەریتێکی نەخوازراوو پەکخستنی کارەکانی دوێنێ و پێرێیە بۆ سبەی.
- شکست، نەخشەی سروشتە، تاکو بۆ ئەرك و بەرپرسێتی گەورە ئامادەتان بکات.
- ترس لەڕەخنەکان. ڕەگی وێرانیی زیاتر ئەو ئەندێشانەیە کەهەرگیز بەقۆناغی بەرنامڕێژیی و کردار نەگەشتووە.
- هیچ کێڵگە گەنمێك نییە بەروبومی زیاتر لەکاتی چاندنی نەبێت.
- ئەو کەسەی سەرەڕۆیی ناکات. دەبێت ئەو کاتەی کەسانیتر بێ وچان لەحاڵەتی هەڵبژاردندان. ئەوەی دەمێنێتەوە ئەو هەڵی بژێرێت.
- جیهان، بەمرۆڤەکان لەبارتەقای زانستەکانیان پاداشتێك نادات.
- ڕێك لەو شوێنەی لێی وەستاویت دەسبەکاربە، نەریتی ڕۆشتنی چەن میلیك زیاتر بەپێشکەشکردنی خزمەتی زیاترو باشتر دەربارەی ئەوەی ئێستا پارەی لەسەر وەردەگریت، بەکاربێنە.
- خەڵکی لەسەرەڕۆیی کردن لەکارو بازرگانیدا خۆیان بەدور دەگرن. چونکە لەو ڕەخنەیە دەترسن کەڕەنگە بەدوای شکستەکەیاندا بێت.
- گرنگترین مەرجی دەوڵەمەندبوون. خووگرتنە بەئەندێشەی و بیری بەسوودەوە.

کچانی نایاب

—————**—————

"ئەو کچانەی لەخێزانە هەڵوەشاوەکاندا گەورە دەبن، ڕوخسارێکی هێندە سەرنج ڕاکێشیان نییە!" بەپێی ئەو توێژینەوانەی لەزانکۆی ئاندریۆ ئەنجام دراوون. دەریخست ئەو کچانەی باوك‌و دایکیان لێك جیابونەتەوە یان پەیوەندییەکی باشیان پێکەوە نییە. ڕوخسارێکی گرژو پیاوانەتریان دەبێت.

لەم توێژینەوەیەدا، فۆرمی ڕوخسارو جەستەی ٢٢٩ ژن خرایە ژێر لێکۆڵینەوەو دەرکەوت، ئەو ژنانەی لەخێزانی ئاسودەدا گەورە بوون‌و پەیوەندییەکی بتەوی نێوان باوك‌و دایکیان هەبووە ڕوخسارێکی جوانترو ژنانەتریان هەیەو لەهەمووان ساغترن، ڕەنگە ئاکامی ئەو توێژینەوەیە لەگەڵ ئاستی بەرزی هۆرمۆنی"تستوسترۆن" لەم ژنانەدا پەیوەندی هەبێت. بەلام هێشتا دەرنەکەوتووە ئایا بەرزتربونی تستوسترۆن لەو کەسانەی باوك‌و دایکیان جیابونەتەوە، ژێنتیکییە یان بەهۆی ئسترێسەو ژیانێکی ناخۆشەوە بەدی هاتووە.

لەم توێژینەوەیەدا فۆرمێك بەو کەسانە درا دەربارەی دۆخ‌و چۆنێتی ژیانیان پڕ بکرێتەوە هاوکات هەمان فۆرم بەپێچەوانەکاینان درا، دەرکەوت ئەو ژنانەی باوك‌و دایکیان پێکەوە پەیوەندییەکی

بتەویان هەبووە بەشێوەیەکی بەرچاویی ڕوخسارێکی نایابتریان سەبارەت بەو کەسانە هەیە کەدایکو باوکیان لێک جیا بونەتەوە.

ئەو کەسانەی باوکو دایک لێک نەترازابوون بەڵام پەیوەندی بتەویان پێکەوە نەبووە لەڕوی نایابییەوە ڕوخساریان لەنێوان ئەو دەستەیەدا بوو.

لەتوێژینەوەیەکی دیکەدا کەلەسەر ٨٧ کەس لەخانمانی جوان ئەنجامدرا دەربارەی کێشو کەمەرو دەوری شانو سنگیان، دەرکەوت گەشەکردن لەخێزانی ئاڵۆزو نائارامدا هۆکاری باڵاچوونی ئەندازەی دەوری کەمەرو ڕوخساری پیاوانەترە.

بەگریمانەیەکی زۆر سوڕی مانگانە لەم کچانەدا زووتر دەست پێدەکات زووتر لەهاوتەمەنی خۆیان هاوسەرگیریی دەکەنو منداڵیان دەبێت کەدەتوانێ لەتێکشکانو تێکچوونی زووتری ڕوخساریاندا کاریگەری بەتینی هەبێت.

دە فەرمان

لەسەردەمی کۆندا مرۆڤەکان گەلێك ستەمیان لەیەکتر دەکردو ئەو پەڕیٚ زوڵم و ستەم لەنێویاندا باو بوو.

تاکو پەیامێك لەلایەن خودا وە بۆ ئەوان ڕەوانەکرا...!

دە فەرمان!!!

١. ... هیچ کەسێك، کەسێکی دیکە نەکوژێت.

٢. ... هیچ کەسێك، دەسدرێژیی نەکاتە سەر کەسێکی دیکە.

٣. ... هیچ کەسێك، درۆ لەگەڵ کەسێکی دیکەدا نەکات.

٤. ... هیچ کەسێك، کەسێکی دیکە تۆمەتبار نەکات.

٥. ... هیچ کەسێك، لەپاشە ملە باسی کەسێکی دیکە نەکات.

٦. ... هیچ کەسێك، ماڵی کەسێکی دیکە نەخوات.

٧. ... هیچ کەسێك، زۆر لەکەسێکی دیکە نەکات.

٨. ... هیچ کەسێك، خۆی لەکەسێکی دیکە بەگەورەتر نەزانێت.

٩. ... هیچ کەسێك، لەکاری کەسێکی دیکەدا سیخوڕیی نەکات.

١٠. ... هیچ کەسێك، کەسێکی دیکە نەپەرستێت.

دوای ئەمە ساڵانێکی دژوار بەسەر شەیتان و هاوکارانیدا تێپەڕی تا ئەوەی ڕۆژێك شەیتان بیری لەڕێچارێك کردەوە.

ئەو وتی: هاوڕێیان وشەیەکم دۆزیوەتەوە زۆری لێی بێزارم، بەلاّم بەو زوانە بەلکاندنی تەنها ئەو وشەیە بەو دە فەرمانەوە هەموو شتێك لەبەرژەوەندی خۆماندا دەبێت.

دە فەرمانەکە بەمجۆرەی لیّ هات:

١. ... هیچ کەسێك، کەسێکی ئیماندار نەکوژێت.

٢. ... هیچ کەسێك، دەسدرێژیی نەکاتە سەر ئیماندارێك.

٣. ... هیچ کەسێك، درۆ لەگەڵ ئیماندارێکدا نەکات.

٤. ... هیچ کەسێك، کەسێکی ئیماندار تۆمەتبار نەکات.

٥. ... هیچ کەسێك، لەپاشە ملە باسی ئیماندارێك نەکات.

٦. ... هیچ کەسێك، ماڵی کەسێکی ئیماندار نەخوات.

٧. ... هیچ کەسێك، زۆر لەکەسیچکی ئیماندار نەکات.

٨. ... هیچ کەسێك، خۆی بەگەورەتر لەئیماندارێك نەزانێت.

٩. ... هیچ کەسێك، لەکاری ئیماندارێدا سیخوڕیی نەکات.

١٠. ... هیچ کەسێك، کەسێکی دیکە نەپەرستێت! مەگەر ئەوەی ئیمانێکی بتەوی هەبێت!

کەواتە هاوڕێیان، بەرەو مرۆڤەکان هەنگاو بنێن دودڵیان بکەن کارێك بکەن هیچ کەسێك، کەس بەئیماندار نەزانێت. بێجگە لەوەی لەدنیا دەرچوون!

داستانی باوکێکی گوندیی و کوڕەکەی

—**—

ڕۆژێـك بـاوك و کـوڕێکی گونـدیی دەچـنە مەڵبەنـدێکی بازرگـانی گەورەوە. کوڕەکە سەرنجی دوو دیواری بریقەداری زیوینیدا بەشێوەی ڕاکێـشان لەیـەك دور دەکەوتنـەوە دوبـارە پێکـەوە دەچەسـپینەوە، لـەباوکی پرسـی: ئەمـە چییە؟ بـاوکی بەهـەموو تەمـەنی ئاسانسواری نەدیتبوو وتی: کوڕەکەم تائێستا من شتی بەوجۆرەم نەدیتووە.

لـەم کاتـەدا ژنێکـی زۆر قەڵـەویان بـینی لەسـەر گالیـسکەیەك دانیشتبوو لەو دیوارە زیوینە نزیك کەوتەوە بەدەستی فشاری لەشتێك کـرد لەسـەر دیوارەکـە دیـوارە بریقەدارەکـە لێـك جیابویـەوە ئـەو ژنـە بەزەحمەت خۆیکرد بەژورێکی بچکۆلانەدا. دیوار داخراو باوك و کوڕ هەدوکیان چاویان بەژمارەکانی سەرو ئاسانسوارەکە کەوت کەلە ژمارە یەکـەوە دەسـتی پێکـردو لـەژمارە سـییدا وەسـتا، هـەردوکیان بـەواق بوونـەوە تەماشـایان دەکـرد لـەناکاو دیتیـان ژمارەکـان بەپێچەوانەو بەهێواشـیی تـاکو ژمـارە یـەك هاتـەوە، لـەم کاتـەدا دیـوارە زیوینەکە کرایـەوە ئـەوان سەرسام بـوون و کـچێکی قژ زەردیـان بـینی لەو ژورە بچوکەوە هاتە دەرەوە.

باوکی نەیدەتوانی چاوی لەسەر ئەو کچە لابدات ڕویکردە کوڕەکەی وتی: کوڕەکەم خێرا برۆ دایکت بێنە بۆ ئێرە.

سەرنج: کاتێ کەسێك لەبەر جوانی تۆ هەڵدەبژێرێت، ڕۆژێکیش دێت بەهەمان هۆ لێت دوردەکەوێتەوە.

ڕازی ئەفراندنی "تەنز"

—**—

خودا کەری دروستکردو پێی ووت:

تۆ باربەری دەکەیت، هەرلەبەیانییەوە تاکو ئێوارە، هەمیشە باری گرانت لەسەر دەبێت. تۆ گژو گیا دەخۆیت بەهرەیەك لەئەقڵ نابەیت و پەنجا سالیش دەژیت.

کەر، وەڵامیدایەوە:

خودایە!! من دەمەوێ کەر بم، بەڵام پەنجا ساڵ بۆ کەرێکی وەك من تەمەنێکی درێژە. کارێك بکە تەنها بیست ساڵ بژیم، خودا ئارەزوی کەرەکەی بەدی هێنا.

خودا سەگی دروستکردو پێی وت:

تۆ پاسەوانی ماڵی مرۆڤەکانیت باشترین هاوڕێ و وەفادارترین هاودەمی مرۆڤیت. ئەو خواردنەی بەتۆی دەدەن بیخۆو تەمەنت سیی ساڵ دەبێت.

سەگ وتی: سیی ساڵ ژیان تەمەنێکی درێژە کارێك بکە من تەنها پانزە ساڵ بژیم. خودا ئارەزوی سەگی بەدی هێنا.

خودا مەیمونی دروستکردو وتی:

تۆ لەملا بۆ ئەولا و لەم چڵەوە بۆ ئەو چڵ خۆت هەڵدەدەیت و بۆ سەرگەرمکردنی کەسانیتر کاری سەیرو سەمەرە دەکەیت تەمەنت بیست ساڵ دەبێت.

مەیمون وتی:

بیست ساڵ تەمەنێکی درێژە، من دەمەوێ دەساڵ بژیم، خودا ئارەزوی مەیمونی بەدی هێنا.

سەرەنجام خودا مرۆڤی دروستکردو پێی وت:

تۆ مرۆڤیتو تاکە دروستکراوێکی هۆشمەندی سەر زەوی، تۆ دەتوانی سوود لە هۆشی خۆت ببینیت سەروەری هەموو بونەوەران لەئەستۆ بگریتو بەسەر هەموو دنیادا زاڵ بیت بیست ساڵ بژیت.

مرۆڤ وتی: گەرچی من حەز دەکەم مرۆڤ بم بەڵام بیست ساڵ تەمەنێکی کەمە بۆ ژیانی من ئەو سیی ساڵەی کەر نەیویستو ئەو پانزە ساڵەی سەگ نەیویستو ئەو دەساڵەی مەیمونم پێ بدە.

بەمجۆرە خودا ئارەزوی مرۆڤی بەدی هێنا.

لەوساوە تا ئێستا مرۆڤ تەنها بیست ساڵ وەکو مرۆڤ دەژی!

دوای ئەوە هاوسەرگیریی دەکات سیی ساڵ وەکو کەر کار دەکاتو دەژیو باربەری دەکات.

دوای ئەوەی منالەکانی گەورە بوون، وەك سەگ پانزە ساڵ ئەوماڵەی ژیانی تێدا دەکات پاسەوانی دەکاتو هەرچی پێبدەن دەیخوات!

کاتێکیش پیر بوو، وەکو مەیمون دەژی لەماڵی کوڕەکەیەوە دەچێت بۆماڵی کچەکەی هەوڵدەدات وەکو مەیمون نەوەکانی سەرگەرم بکات!

ئەمەش ئەو ژیانە بوو کە مرۆڤ داوای لەخوا دەکرد.

خۆتبە... مرۆڤبە

دڵبەستەیی

—————**—————

ڕۆژێك گەدایەك چوو بۆ دیدەنی دەروێشێك و بینی ئەو لەسەر دۆشەكێكی ئاوریشمی لەنێو چادرێكدا كەتەنافەكانی بەمێخی تەڵایی داكوتراوون دانیشتووە. گەدا كاتێ ئەمەی بینی هاواری كرد: ئەمە چ حاڵێكە؟ دەروێشی بەڕێزا من باس و خواسێكی زۆرم دەربارەی گۆشەنشینی و زاهیدی تۆ بیستووە بەڵام بەدیتنی ئەم هەموو جوانی و ڕەشەنگیەی لەدەوری تۆدایە تەواو گێژ بووم. دەروێش بزەیەكی كرد وتی: من ئامادەم لەمانە دور بكەومەوە لەگەڵ تۆدا بم، بەوتنی ئەم قسەیە دەروێش هەستا و بەدوای گەدادا بەڕێ كەوت. ئەو تەنانەت خۆی دوانەخست تاكو كەوشەكانی لەپێ بكات.

دوای ماوەیەكی كەم، گەدا بەناڕەحەتی وتی: من كاسەی گەداییەكەم لەچادرەكەی تۆدا بەجێ هێشت، من بەبێ كاسەی گەدایی چی بكەم؟ تكایە كەمێ بۆستە تاكو بچم كاسەی گەداییەكەم بێنمەوە.

دەروێش پێكەنی وتی: مێخە تەڵاییەكانی چادرەكەی من بەزەویدا ڕۆچوون چادرەكەم كەوتووە لەدڵمدا نەماوون، بەڵام كاسەی گەداییەكەی تۆ هێشتا بەدوای تۆدا هەڵوەدایە.

لەدنیادا بوون وابەستەیی نییە. وابەستەیی. هەبوونی دنیا لەزەیندایە. كاتێ دنیا لەزەیندا نەمێنێتەوە، وابەستەیی دەردەكەوێت.

ئەدەبیاتی پشتی کامیۆنێک

—— ** ——

- قوربانی وجودت کەوجودم لەوجودت هاتۆتە وجود دایە.
- پەلە مەکە مەنزڵ خاکە.
- خۆزگە ڕێگەی ژیانیش گێڕی بەگی دەبوو.
- خۆزگە چارەنوس لەسەرەوە دەنوسرایەوە.
- خێرا ڕۆشتن پیاوەتی نییە، چاوەڕێی گەڕانەوەتم.
- یا ئەقدەس یا هیچ کەس.
- هەموو لەمەرد دەترسن من لەهاوڕێی نامەرد.
- لەبیاباندا سەدان ساڵ سەرگەدان بیت باشترە لەماڵدا موحتاجی نامەردان بیت.
- سەرەنجام دەرکرام لەقوتابخانە.

ڕستەی نایاب

---**---

بەپیاوێکی عاریفیان وت: بەزمانێك دوعا بکە گوناهی پێنەکرابێ. تادوعاکەت وەڵام بدرێتەوەو قبوڵ بێت.

عاریفەکە وتی: چۆن؟

پێیان وت: بەخەڵکی بڵێ دوعات بۆ بکەن، چونکە تۆ بەزمانی ئەوان گوناهت نەکردووە.

***

دەزانی بۆچی ناگەیت بەخواستەکانت؟

چونکە بوونەکانت لەخواستەکانت زیاتر خۆشدەوێت،

هەرکاتێ بتوانیت بوونەکانت لەدڵ دەربکەیت، ئەوکاتە هەنگاوێك لەخواستەکانت نزیکتر دەبیتەوە ئەمەش دەسپێکی هەوڵەکانی تۆیە...

***

لۆمەی دۆستان دەکرێت، لۆمەی بێگانە ناکرێت، وەك ئەوەی دار لەقاڵی دەدەرێت تاگەردو تۆزی بتەکێت.

(فیه مافیه)

ئەوەی دەمانەوێ نیمانە

ئەوەی هەمانە نامانەوێ

ئەوەی حەزی لێدەکەین نیمانە

ئەوەی هەمانە حەزی لێناکەین

سەیرە کەهێشتا هیواداری بەیانییەکی ڕوناکین...

ژیان چی دەڵێت؟

**

ئەمڕۆ لەخەو بێدار بوومەوە لەخۆم پرسی: "ژیان چی دەڵێت؟" وەڵام لەژوورەکەمدا وەرگرتەوە. پانکەی ژوورەکە وتی: "خوێنساردە."

بنمیچ وتی: "ئامانجی بەرزت هەبێت."

پەنجەرە وتی: "دنیا بەجوانی ببینە."

سەعات وتی: "هەموو چرکەیەک بەنرخە."

ئاوێنە وتی: "پێش هەر کارێك بیر لەڕەنگدانەوەی بکەرەوە"

ڕۆژژمێر وتی: "ڕۆژێکی خۆش."

دەرگا وتی: "لەڕێی ئامانجەکانت، سەختیەکان کەنار بدە."

زەوی وتی: "بەبێ دەمارییەوە نزا بکە."

خۆتبە... بەڵام لەهەموو
شتێك و هەموو کەسێکەوە فێربە.

هەڵەکانی ژیان

—**—

پیرەمێردێک بەتەنیا لەگوندێکدا ژیانی دەکرد، هەموو رۆژێک بەچاکەتێکی درێژو پینەدارەوە بەدەوری گوندەکەدا پیاسەی دەکرد تاسەرنجی خەڵکی ڕاکێشێت.

ڕۆژێک ڕێبوارێک بەگوندەکەدا تێپەڕیی بەدیتنی پیرەمێردو جلەکانی زۆر سەری سوڕما و لێی پرسی: ڕەنگی پینەکانی چاکەتەکەت زۆر بەرچاوییەو چۆن بەمجۆرە جلەوە دێیتە دەرەوە!؟

پیرەمێرد وتی: هەر ڕەنگێک بەچاکەتەکەمەوەیە نیشانەی هەڵەی یەکێ لەهاوسێکانمە، حەز ناکەم هەڵەکانیان فەرامۆش بکەم بۆیە بۆ هەر هەڵەیەکی ئەوان ڕەنگێکم بۆ پینەکان داناوە دوریمە بەچاکەتەکەمەوە.

پاش کەمێ ڕێبوارەکە وتی:

پینە ڕەنگ سپییەکانی ژێر باڵت چ مانایەکیان هەیە؟ ئایا ئەوانیش بەهۆی هەڵەی هاوسێکانتەوەیە؟

پیرەمێرد بەناڕەحەتییەوە وتی: ئاه، ئەوە نیشانەی هەڵەکانی خۆمە، دەمەوێ لەشوێنێکدا بن دەرنەکەوون.

ڕەنگە ئەم ڕەفتارە ڕۆژێک حاڵی ئێمەش بگرێتەوە، کەهەموو هەڵەکانی خۆمان ببینین و کەسانیتر هێندە گەورە نەکەین.

گاڵتەی چارەنوس

——**——

گەڤەزنێکی[1] تینوو هاتە سەر جۆگەیەك دوای ئاو خواردنەوە وێنەی خۆی لەئاوەکەدا بینی، شاخە گەورەو درێژەکانی بەبازوی بەهێزی گرت بەڵام لەقاچە باریك و ناشرینەکانی خۆی ناڕازی بوو.

لەکاتێکدا لەئەندێشەدا نووقم بوبو، لەناکاو شێرێك پەیدابوو خۆی بۆ هەڵدا، گەڤەزن بازێکیداو بەئاسانی لەشێر دورکەوتەوە، چونکە هێزی گەڤەزن لەقاچیدایەو هێزی شێر لەدڵیدا، تائەو شوێنەی فراوان بوو توانی لەدەستی شێر هەڵبێت بەڵام کاتێ گەشتە جەنگەڵێکی چڕ شاخەکانی گیرانە لق و چڵی درەختەکان و بەمەش نەیتوانی زیاتر بڕوات.

لەدڵی خۆیدا وتی: "مەخابن ئەو قاچانەی وامدەزانی مایەی بێ هێزی منە مایەی پاراستنم بوو، ئەوشاخانەی مایەی شانازیی دڵنیایی من بوون مایەی تیاچوون و نەمانم بوون."

سەرنج:

زیاتر ئەمە ڕوو دەدات کاتێ دەکەوینە مەترسییەوە، ئەو دۆستانەی دەربارەی وەفادارییان گومانمان هەیە دەمان پارێزن. هاوکات ئەو کەسانەی متمانەی ڕەهامان پێیان هەبووە دەماندەنە دەستی دوژمن.

---

[1] گەڤەزن: گاکێوی.

وەرزێرێکی توڕە

---**---

وەرزێرێک لەڕێوییەک توڕە بوو کەزیانێکی زۆری پێگەیاندبووز دارێکی بۆ نایەوەو ڕێوی لەداو کەوت و ویستی تۆڵەیەکی سەختی لێ بکاتەوە. بۆیە چەپکێك پوش پاوانی بەست بەدەم و لمۆزی ڕێوییەوە ئاگری پێوەنا و بەرەڵای کرد. ڕێوی بەدەمی ئاگرینەوە کاتی هەڵاتن بەرەو شارای گەنمی وشکی کێڵگەکە ڕۆشت. وەرزێر بەدوایدا ڕایدەکرد، خەریك بوو بۆ بەرهەمی لەدەستچووی شێت دەبوو!

"گاندی" دەڵێت:

"هەمانشێوە ئەگەر گەرمی جڵەو بکرێت دەگۆڕێت بۆ وزە، توڕەبونیش ئەگەر جڵەو بکرێت دەتوانێ بگۆڕێت بۆ وزەیەك هەموو جیهان بهەژێنێت.

خۆتبە... تۆڵە سێن مەبە.

سێ گەشتیار

---**---

سێ پیاو خۆیان بۆ سەفەرێك ئامادە كرد. هەریەكەیان درو تورەكەی بەملیدا هەڵواسی بوو: یەكێكیان لەپێشەوە ئەویتریان لەدواوە. كامیان سەفەرەكەی خۆی زوتر كۆتایی پێ دەهێنا.

لەپیاوی یەكەم دەربارەی ناواخنی تورەكەكە پرسیاریان لێكرد. ئەو وتی: ئەو تورەكەیەی لەدواوە هەڵمواسیوە، پڕە لەكاری چاكەی هاوڕێكانم. ئەوان دورن لەچاوی من و ئەوەی دوریش بێت لەچاو دەچێتە دڵەوە، بەمجۆرەش من بەپێویستی نازانم كارێكیان بۆ ئەنجام بدەم ڕەنگە بیرم بچنەوە. ئەو تورەكەیەی لەپێشەوە هەڵواسراوە، پڕە لەو خراپەو نامیهرەبانیانەی كەلەخەڵكی بینیوومە، لەدرێژەی سەفەرەكەدا ڕۆژی جارێك دەیكەمەوە یەك بەكیان دەردێنم تاجارێكی دیكە چاوروم پێیان نەكەوێتەوە. ئەمەش دەبێتە هۆی خاوی سەفەرەكە، بەڵام هیچ كامێكیان ناتوانن بەسەلامەتی لەدەستم دەربچن.

پیاوی دووەم وتی: "من كارە چاكەكانی خۆم هەمیشە لەتورەكەی پێشەوە هەڵدەگرم، چونكە حەز دەكەم ڕۆژانە هەریەك لەوانە دەربێنم بیدەم بەدەم باوە." كەسێك پرسی: "ئەو تورەكەیەی لەدواوە

هەڵواسراوە قورس دەردەکەوێت، دیارە شتێکی تێدایە؟" پیاوی دووەم وتی: "پڕە لەهەڵەی بچوکی خۆم. من هەمیشە بەپشتی ملمدا هەڵیدەواسم."

وەك ئەوان پرسیاریان لەپیاوی سێیەم کرد، ئەو وتی: "من کرداری چاکەی هاوڕێکانم لەم تورەکەیەی بەردەممدا هەڵدەگرم."

ڕێبوارێك بەوێدا تێدەپەڕی، پرسی: "گەلێ پڕ دەردەکەوێ دیارە گەلێ قورسە؟" پیاوی سێیەم وەڵامیدایەوە: "نا، وانییە، گەلێ گەورە بێت. وەکو چارۆکەی کەشتییە کۆمەکم دەکات تا هەمیشە بەرەو پێش بڕۆم." هەمان ڕێبوار وتی: "ئەو تورەکەی بەپشتی تۆوە هەڵواسراوە کونە. یانی خاڵی خاڵییە هەرگیز سوودی لێنا بینیت." پیاوی سێیەم وتی:

"ئەو تورەکەیە شوێنی ئەو قسە ناشایستانەیە کەلە خەڵکی دەبیستم، وەك دەبینیت هەر کام لەوانە لەکونێکەوە بەردەبنەوەو وندەبن، بۆیە قورساییەکی نییە تاکو سەفەرەکەم دوا بخات."

خۆ پەرست مەبە

—**—

ئەسپێك و كەرێك پێكەوە سەفەرێكیان دەكرد. كەر بەئەسپەكەی ووت: "ئەگەر حەز دەكەیت من نەمرم كەمێ لەبارەكەم بۆ هەڵبگرە." بەڵام ئەسپ هیچ گوێی پێنەدا.

كەر، نەیدەتوانی بەرگەی قورسایی ئەو هەموو بارە بگرێت، كەوت و گیانی دەرچوو. ئەو كاتە خاوەنی ئەسپ تەواوی بارەكەی لەگەڵ پێستی كەرەكە لەئەسپەكە بار كرد. ئەسپ لەژێر قورسایی باردا پشتی چەمی بوو ناڵە ناڵی دەكرد و بەخۆی دەوت: "حەیف! چ كەرێتیەكم كرد، ئامادە نەبووم كەمێ لەباری كەرەكە ئاسان بكەم. ئێستا نەك ناچارم ئەو بارەی بەكۆڵی ئەوەوە بوو هەڵیبگرم بەڵكو دەبێ پێستەكەشی بەكۆڵی منەوە بێت."

خۆتبە... خۆتت خۆش بوێت،
بەڵام خۆ پەرست مەبە.

بزمار هەڵکێشە

—**—

پیاوێك لەکێڵگەیەکدا خانویەکی کڕیو لەوێ نیشتەجێ بوو. لەهەر دەرفەتێك بۆ پشوودانو حەوانەوەی دەرونی سوودمەند دەبوو. ڕۆژێك لەسەر نیشتۆکەکەی پاڵی دابویەوە پشوو بدات. دەنگی نوکە نوکی سەگێك بێداری کردەوە. دەنگەکە لەنزیکەوە دەبیسترا، بەرەو دەنگە ڕۆشت بزانێ چی ڕویداوە. کاتێ نزیك بویەوە سەگێکی بینی لەتاو ئازار دەتلێتەوە. وایزانی ئەو بەستەزمانە بریندارە یان نەخۆشە. لەدەرگای ماڵی هاوسێکەیداو وتی: "ببورە، چی بەسەر سەگەکەتان هاتووە؟" خاوەنماڵ بەخوێنساردییەوە وەڵامیدایەوە: "شتێکی گرنگ نییە، ئەو لەسەر بزمار دانیشتووە!" پیاوەکە وتی: "ئەی بۆچی لەشوێنی خۆی ناجوڵێت؟" خاوەنماڵ وتی: "ئاخر هێندە ئازاری نییە بجوڵێت!"

سەرنج:

زیاتر خەڵکیش لەسەر بزمار دانیشتوونو دەناڵێنن، بەڵام لەوەی تەکانێك لەخۆیان بدەن حاڵی ئەوەیان نییە خۆیان بگۆڕن!

لەژیاندا بزمارەکان ئامرازی نادیاری گیرۆدەیی وەك کرنۆچێتی، لەرزاری، نەبوونیو زۆرێك لەو نیگەرانیانەن کەگەماڕۆی ئێمەیانداوە.

هاندان

—**—

لەکۆندا لەیەکێ لەگوندەکانی وڵاتی ئیسپانیا پیاوێك بەناوی "جك" دەژیا. ئەو بەدوای هاوسەرێکی گونجاوی خۆیدا دەگەڕا، نەریتی ئەو سەردەمەی ئەو شوێنەش ئەمە بوو، کەداواکار دەبوو چوار گا بدات بەبنەماڵەی کچەکە ئەوسا دەیتوانی هاوسەرگیری لەگەڵدا بکات، دیارە پێدانی چوارگا نرخێکی گەلێ گران بوو. "جك" کچێکی لەڕو لاوازی ڕەنگ پەڕیوو شەرمنی لەخێزانێکی هەژاردا دۆزییەوەو هەشت گای بەخشی بەباوکی کچەکە، خەڵکی بەناباوەڕیی گاڵتەیان بەو پێشنیارەی "جك" دەکرد.

ڕۆژێك کەسێك هات بۆ ئەو گوندەو بەسەر هاتی گرانبەهای ژنی "هەشت گایی" جكو هاوسەرەکەی بیستو چوو بۆ چاوپێکەوتنیان، کاتێ "جك"و هاوسەرەکەی بینی زۆری پێ سەیر بوو. ئەو ژنێکی لەڕو لاواز ڕەنگ پەڕیوو شەرمنی لەبەردەمی خۆیدا نەبینی، بەڵکو ژنێکی جوان، بەویقارو متمانە بەخۆی لەبەر دەمی خۆیدا دیتەوە.

کاتێ "جك" سەرسامی لەڕوخساری پیاوەکەدا بەدیکرد وتی: "من ژنێکی هەشت گاییم هێناوە، کاتێ بۆ بەدەست هێنانی ئەو هەشت گام بەخشی لەگەڵ ئەودا وەك ژنێکی هەشت گایی ڕەفتار دەکەم. ئەو ئیمانی بەخۆی هێناو باوەڕی بەخۆی کرد ژنێکی بەنرخی دیوە. ئەو هەستی کردبوو نرخی لەهەموو ژنەکانی ئەو گوندە زیاترە. ئەوەی بەئاسانی زۆرترین نرخی هەیە ئەمەیە ژن چۆن دەربارەی خۆی بیر دەکاتەوەو چ وێنەیەکی دەربارەی خۆی هەیە."

خۆتبە... و ئەمەش فێری کەسانیتر بکە.

وەڵامی ڕاست لەپزیشکی سەر ڕاست

یەکێ لەقوتابیەکانی دکتۆر پێی وت: "ئەمە سێ خولە تۆ من دەرناچێنێت، من کەنامەیێ موشەك هەڵبدەم. دەمەوێ لەگوندەکەی خۆماندا ببمە مامۆستا."

دکتۆر وتی: "تۆ ئەگەر نەتەوێ موشەك هەڵبدەیتو تەنها بتەوێ ببیتە مامۆستا ئەمەیان باشە، بەڵام ئایا دەتوانی گرەنتی ئەوەم پێ بدەیت ئەگەر یەکێ لەقوتابیەکانت لەگوندەکەی خۆتان نەیەوێ موشەك هەڵبدات!"

پابەندی ئامانجەکانی خۆتبە!

——**——

دانیشمەندێك ساڵانێك كای خۆی لەتوێژینەوەی ئەمەدا خەرج كردبوو تاو بگۆڕێت بۆ نەوتی خاو، بڕوای وابوو تەنها شتێك ئەو پێویستی بێت مادەیەكە بۆ گۆڕینی ئەمە. بەڵام هەرچەن زیاتر توێژینەوەی دەكرد فۆرمولی ئەو مادەیە زیاتر جیا دەبویەوە، تاكو هەواڵی ئەوەی بیست لەشاخەكانی تبت كەسێكی زانا لەوێ دەژیو گەلێك زانیاری هەیەو ئەو دەتوانێ ئەو فۆرمولە ئاشكرا بكات، لەلایەكی دیكەشەوە ئەوەی دەزانی بۆ كۆمەك خواستن لەو سێ مەرج هەیە: سەفەركردن بەتەنهایی، سەفەری سەختو ڕێگە بڕین.بەكێوە بەرزەكاندا.

كاتێ ئەو سەركەوتوو دەبوو بەم قۆناغانەدا تێپەڕێتو بگاتە ئەو كەسە زانایە. تەنها دەبوو یەك پرسیار بكات كەئەمە مەرجی سێیەم بوو.

ماوەیەكی زۆر ڕەنجو سەختیو مەترسی تاكو توانی بەسەر دوو مەرجی یەكەمدا سەركەوێت.

کاتێ ئەویان بردە لای ئەو زانایە چاوەڕوانی دەکرد ڕوبەڕوی پیرەمێردێکی چلکنی ڕیشدار ببێتەوە. بەڵام بەدیتنی ژنێکی جوان سەرسامو لەجێی خۆی وشک بوو. ژنێکی جوان! چەندە دور بوو لەخەیاڵو ئەندێشەی ئەوەوە!

ژنەکە خەندەیەکی شیرینی بۆ کردو بەدەنگێك لەگوێی ئەودا سەدایەکی بەهەشتی بوو وتی: پیرۆزە غەریبە! بۆ گەیشتن بەم شاخو کێوە دوو مەرجی یەکەمت بەخێرایی تێپەڕاند، ئێستا چ پرسیارێکت هەیە؟"و ئەو پیاوە دانیشمەندە لەوپەڕی ناباوەڕی دەنگی خۆی بیست کەدەڵێت: "دەکرێت بپرسم: ئایا شووت کردووە؟!"

خۆتبە... خۆتت خۆش بوێت،
بەڵام خۆ پەرست مەبە.

وانەی خۆ ناسین

—**—

ڕۆژێك لەماڵی پیاوێکی دەوڵەمەند. کاتێ ماڵ چۆڵ بوو هەموو شتە گرانبەهاکانی ماڵەکە دەستیان کرد بەگفتوگۆ کردن. ئەڵقەیەکی ئاڵتونی بەغرورەوە بەخۆی وت: "من گرانترین شتی ئەم ماڵەم."

گەردنبەندی ئاڵتون بەغرورێکی زیاترەوە بەخۆی وت: "نا، تۆ نیت ببینە من چەندە جوان و خاوەن دروستکردێکی ئاڵۆزم. ئەڵقەیەکی سادە ناتوانێ خۆی بەمن بەراورد بکات."

سەعاتێکی ئاڵتون وتی: "هەردوکتان لەهەڵەدان. من دە بەرامبەر ئاڵۆزتر لەهەرجۆرێکی گەردنبەندم وێڕای ئەوەش بەسوودترم."

ئەم مشتومڕە بەردەوام بوو تائەوەی سەعاتی باپیرە لەگۆشەیەکەوە هاتە دەنگ و وتی: "هەمووتان لەهەڵەدان. ئەڵقە لەگەردنبەند ناچێت و گەردنبەندیش لەسەعات ناچێت، بەڵام هەمووتان لەئاڵتونی بێخەوش دروستکراوون بۆیە هەمووتان لەئاستێکی یەکساندان."

سەرنج:

گەردون وەك ئەو سەعاتەی باپیرەیە کەهەموو بەشێوەی جەوهەری دەبینێت. بەڵام ئێمە بەدوای جیاوازی ڕوکەشەوەین، زیاتر وادەزانین ڕواڵەتمان گوفتارو کردارمان دیاری دەکاتو بەهای بۆ دادەنێت. لەبەر ئەمەیە گەردون تاکە شتێکی لەئێمە دەوێ ئەویش ئەو پەردە ڕوکەشەی خۆمان لادەین. ئەو کاتەی تۆ خۆت بەوجۆرەی گەردون دەتبینێت دەبینیت، هەمان ئەو شتەیە کەگەردون لەتۆی دەوێ، ئاڵتونی بێخەوش لەم چیرۆکەدا بەنرخترین شتی سەر زەوییە، هەمان شێوە کەڕۆح بەنرخترین شتی سەر زەوییە.

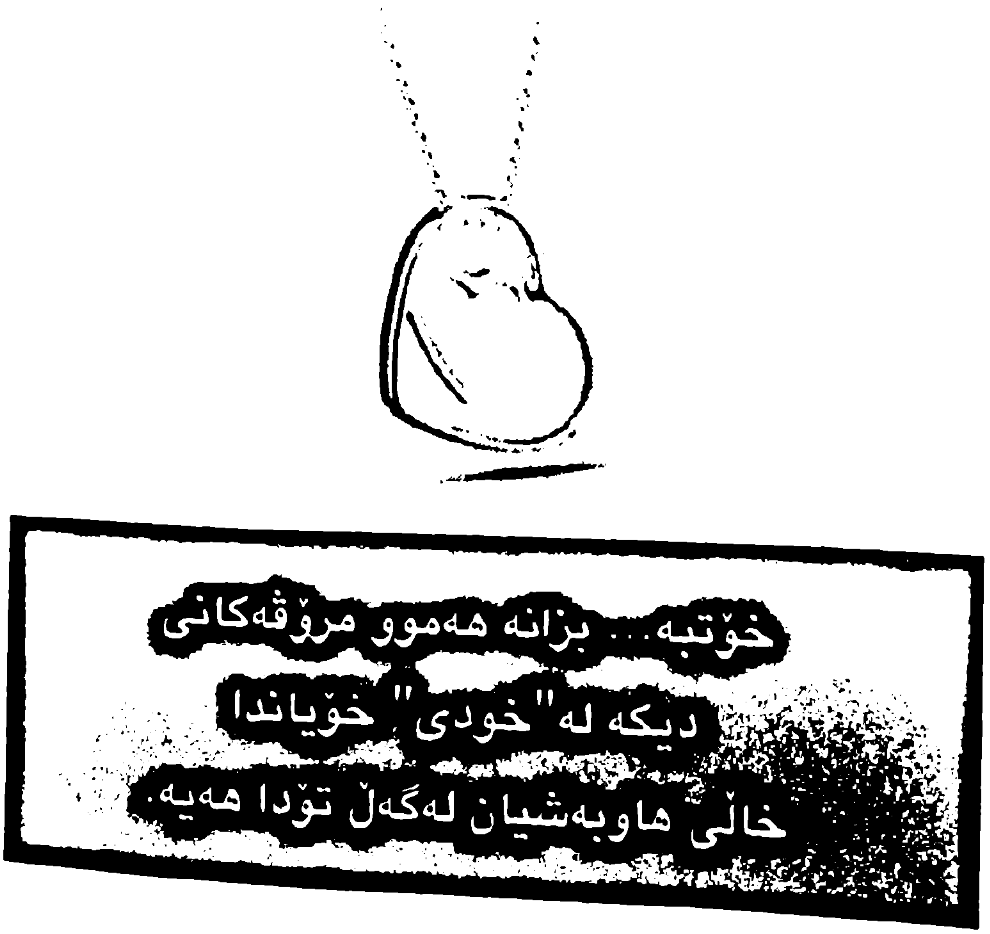

چیرۆکی پرتەقاڵەکان

—————**—————

لەباخێکی گەورەی پرتەقاڵدا لەسەر یەکێ لەدرەختە بەرزو گەورەکان بێجگە لەو سەدان پرتەقاڵەی بەو درەختەوە ژیانیان دەکرد، حەوت پرتەقاڵ بەیەک لقەوە لەتەنیشت یەکترییەوە دەژیان.

ئەم حەوت پرتەقاڵە پێکەوە هەمیشە مشتومڕییان دەکرد هەریەک بانگەشەی ئەوەی دەکرد خۆی پرتەقاڵی سوورە، ئەوان باوەڕیان وابوو لەم درەختەدا تەنها یەک پرتەقاڵی سوور هەیەو هەمان ئەو پرتەقاڵەش پاشای ئەم درەختەیە، هەریەکێک لەوانە جەختی دەکردەوە حەتمەن ئەو پرتەقاڵە منم.

بەڵام کاتێ هەموو ئەمە بڵێن، کام لەو پرتەقاڵانە پاشایە؟ بۆیە بڕیاریاندا پێشبڕکێ بکەن، پێشبڕکێ بەخەیاڵ.

هەرکەسەو جوانترین ڕوئیای لەخەیاڵێ خۆیدا سازکرد، وایدەزانی پاشایە، چونکە تەنها پاشا جوانترین خەیاڵی هەیە، پاشان دەستیان پێکردو چوونە جیهانی خەیاڵەوە.

دوای ماوەیەك بیرکردنەوە، یەکەمیان وتی: من ئامادەم. دووەم، سێیەم، چوارەم، پێنجەم، شەشەم، حەوتەم هەروەها.

یەکەم وتی: "من خۆم لەبەستەرەی کۆشکدا دەبینم، شاژن پرتەقاڵی دەوێت و یەکێ لەکەنیزەکانی دەستی درێژ دەکات و من لەنێوان هەزاران پرتەقاڵدا کەلەو بەستەرە گەورەیەدایە هەڵمدەگرێ و بەسەلیقەیەکی تەواوەوە دەمباتە بەردەمی شاژن.

شاژن کاتێ توێکڵەکەم لێدەکاتەوە دەبینێ من سورم، زۆر دڵخۆش دەبێ و ئەو بەچێژێکی تەواوەوە دەمخوات.

دووەم وتی: "هە... هە! جا ئەوە چییە. من لەجیهانێکی خەیاڵدام کەڕۆژێك بەڕاست دەگەرێ بیر لەوە دەکەمەوە کەشاژن کاتێ قەبارەی خڕو نارنجیی ڕەنگی من ببینێت بۆنم بکات لەڕوخساری جوان و دڵنشینی من بێ هۆش دەبێت و دەکەوێت بەزەویدا. کاتێ بەهۆشدا دێتەوە بۆ هەمیشە لەشوشەی بلورداو لەباشترین شوێنی ژورەکەی خۆی هەڵمدەگرێت."

سێیەم وتی: "هە... هە...! بەمە دەڵێن ڕوئیا؟ ئێستا گوێ لەڕوئیای من بگرە تاخۆت بێ هۆش بیت. من خۆم لەدەمی شاژندا دەبینمەوە لەتاو تامی شیرینی من دڵی نایە قووتم بدات."

چوارەم دەستی کرد بەپێکەنین بەدەنگی بەرز وتی: "توخوا تۆ هێندە هاوارت دەکرد ئەمە ڕوئیاکەت بوو؟ ئێستا گوێ لەمن بگرە.

من خۆم لەتاقیگەیەکی گەورەو بەریندا دەبینمەوە کە دانیشمەندێك خاوەنی ئەم تاقیگە مەزنەیە زۆری خۆش دەوێم و دوو باڵی دەسکردم

بۆ دروست دەکات دەیچەسپێنێ بە توێکڵەکەمەوە هیچ کاتێ لێم جیا نابێتەوە من بۆ هەمیشە دەبمە پرتەقاڵێکی باڵدار."

پێنجەم دەستیکرد بەگاڵتە پێکردن وتی: " هیوادارم کاتێ خەونەکەت بەدی هات، کەسێك بێت و پاکت بکات و بتخوات بەمەش تۆ چیتر باڵت نابێت بەڵام گوێ لەڕوئیاکەی من بگرە تاکو فێر بیت.

من خۆم لەنمایشگایەکی گەورەدا دەبینمەوە کەلەوێ منیان نمایش کردووە هەموو دانیشمەندان و کەسانی گرنگ لەهەموو شوێنێکی دیناوە هاتوون تاکو من ببینن."

شەشەم وتی: "کاتی منت گرت؟! ئاخر بڵێ کێ پرتەقاڵ دەخاتە نمایشگاوە؟ گوێ لەمن بگرە تاکو فێر بیت.

من خۆم لەنمایشێکدا دەبینمەوە جادوبازێك دێت و دەڵێت دەمەوێ ئەمڕۆ باشترین کاری خۆم پێشکەش بکەم، کاتێ هەموو چاوەڕوانن تابیبنن چی دەبێت، جادوباز من دەردێنێت بەڕێزەوە دەمداتە دەست یەکێ لەبینەران ئەویش بۆ هەمیشە وەکو ئەڵماس هەڵمدەگرێت."

حەوتەمین پرتەقاڵ وتی: "من یەکێکم لەنیعمەتەکانی خوای میهرەبان، خودا منی دروستکرد بەندەکانی بمخۆن و سوپاسی ئەو بکەن. خودا منی دروست نەکردووە کەسێك لەبینین یان بۆنکردنی من بێ هۆش بێت، بەلای منەوە فەرقی نییە لەبەستەرەی کەسێکی هەژاردا بم یان لەبەستەرەی شازندا بم، منی هێندە شیرین دروست نەکردووە کەس دڵی نەیەت قووتم بدات، خودا ئەگەر خۆی ویستی هەبوایە باڵی پێدەبەخشیم، باڵی پێنەبەخشیووم چونکە ئەگەر کەسێك بیەوێ

بمخوات من دەفڕیم بەمەش ئاسمان پڕ دەبوو لەپرتەقاڵی باڵدارو کەس نەیدەتوانی پرتەقاڵێك بخوات.

ئەو تەنها منی وەك میوەیەك دروست کردووە، ئەگەر پاش پێگەشتنم نەخورێم خراپ دەبم و کەسیش ناتوانێ لەنمایشگادا دامبنێت. پرتەقاڵ هیچ کەسێك بێجگە لەخودای میهرەبان ناتوانێ دروستی بکات. جادوبازی تەنها فێڵێکە بۆ سەرگەرمبوونی بینەران هەرکەسیش بیەوێ دەمخوات و ئەمەش بەدەستی خۆم نییە.

لەم کاتەدا فریشتەیەکی بچوك دەرکەوت بەپرتەقاڵی حەوتەمی وت: "ئافەرین بۆ تۆ باشترین و جوانترین خەون و ڕوئیات هەبوو! من لەلایەن خودای میهرەبانەوە نێردراووم کەبڵێم لەمە بەدواوە تۆ پاشای ئەم درەختەیت."

پەندو وتەی جاویدانە

—————**—————

- ئەزموونەكانم فێرییان كردم، كاتێ دەگەمە دادڤانی كە بۆ لایەنی بەرامبەرم ئەوەم بوێت.

"مهاتما گاندی"

- زۆرێك لەقسەو كردارەكانمان بۆ خاڵی بوونەوەیە نەك تێگەشتن.
- هەندێك مامەڵەی خراپ دەكەن، هیچ شتێك لەشەرافەت گرانتر نییە.
- لەنێو كەسانی بچوك و سووكدا، درۆكردن فراوانە.
- ئامانجە مەزنەكان. گۆڕانكاری مەزنیان دەوێت.
- هەمیشە سەرسامم بەوەی، ئێمە خۆمان لەكەسانیتر خۆشتر دەوێت بەڵام زیاتر نیگەرانی بیرو باوەڕی ئەوانین تاخۆمان.

" ماركۆس ئارلیۆس"

- دەوڵەتێكی ناشایستە، شوێنكی نییە بێجگە لەزیندانی ژنان و پیاوانی شایستە.

"مهاتما گاندی"

لەگەمەی مارو پەیژەدا هیچ کاتێ

لەهەڵدانی "زار" نائومێد مەبە

**

هەموومان کاتێ مناڵ بووین یاری مارو پەیژەمان کردووە.

دەتوانیت ژیانی ڕاستەقینە بچوێنیت بەم یارییە! وانازیت ژیانیش جۆرێکە لەیاری مارو پەیژە؟

ئەگەر دیقەت بدەیت لەژیانی ڕاستیدا هەم مارمان هەیەو هەم پەیژە. هەندێجار دەبێت هێندە خۆڕاگر بیت تاکو ژمارە شەشە بێنیت بتوانیت لەیارییەکەدا دەسبەکار بیت. ڕەنگە ساڵانێك بژیت. بەڵام هیچ کاتێ نەتوانیت شەش بێنیت. ئەم شەشە دەتوانێ هەمان ئەو ئامانج و ڕێگەیە بێت کەلەژیاندا هەڵی دەبژێریت.

شەشت کەهێنا، دەست پێدەکەیت بەڕۆشتن، ڕەنگە لەسەرەتاوە یەك بێنیت، یان ڕەنگە پێنج یان دوبارە شەش. نابێت نارەحەت بیت لەوەیکە یەکت هێناوە لەوەیکە شەشت هێناوە دڵخۆش بیت! کێ ناڵێ بەهێنانی ئەو یەکە نەگەیتە پەیژەکەو شەشیش نەتخاتەوە دەمی مارەکەوە کەناچار بیت دوبارە لەسەرتاوە دەست پێ بکەیتەوە؟

بتەوێو نەتەوێ لەڕێگەتاندا هەم مار هەیەو هەم پەیژە.

ئەگەر مار پێوەیدان، خۆتان لەدەست مەدەن، دوبارە دەتوانن دەست پێ بکەنەوە.

یاسای ئەم یارییە بەمجۆرەیە بەهیچ جۆرێك مەیدان چۆڵ ناکەیت، مەگەر خۆتان حەز بکەن، دەبێت تاکۆتایی یارییەکە بڕۆیت، ئێستا پەیوەندی بەخۆتانەوە هەیە چەندە خاوەنی ئیرادە بن تاکۆتایی بڕۆن، بەڵام لەوە دڵنیا بن هەرچەندە مار پێتانەوە بدات هێشتا هەر دەتوانن بگەنە خانەی کۆتایی، گرنگ چۆنێتی گەیشتنە.

لەم گۆشەیەوە مەسەلەکە ببینە. ڕەنگە ژمارەیەکی بچوك و ناشایستەی وەکو ژمارە یەك بەپەیژەکەدا سەرتان بخات و زۆر بتانباتە پێشەوە، بەڵام دوبارە وریابن دەست و پێی خۆتان ون مەکەن، چونکە هێشتا لەڕێگەدا مار هەیە پێتانەوە بدات، تەنها دەبێت بەخۆڕاگریی و وریاییەوە بەرەو پێش بڕۆن. کاتێ گەشتنە خانەی کۆتایی، دەمتان گەرم! ئامانجێکتان پێکاوە، دوبارە زارەکە هەڵبدەنەوە بۆ گەیشتن و بردنەوەی یارییەکی دیکە دەسبەکار ببنەوە.

ئێستا زانیت دەڵێم چی؟ ژیان وەك مارو پەیژەیە.

من نازانم لەژیانی ئێوەدا تائێستا چەنجار مار پێوەی داوون؟ بەڵام هیوادارم هەرکاتێ مار پێوەیدان دوبارە زارەکە هەڵبدنەوە. دەزانن ئەگەر مار نەبوایە پەیژە هیچ مانایەکی نەدەبوو؟ تەنها ئەمە بزانن ژمارەی ئەو کەڕەتانەی دەبێ زار هەڵبدەن سنورداره. چونکە هەموو لەیانەوێ لەم یارییەدا بەشدار بن.

شكۆی دەسهەڵگرتن لەگوێزەکان

——**——

ڕۆژێك پیاوێكی دەوڵەمەند سەبەتەیەكی گەورەی پڕ كرد لەگوێز، لەئەسپێكی بار كردو ڕۆشتە بازاڕی ئاواییەكەوە، پاشان سەبەتەكەی داگرتو بەخەڵكیی وت: "ئەم سەبەتە گوێزە دەكەمە خەڵاتی خەڵكی ئەم ئاواییە، تەنها بەڕیز ڕاوەستنو یەكی گوێزێك هەڵگرن. بەئەندازەی ژمارەی خەڵكەكە گوێز لەم سەبەتەیەدا هەیە بەشی هەمووی دەكات." پیاوی دەوڵەمەند ئەمەی وتو ڕۆشت.

خەڵكی ئاوایی بەدوای یەكدا ڕیز بوون هەریەكەو گوێزێكیان هەڵگرت، منداڵێكی زیرەك لەڕیزەكەدا وەستا بوو، كاتێ نۆبەی هات لەتەنیشت سەبەتەكەوە وەستا و نۆبەكەی خۆی دایە كەسی دوای خۆی، بەمجۆرە هەركەسەو گوێزێكی هەڵدەگرتو دەڕۆشت بەلای كاری خۆیەوە. پیاوێك زۆر هەستی بەزیرەكی خۆی دەكرد بەخۆی وت: "كەنۆبەی من هات دوو دانە گوێز هەڵدەگرمو ڕادەكەم. سەرەنجام هیچ گوێزێك بۆ ئەو منداڵە زیرەكە نەمایەوە." ئەو پیاوە دوو دانە گوێزی هەڵگرتو تێی تەقاندو خۆی وون كرد.

سەرەنجام كاتێ هەموو گوێزی خۆیانیان هەڵگرتو ڕۆشتن. منداڵەكە بەبزەیەكەوە سەبەتەكەی هەڵگرتو دای بەكۆڵی خۆیدا وتی: "من هەر

لەسەرەتاوە گوێزم نەویست ئەم سەبەتەیەش بەهای هێندەی هەموو گوێزەکانی ئێوەیە."

ئەمەی وت و بەخۆشییەوە بەرەو ماڵ ڕۆشتەوە.

سەرنج:

مەخابن، زۆرێك دڵیان بەگوێزبازیی خۆشەو غافڵن لەوەی ئەوەی گرانبەهایەو نرخێکی بەرزی هەیە. هەمان ئەو سەبەتەیە کەئەو گوێزانەی لەخۆ گرتبوو، زۆرێك قەدری خێزان، هاوسەرو منداڵی خۆیان نازانن هەمیشە لەگەڵیاندا گرژو مۆن و توندو تیژن، بێ ئاگان لەم خاڵە زێڕینەی ئەو سەبەتەیەی ئەو کەسانەی تێدا کۆبۆتەوە بەناوی خێزانەوە بەهایەکی گرنگتری لە توندو تیژیی و مشتومڕکردن لەگەڵ ئەندامانی خێزاندا هەیە.

زۆرجار لەژیاندا گوێزەکان هێندە مرۆڤ بەخۆیانەوە سەرگەرم دەکەن کە مرۆڤ ئاگای لەوە نابێت لەبەر کەللەڕەقیی و خۆپەرستی لەحاڵەتی لەدەستدانی کەسەکاندایە، کۆمەڵێکیش لەحاڵەتی لەدەستدانی سەبەتەی هەڵگرتنی گوێزەکاندایە کاتێ سەبەتەکەی لەدەستچوو، گوێزەکان بەزەویدا بڵاو دەبنەوە هەریەکەو بەلایەکدا دەڕۆن، وەختێ بەخۆی دەزانێ کەڕۆڵی سەبەتە لەم ناوەدا چەندە دیاریکەر بووە.

سواخدان بەماست

—————**—————

زاراوەیەکی پەندئاسایە کەلە زمانی فارسیدا زۆر بەکار دەهێنرێت، ئوستاد محەمەد عەلی جەمالزادە لەکتێبی فەرهەنگی زاراوەی عامیانەدا بەوجۆرە مانای کردووە، کارێك مایەی مشتومڕ بێت، ڕوپۆشکردنی مەسەلەیەك بێت.

عەلامە دەهخودا ڕوونی کردۆتەوە کە سواخدان بەماست ماناو چەمکی چەورکردنو داپۆشین یان نادیدەگرتنی مەسەلەیەك کەمایەی تورەبوون یان دژایەتی بێت.

ئەم داستانە لەسەردەمی بونیادنەری زنجیرەی پەهلەوی "ڕەزاشا" ڕویدا، کۆچکردوو محەمەد مەسعود ئەم ڕوداوەی لەیەکی لەڕۆژنامەی پیاوی ئەمرۆدا بەمجۆرە باس کردووە:

"سواخدان بەماست، زەماوەندی محەمەد ڕەزاشاو فەوزییە"

کاتی زەماوەندی محەمەد ڕەزاشا پەهلەوی‌و فەوزییە. چونکە بڕیار بوو میوانە میسرییەکان‌و هاوتاکانی بووك بەهۆی ڕێگەی ئاسنی خواروی تاراندا بێنە نێو شارەوە. لەلایەن دەربارو شارەوانی فەرمانێك دەرکرا دیواری هەموو ئەو گوندانەی کەوتونەتە سەر ڕێگەی هێڵی

ئاسن‌و ماڵی گوندە هاوسێکانی هێڵی ئاسن سپی بکرێن. لەیەکێ لەگوندەکاندا چونکە گەچی لێنەبوو. بەرپرس فەرمانیدا بەکەشك‌و ماست کەلەو گوندەدا کەشك‌و ماستێکی زۆری لێبوو دیوارەکان سپی بکرێنەوە، زیاتر لەهەزارو دوسەدە ڕیاڵ لەکوێخای ئەو گوندە وەرگیراو بەکڕینی کەشك‌و ماست‌و دیواریان پێ سپی کردەوە.

وەك دەبینرێ ڕیشەی مێژویی ئەم زاراوەیەو پەندەکانی دیکە لەگەڵ ئەمەدا دێتەوەو زیاتر لەهەفتا ساڵ نابێت بەڵام زەماوەندی ناوبراو ساڵی ١٣١٧ هەتاوی ڕێکخراوەو لەمێژە ئەو مەسەلەیە مایەی گاڵتەو گەپی کۆڕو کۆبونەوەکان بووە تائێستاش شایانی باس‌و قسەیە.

بەڵێ سوخدان بەماست واتا کۆتایی هێنانی مەسەلەکە بەڕوکەش، ئەوکاتە دەبێتە ویردی سەرزاری خەڵکی‌و لەکاتێ پێویستدا بەکاری دێننەوە.

قسەی دڵت بکە

—— ** ——

پەیوەندییەکی نزیک لەنێوان چۆنێتی یەک پەیوەندیو قسەی نەکراودا هەیە.

هەر چەندە قسەی نەکراو زۆرتر بێت، فاسیلەکان زۆرتر دەبن بەهەر ئەندازەیەک هەردولا بیرو بۆچونو قسەکانی دڵیان زیاتر بدرکێنن زیاتر لەیەک نزیک دەبنەوە.

لەجیاتی ئەوەی بێزاریو ناڕەحەتییەکانت بەشێوەی توڕەیی، بێدەنگیی، گفتوگۆی خەشمگینانەو بێدەنگی ڕەخنەگرانە دەربڕیت. دەتوانی زرنگانەو بەئارامی بیان درکێنیت.

"مەسعود لەعلی"

حەوت قۆناغ بۆهەمیشە ناڤین بوون

کێ دەیەوێ کەسێکی سەرکەوتوو، خاوەن متمانە، بەرجەستەو مەزن بێت هاوکات ناڤین بوون هەمیشە سادەترو ئاسانترە.

کەواتە ئەگەر ئێوەش دەتانەوێ کەسێکی ناڤین بن ئەوا ئەم حەوت ڕەوشە پیادە بکەن!

١. نیگەرانی قسەی خەڵکی مەبە.

بۆ پشتیوانی و ڕاستاندنی کەسانیتر بژی. ئەوەی خەڵکی دەیانەوێ ئەنجامی بدە، ئەوەی نایانەوێ ئەنجامی مەدە. پێوەری هەڵسەنگاندنی تۆ بۆ بڕیاردان بەلای کەسانیترەوە گشتگیر دەبێت.

٢. سەرنجی کۆبەندی کۆتایی بدە.

بیری خۆت تەنها بەسەرکەوتنەوە خەریك بکە. تەنها بەخەون و ئارەزوەکانەوە ژیان بکە. ئامانجی گەورەی خۆت بەئامانجی بچوکتری شایانی ئەنجامدان دابەش بکە قۆناغ بەقۆناغ بڕۆ پێشەوە.

٣. بەئاسودەییەکی باڵاوە کار بکە.

هیچ کاتێ بیر لەمەترسی مەکەرەوە. سەرەرۆیی بچوک، گەورە یان ناوەند هەرگیزو بەهیچ شێوەیەك لەجیاتی خۆت لەپلەیەکدا بەند مەکە. ئەگەر پێشتر بەم ڕەوشە کارتکردووە ئێستاش بەردەوامبەو بەسەر هێڵی ئارامیدا ببزوێ.

٤. بۆ هەمیشە بیر بکەرەوە.

لەهەر دەرفەتێکی ژیان بەچاوێکی هەتایی و جاویدانی بڕوانە. ئەمڕۆ پێویست ناکات کارێك بکەیت چونکە هەمیشە بەیانییەك هەیە بۆ ئەنجامدانی کارو هەوڵمەدە کاری زۆر بکەیت. هیچ پەلەیەکت نەبێت. چاوەڕوانبە چونکە تەمەڵی هەستێکی خۆشی هەیەو چاوەڕوانی دەرفەتەکانی دوایی بکە.

٥. خۆت بەکەسانی نزمتر بەراورد بکە.

خۆت بەکەسانێك لەتۆ لاوازتر، هەژارترو تەمەڵترن بپێوە. ئەم کارە هەستێکی باشت پێدەبەخشێت و هەموو گرفتە دەرونیەکانت دەڕەوێنێتەوە. تاکاتێ نووقم نەبوویت پێویست بەدەست و پێ کوتان ناکات.

٦. با لەتەو مژدا بیت.

لەگەڵ ترسەکانتدا ڕوبەڕو مەبە، ئەوان بەشێوەی خۆیان واتا تەمو مژاویی و سەخت ڕەهایان بکە، بائەم تەمو مژە داتپۆشێت هەمیشە لێی بترسە. لێگەڕێ ئەم گومانو دودڵیانە هۆکاری لەرزین و دڵتەنگیت بێت. ترسی خۆت بەدۆزینەوەی هەقیقەت و ڕەوینەوەی تەمو مژەکان کەم مەکەرەوە.

٧. شکست بەچارەنوسی خۆت بزانە.

هەمیشەو هەمیشە کۆتایی کار بەشکست و ناکامی ببینە، باوەڕت هەبێت بەهەر لیدانێك یارییەکە دەدۆڕینیت، تۆ ناتوانیت دوای شکست هەستیتەوەو خۆت ڕێك بخەیتەوە، کاری تۆ دروستکراوە پێویست نییە وەك گەمژەو گێلەکان هەوڵی بێ هوودە بدەیت.

ئەم قۆناغە ساکارانە بەکار بێنە تاکو لەباشترین حاڵەتی کەسێکی ناڤیندا بیت!

یان بەپێچەوانەوە کار دەکەیت، ژیانێکی باشتر فەراهەم دێنیت، ژیانێکی بەجۆش و هەژین.

کاتی گەڕانەوەیە

ئەگەر ئێستا ئامادەی گۆڕینی ژیانی خۆتیت. من هەواڵێکی خۆشم پێیە، ڕازێك بوونی هەیە بەکۆمەکی ئەوە دەتوانیت هێزو سەرکەوتن مسۆگەر بکەیت.

"هاوسەنگی بێنە ئاراوە"

ئەمە هەمان ئەو کارەیە بەرەو سەرکەوتنت دەبات.

ئەمە سەرکەوتوترین بەرنامەیەکە تا ئێستا دام هێنابێت بەمشێوەیە فێر دەبیت چۆن ئەوەی دەخوازیت مسۆگەری بکەیت، هەر شتێك.

ئامانجی ئەم کارە بەدی هێنانی ئیرادەیەکی پۆلایین نییە بەڵکو ئامانجەکەی مسۆگەرکردنی کارامەییەکە کەفێری گۆڕان و جیاواز بوونت دەکات.

نوسەر: جیسۆن گارسیا

ژیان بەشێوەی ستیڤ جۆبز

—————**—————

- نوێکاریی ڕووی جیاوازیی یەك ڕێبەرە لەگەڵ لاسایی کەرەوەیەك.
- ئەگەر پاڵەوانێتیەکانی کەسێك بزانیت، دەتوانی گەلێ شت لەبارەی ئەو کەسەوە بزانیت.
- من ئامادەم هەموو هونەرەکەم لەدوا نیوەڕۆیەکی دانیشتنی سوقراتتدا بگۆڕمەوە.
- لەنێو ئەو کەسانەی دەیانناسم من تاکە کەسێکم لەماوەی یەك ساڵدا ٢٥٠ملیۆن دۆلارم لەدەستداوە. بێگومان ئەم ئەزمونە لەدروستکردنی کەسێتیمدا گەلێ کاریگەریی هەبوو.
- ناتوانیت سەیری دواوە بکەیت و بڵێیت: "خوایە گیان، بریا لەو کۆمپانیایە دەرنەدەکرام، خۆزگە لەفلان شوێن دەبووم، خۆزگە ئەمەم دەبوو، خۆزگە ئەوە دەبووم، ئەم باسانە هیچ سودێکیان نییە. وەرن بالەجیاتی نیگەرانی بۆ ڕوداوو کارەساتەکانی دوێنێ، سبەی بەدی بێنین.

- کاتێ دارتاشێك کۆمێدییەکی جوانی جل تێکردن دروست دەکات. هەرگیز نایەوێ پشتی ئەو کۆمەدە بەچەن پارچە تەختەیەك بگرێت، هەرچەن پشتی کۆمەد هەمیشەوە بەدیوارەوەیە هەرگیز کەسێك نایبینێت.

خودی دارتاش دەزانێت پشتی کۆمەد چییە؟

بۆیە دەیەوێ بۆ پشتی کۆمەدەکە پارچەیەك تەختەی جوان بەکار بێنێت.

بۆئەوەی شەوان بەئاسانی خەوتان لێ بکەوێت،

لەهەموو شتێکدا پێویستە مەسەلەی جوانناسیو چۆنێتی ڕەچاو بکرێت.

"ستیڤ جۆبز"

کۆڕی ژنان

——**——

کۆڕێک بۆ ژنان بەناوی " چۆن لەگەڵ هاوسەرەکەت عاشقانە دەژیت" بەڕێوە چوو. لەم کۆڕەدا پرسیار لەخانمان کرا:

چ کەسانێک عاشقی هاوسەرەکانیانن؟

هەموو ژنان دەستیان هەڵبڕیی.

پرسیاری دواتر ئەمە بوو کە: دوایین جار کەی بوو بەهاوسەرەکەیان وتووە خۆشم دەوێی؟

هەندێکیان وتیان ئەمڕۆ... هەندێکیان وتیان دوێنێ... هەندێکیان وتیان بیریان نایەت.

پاشان داوایان لێکردن پەیامێك بۆ مێردەکانیان بنێرن بڵێن هاوسەری خۆشەویستم من خۆشم دەوێیت.

هەموو ئەو کارەیان کرد.

دوبارە داوایان لێکردن بەدەنگی بەرز ئەو پەیامانە بخوێننەوە لەڕێی تەلەفۆنەکانیانەوە کەبۆیان نێردراوەتەوە.

با لێرەدا کەمێ لەو پەیامانە بخوێنمەوە.

- تۆ؟
- وای دایکی منداڵەکانم، نەخۆش کەوتویت؟
- من لێت تێناگەم؟
- دوبارە چیترت لەژور سەردایە، ئەمجارە لێت نابورم.
- خێرا برۆ سەر بابەتەکە، چەندێك پارەت پێویستە؟
- وابزانم ئەڵێی خەون دەبینم؟
- ئەگەر پێم نەڵێیت ئەم پەیامەت بۆ کێ ناردووە بەڵێن بێت یەکێك دەکوژم.

هەموو مردوون

**

هاوڕێیەکم وتی: سالانێك لەمەوبەر کەقوتابی بووم، هەندێ لەئوستادەکان عادەتی حزورو غیابیان هەبوو، هەندێکیان بۆ مەحکەمکاریی دوجار ئەم کارەیان دەکرد، سەرەتاو کۆتایی وانەکە. بەمەش ناچار دەبویت تەواوی ماوەکە لەپۆلدا بمێنیتەوە. هاوڕێیەکان هەبوو شەیدای یەکێك لەکچەکانی هاوپۆلیی خۆی بوو، هەر کاتێ ئەم کچە لەپۆلدا ئامادە بوایە تەنانەت ئەگەر نیوەی پۆلەکە غایب بوایە، جەناب مەجنون دەیوت: "ئوستاد، هەموو حازرین!" بەپێچەوانەشەوە ئەگەر بەتەنها ئەم کچە غایب بوایە دەیوت: "ئوستاد، ئەمڕۆ هەمووی غایبە، کەس نەهاتۆتەوە!"

لەکۆتایی سالانی دواییدا هاوسەرگیرییان پێکەوە کردو دوربەدور بیستم گەلێك باش و خۆشحالن پێکەوە. ئەمڕۆ زانیم خانم ئەم ناوەرۆکەی بەچاپ گەیاندووە:

"هیچ کەس زیندوو نییە... هەموو مردوون."

خۆتبە... لەپێناوی کەسدا مەبە

دوو بازرگان

---**---

ڕۆژێك دوو بازرگان خەریکی پاکتاوکردنی مامەڵەی نێوان خۆیان بوون. لەکۆتاییدا، یەکێکیان بەویتریانی وت: بەپێی ئەو حسابەی نێوانمان من یەك دینار قەرزاری تۆم.

بازرگانەکەی دیکە وتی: هەڵە دەکەیت!

تۆ دینارو نیوێك قەرزاری منیت، هەردوکیان لەسەر نیو دینار کردیانە مشتومڕو تانیوەڕۆی خایاندو هێشتا ڕێك نەکەوتن‌و بەدەست یەکترەوە توڕە بوون‌و تائێوارەی خایاندو سەرەنجام بازرگانی یەکەم ماندوو بوو وتی: زۆر باشە!

تۆ ڕاست دەکەیت ئێمە لەبەر نیو دینار ڕۆژێکمان لەکیس چوو، پاشان نیو دیناری دابە بازرگانی دووەم‌و ڕۆشت، بازرگانی دووەم نیو دینارەکەی وەرگرت‌و ڕۆشتەوە بۆماڵەوە.

شاگردی بازرگانی یەکەم بەڕاکردن دوای بازرگانی دووەم کەوت‌و وتی: بەڕێز بەخشیش!

بازرگان دە دیناری بەخشیش پێدا، کاتێ شاگرد گەڕایەوە بازرگانی یەکەم وتی: مەگەر شێت بویت؟!

کەسێك لەبەر نیو دینار ڕۆژێك تا ئێوارە مشتومڕ بکات چۆن بەخشیش بەتۆ دەدات؟!

شاگردەکە دە دیناری بەخشیشەکەی پێ نیشاندا، ئەو زۆر سەرسام بوو بەدوای هاوکارەکەیدا ڕۆشتن کاتێ پێی گەشت بەواق بوونەوە لێی پرسی:

تۆ لەسەر نیو دینار ئەو هەموو مشتومڕەت کرد چۆن دە دینارت دابە شاگردەکەم؟!

بازرگانی دووەم وەڵامیدایەوە: پێت سەریر نەبێت هاوڕێم، ئەگەر کەسێك لەمامەڵەیەکدا نیو دینار زیان بکات لەڕاستیدا هێندەی نیوەی تەمەنی زیانی کردووە، چونکە مەرجی بازرگانیی تەواو ئەمەیە هیچ بڕێك نابێت بەکەم بزانرێت و دەبێت هەموو شتێك حسابی تایبەتی بۆ بکرێت بەڵام ئەگەر کەسێك لەکاتی بەخشیش و کۆمەك بەکەسانیتر بێ ویژدان و ماڵپەرست بێت و خۆی لێ بدزێتەوە نیشانەی سروشتێکی پیس و چاوچنۆکییە.

بۆیە من نامەوێ بەئەندازەی نیوەی تەمەنم زیان بکەم و ئامادەش نیم سروشت پیس و چاوچنۆك بم.

"لەکتێبی قابوس نامە"

خۆشەویستی دایک

——**——

کچێك لەگەڵ دایکی شەڕی کردو بەتوڕەیی لەماڵ چوویە دەرەوە. دوای بڕینی ڕێگەیەکی دوورو درێژ، کاتێ بەلای دوکانێکی شیرینیدا تێپەڕیی هەستی برسێتی کرد. بەڵام گیرفانی بەتاڵ و هیچ شتێکی تێدا نەبوو، خاوەنی فرۆشگا ژنێکی بەتەمەن و میهرەبان بوو.

پیرەژن بینی کچێك لەبەردەم کێك و شیرینیەکاندا وەستاوە بەحەسرەتەوە لێیان دەڕوانێت، لێی پرسی: ئازیزەکەم، برسیتە؟ کچەکە سەرێکی لەقاندو وتی: بەڵێ، بەڵام پارەم پێ نییە.

پیرەژن بزەیەکی کرد وتی: قەیناکات. میوانی منیت، پیرەژن خێرا پارچەیەك کێك و پەرداخێك شیری بۆ هێنا. کچەکە گەلێ سوپاسی کرد. بەڵام تەنها کەمێ کێکی خواردو فرمێسك سەرەتا بەڕومەتیداو پاشان بەسەر پارچە کێکەکەدا هاتە خوارەوە. پیرەژن لەکچەکەی پرسی: ئازیزەکەم، چی بووە؟

کچەکە فرمێسکەکانی سڕین وتی: شتێك نییە. من تەنها سوپاستان دەکەم، هەرچەن ئێوە من ناناسن تێرم دەکەن. من لەگەڵ

دایکم شەڕم کردووە. بەڵام دایکم دەریکردمو پێی وتم چیتر مەیەرەوە بۆ ئەم ماڵە. پیرەژن بەبیستنی قسەکانی کچەکە وتی: ئازیزەکەم، چۆن دەتوانیت بەوجۆرە بیر بکەیتەوە؟ من تەنها پارچەیەك کێکم بەتۆدا، تۆ زۆر سوپاست کردم. بەڵام دایکت ساڵانێك خواردنی بۆ دروست کردویت، چۆن سوپاسی ناکەیتو چۆن شەڕی لەگەڵ دەکەیت؟ کچەکە ماوەیەك بێدەنگ بوو. پاشان بەپەلە کێکەکەی خواردو بەرەو ماڵەوە ڕۆشتەوە. کاتێ گەشتە ماڵەوە، بینی دایکی لەبەر دەرگا چاوەڕوانی دەکات. بەدیتنی کچەکەی بەپەلە پێکەنیو وتی: ئازیزەکەم خێراکە خواردنم دروست کردووە، ئەگەر دوابکەویت خواردنەکە سارد دەبێتەوە. لەم کاتەدا فرمێسکی کچەکە دوبارە بەچاویدا هاتەوە خوارەوە.

بەڵێ، هاوڕێیان، هەندێجار، ئێمە بۆ چاکەو میهرەبانی کەلێ سوپاس گوزار دەبین، بەڵام میهرەبانی ئەندامانی خێزان زیاتر نادیدە دەگرین.

لەیەکەم بەیانی بوك و زاواییدا، ژن و مێرد کۆك بوون لەسەر ئەوەی دەرگا لەهیچ کەسێك نەکەنەوە.

سەرەتا باوك و دایکی کوڕەکە هاتن. ژن و مێرد سەیرێکی یەکترییان کرد. بەڵام چونکە پێشتر ڕێکەوتبوون. هیچ کامیان دەرگایان نەکردەوە.

سەعاتێك دوای ئەوە باوك و دایکی کچەکە لەدەرگایاندا. ژن و مێرد سەیرێکی یەکترییان کرد.

فرمێسك لەچاوەکانی ژنەکەدا قەتیس مابوو لەم حاڵەدا وتی: ناتوانم بەرگەی ئەوە بگرم دایك و باوکم لەبەر دەرگا وەستابن و من دەرگایان لێنەکەمەوە.

مێردەکەی هیچی نەووت، دەرگای لێکردنەوە. بەڵام ئەمەی لەدڵی خۆیدا هەڵگرت.

ساڵانێك تێپەڕی و خودا چوار کوڕی پێبەخشین و پێنجەم منداڵیان کچ بوو. بۆ لەدایکبوونی ئەم منداڵە، باوکی زۆر خۆشحاڵ بوو چەن سەر مەڕی سەربڕی و میوانداری گەورەی ساز کرد.

خەڵکی بەسەرسوڕمانەوە لێیان پرسی: هۆکاری ئەم هەموو خۆشی و میوانداریە چییە؟

پیاوەکە بەسادەیی وەڵامیدایەوە:

چونکە ئەمە هەمان ئەو کەسەیە دەرگام لێدەکاتەوە!

سەرنج لەخاڵی لاوازی کەسانیتر

---**---

یەکێ لەئوستادەکانی زانکۆ گێڕایەوە...

چەن ساڵێك لەمەوپێش بۆ خوێندن لەزانکۆی سانتا کلارا، کالیفۆرنیا چووم بۆ وڵاتە یەککگرتووەکانی ئەمریکا. سێ چوار مانگێك بەسەر دەسپێکی خوێندندا تێپەڕی بوو کارێکی بەکۆمەڵ بۆ قوتابیان دیاریکرا کەلەگروپی پێنج شەش کەسیی بەبەرنامەیەکی کاتیی دەبوو ئەنجام بدرایە.

ڕێك لەبیرمە ئەو کچە ئەمریکییەی کەلەتەنیشتمەوە دانیشتبوو ناوی کاترینا بوو پرسیم بۆ ئەم کارە بەکۆمەڵە پلانی ئەو چییە؟

وتی: سەرەتا دەبێت بەرنامەی کاتەکان ببینێت. بەرنامەکە لەدەست قوتابیەکدا بوو بەناوی فلیپ.

وتم: فلیپ دەناسیت؟

کاترینا وتی: بەڵێ، ئەو کوڕە قژ لولەی هەمیشە لەپێشەوە دادەنیشێت!

وتم: نازانم باسی کێ دەکەیت!

وتی هەر ئەو کوڕە ڕێك و پێکەی هەمیشە چاکەت و پانتۆڵی شیك دەپۆشێت!

وتم: نازانم مەبەستت کێیە؟

وتی: هەر ئەو کوڕەی کیفەکەیی و پێڵاوەکانی ڕێك خستووە!

هەر نەمزانی مەبەستی کێ بوو!

لێرەدا بوو کاترینا بەدەنگێکی نزمەوە وتی: فیلیپ، هەر ئەو کوڕە میهرەبانەی خاوەن پێداویستی تایبەتە...

ئەوکاتە تێگەشتم کێ دەڵێت بەڵام بەلامەوە ناباوەڕیی بوو، مرۆڤ چەندە دەبێت تێڕوانینی ئەرێنی بێت بتوانێ لەخەسڵەتە ئەرێنیەکان و ناتەواوییەکان چاوپۆشی بکات...

چەندە نایابە تێڕوانینی ئەرێنی...

ساتێك خۆم خستە شوێنی کاترینا، ئەگەر پرسیاری فلیپیان لەمن بکردبایە ئەووم بناسیبایە چییم دەووت؟

بێگومان بەخێرایی دەمووت هەر ئەو کەمئەندامە ئیترا!

کاتێ تێڕوانینی کاترینام بەتێڕوانینی خۆم بەراورد کرد گەلێ شەرمەزار بووم...

تۆ دەڵێت چی؟

چەندە نایابە ئەگەر هەوڵ بدەین. تایبەتمەندییە ئەرێنیەکانی کەسانیتر زیاتر ببینین و بتوانین لەکەم و کورتییەکانیان چاوپۆشی بکەین.

خۆتبە... خاڵی ئەرێنی فەرامۆش

لەدیتنی نیوەی پڕی کەسێتی مرۆڤەکان بێ ئاگا مەبە.

شوان‌و بزنی چالاک

**

شوانی داماو هەرچی هەوڵێکی دەدا نەیتوانی بزنێکی بزنێو لەجۆگە ئاوێکی بەرتەسك بپەڕێنێتەوە، ئەو دەیزانی ئەگەر ئەم بزنە لەو جۆگە بەرتەسکە بپەڕێتەوە ئەوا ڕانە مێگەلەکەی بەدوایدا دەتوانن بپەڕنەوە.

پانتایی جۆگەکە هێندە سەخت نەبوو ئاژەڵێکی بەوجۆرە نەتوانێت بپەڕێتەوە... نەلێدان‌و نەدارو نەهاوار سودێکیان نەبوو.

پیرەمێردێکی دنیا دیدە بەوێدا تێپەڕیی، کاتێ ئەمەی بینی هاتە پێشەوە وتی: "من چارەسەری ئەم کارە دەزانم." پاشان بەگۆچانەکەی ئاوە ڕونەکەی شێواندو لێڵی کرد.

بزنەکە هەرکە لێڵی ئاوی جۆگەکەی بینی بازی هەڵداو توانی بپەڕێتەوەو ڕانە مێگەلەکەش بەدوایدا...

شوانەکە واقی وڕمابوو، ئەمە چ کارێك بوو چ کاریگەرییەکی هەبوو؟!

پیرەمێرد، کەڕوخساری مات‌و مەلولی شوانەکەی بینی وتی: "سەیر نییە. ئەو ئەو ئاژەڵە کەخۆی لەئاوە ڕونەکەدا دەبینی ئامادەی

ەوە نەبوو بپەڕێتەوە، بەڵام کەمئاوەکەم شێواندو لێڵم کرد چیتر خۆی
لەبەر چاو وون بوو ترسی نەماو توانی بپەڕێتەوە."
ئەو بزنە، کەئاژەڵێك زیاتر نییە، پێی بەخۆیدا نەدەنا، خۆی
نەدەشکاند، کەچی مرۆڤ لەخودی خۆی بتێك دروست دەکات هەندێجار
دەیپەرستێت!!

خۆتبە... بەڵام شەیدای خۆت

بوکەڵە

—**—

کیژۆڵە بەمیوانی وت: دەتەوێ بوکەڵەکانم ببینیت؟

میوان بەمیهرەبانییەوە وتی: بەڵێ.

کیژۆڵە بەپڕاکردن رۆشت هەموو بوکەڵەکانی هێنا، هەندێکیان زۆر جوان بوون لەنێویاندا بوکەڵەیەك لەوانیتر جیاوازتر بوو دەستێکی شکابوو.

میوان لێی پرسی: کامەیانت لەهەموویان زیاتر خۆشتر دەوێ؟

کیژۆڵە بیرێکی کردەوە وتی ئەمەیان...

زۆر سەری سوڕما کاتێ کیژۆڵە ئاماژەی بۆ بوکەڵەدە دەست شکاوە کردو وتی ئەمەیانم لەهەمویان زیاتر خۆشدەوێ.

میوانەکە لێی پرسی: ئەمەیان زۆر جوان نییە:

ئاخر ئەگەر من خۆشم نەوێت کەس نییە یاری لەگەڵ بکاتو خۆشی بوێت، ئەو کاتە ئەویش دڵشکاو دەبێت.

عەشقی ڕاستەقینە

**

لەسەردەمی حەزرەتی سلێماندا دوو چۆلەکە لەگۆشەیەکدا نیشتبوون. چۆلەکەی نێر بۆ چۆلەکەی مێ خۆشەویستی دەردەبڕی دەیوت تۆ خۆشەویستی منیت. تۆ هاوسەری منیت. خۆشم دەوێی. عاشقتم. بۆ چی دەربارەی من بێ مەیلیت؟ بۆچی گوێم پێنادەیت. وادەزانی من بێ هێزم، من ئەگەر بمەوێ دەتوانم بەدەنوک تەختو تاجی سلێمان هەڵگرمو بیخەمە دەریاوە.

"با" کەملکەچی سلێمان بوو ئەم پەیامەی گەیاندە گوێی حەزرەتی سلێمان، حەزرەت بزەیەکی کرد فەرمووی: ئەو چۆلەکانە بێن بۆلام. هێنایان. حەزرەت بەچۆلەکە نێرەکەی وت: داواکەت ئاشکرا بکە بزانم. وتی: من هێندە بەهێز نیم. حەزرەت وتی: ئێستا بەهاوسەرەکەت وت؟ وتی: کاتێ مێرد قۆپی لەژنەکەی دەکات یەک خاڵ وەردەگرێت. عاشق لۆمە ناکرێت. من عاشقم. شتێکم وت. بەڵام بەخوا من خۆشم دەوێ. ئەو نایەت بەلامەوە.

حەزرەت بەچۆلەکەی مێینەی وت. ئەو عەشق بۆ تۆ دەردەبڕێت بۆچی گوێی پێنادەی؟

چۆلەکە وتی: چونکە درۆ دەکات هەم منی خۆشدەوێت هەم چۆلەکەی دیکەش. مەگەر لەدڵێکدا چەن خۆشەویستی جێگەی هەیە؟ ئەم قسەیە هێندە کاریگەریی لەدڵی حەزرەتدا بەجێ هێشت تاچل رۆژ گریا تەنها دوعای دەکرد دەیوت... خودایە بێجگە لەخۆشەویستی خۆت هەموو خۆشەویستیەك لەدڵی سلێماندا دەربێنە.

ژیریی چییه؟ ژیرڤان کێیه؟

**

- ژیرڤان کێیه؟ کەسێکە لەهەمووان فێر دەبێت.

"بنیامین فرانکلین"

- هونەری ژیرڤانی، هونەری زانینی ئەمەیە دەبێت لەچی ببورێت و دەبورێت.

"ویلیام جیمز"

- لەدەستدانی شتێك زیاتر ژیرت دەکات تابەدەست هێنانی ڕاستییەك.

"لیو ڤیك بودنە"

- کاتێ ژیانتان کۆتایی پێ دێت. تازە فێری ئەوە بوون بتوانن دوبارە دەست بەژیانێکی خۆش بکەنەوە.

"ئەلنور مارکس"

- کەسی ژیر سوکایەتی فەرامۆش دەکات، هەروەك کەسی پێنەزان چاکەکان بیر دەباتەوە.

"پەندی چینی"

- کاتێ ناخی مرۆڤ پڕ بێت لەداڤانی، ڕووبەرێکی بچوک بۆ ژیریی دەمێنێتەوە.

"مالکوم دماین"

- من لەو باوەڕەدام ژیری مانای زۆر گرنگیدان بەشتە گرنگەکان کەژمارەیان کەمەو کەمترینیش گرنگی نەدان بەپاشماوەی شتەکان.

"سوجان باکی"

- ژیرترین مرۆڤ ئەو کەسەیە تەنانەت ساتێکیش خەیاڵی ئەوە نەکات کەسێکی ژیرە.

"نیکۆلا بوئالو"

- من هەمیشە لەحاڵەتی فێر بووندام و کێلی گۆڕەکەم بڕوانامەکەم دەبێت.

"ئەرتا کیت"

- ئەو ژیرییەی تەنها لەکتێبەوە بەدەست بێت ژیریی نییە.

"هوراس"

قاوەی "نەوەکو"

—**—

لەگەڵ یەکێ لەهاوڕێکانم چووین بۆ قاوەخانەیەکی بچوك‌و داوامانکرد. بەرەو مێزەکەمان چووین‌و دوو کەسی دیکە هاتنە ژورەوەو داوایان کرد. پێنج دانە قاوە... دوان بۆ ئێمە سێ دانە قاوەی نەوەکو!!

پارەیانداو دوو قاوەیان هەڵگرت‌و ڕۆشتن. لەهاوڕێکەم پرسی: بەسەر هاتی ئەم قاوەیەی نەوەك چی بوو؟

ئەگەر ئارام بگریت کەمێکیتر تێدەگەیت؟

کەسانیتر هاتنە قاوەخانەکەوە... دوو کچ هاتن. هەریەکەو داوای قاوەیەکی کرد. پارەیانداو ڕۆشتن. داواکردنی دواتر حەوت دانە قاوە بوو لەلایەن سێ کەسەوە. سێ دانە بۆ خۆیان‌و چواردانە نەوەکو،

بەوجۆرەی باسی قاوەمان دەکردو لەو دیمەن جوانی بەرامبەر کافێکە ورد دەبووینەوە پیاوێک بەجلێکی شڕەوە هاتە قاوەخانەکەو زیاتر لەگەدایەک دەچوو. بەمیهرەبانیەوە لەقاوەچییەکەی پرسی: قاوەی نەوەکو هەیە؟

وتم: زۆر ئاسانە، خەڵکی لەجیاتی ئەو کەسانەی ناتوانن پارەی قاوەیەک بدەن بەحسابی خۆیان قاوەی نەوەک دەکڕن. نەریتی قاوەی نەوەکو لەشاری ناپۆلی ئیتالیاوە دەستی پێکردووە وردە وردە بەهەموو شوێنێکی دنیادا بڵاو بویەوە.

لەهەندێک شوێن تۆ نەک هەر دەتوانی خواردنەوەیەکی گەرم لەجیاتی کەسێک بکڕیت. بەڵکو دەتوانی بەپێدانی پارەی ساندویچێک یان ژەمە خواردنێکی تەواوی نەوەکو جێبەجێ بکەیت.

ماسی

—**—

ماسی لەنێو ئاکواریۆم[1] دەیوست شتێکم پێ بڵێت.
تاکو دەمی کردەوە ئاو چوویە دەمیەوە نەیتوانی بڵێت.
دەستم برد دەرم هێنا.
لەخۆشیا دەستی کرد بەهەڵبەزینەوە. دڵم نەهات دوبارە بیکەمەوە ئاکواریۆمەکەوە. هێندە هەڵبەزییەوە ماندوو بوو خەوی لێکەوت.
وتم باشترین کاتە تاکو خەوتووە بابیخەمەوە ئاوەکە.
بەڵام ئەوە چەن سەعاتە بێدار نەبۆتەوە یانی وابزانم بێدار دەبێتەوە وتم ڕەنگە توڕە بوبێت. خۆی کردووە بەخەوتوو؟؟
ئەمە داستانی هەندێک لەکەسانی دەوروبەرمانە.
خۆشمان دەوێن و خۆشیان دەوێین. بەڵام لێمان تێناگەن تەنها لەدنیای خۆیاندا باشترین ڕەفتارمان لەگەڵ دەکەن.

---

[1] ئاکواریۆم: ئاوژیدان، شوێنی پاراستنی گیاندارێک.

دوو دڵۆپ ئاو

دوو دڵۆپ ئاو کەلەیەك نزیك دەبنەوە، دڵۆپێکی گەورەتر پێك دێنن.
بەڵام دوو پارچە بەرد هیچ کاتێ نابنە یەك.

هەرچەن سەختر و توندتر بین دەرکی کەسانیتر بۆمان دژوارترو سەرەنجام ئەگەری گەورەتر بوونمان نزم دەکاتەوە، ئاو بەپێی نەرمو نیانیی بەبەراورد لەگەڵ بەرد سەرسەختترو بۆ گەیشتن بەئامانجی خۆی لاسارترو لێ بڕاوترە، بەرد لەودیو یەکەمین بەربەستەوە دەوەستێت.
بەڵام ئاو ڕێی خۆی بەرەو دەریا دەگرێتەبەر.

لەژیاندا مانای ڕاستەقینەی سەرسەختی، پێداگریی و لێدابڕان لەدڵنەرمی و لێبوردندا دەدۆزرێتەوە. جاری واهەیە پێویستە لێبوردە بیت. جاری واش هەیە ناتوانی بەخشندەو لێبوردە بیت.
بەڵام دەتوانی چاو بنوقێنیت و بڕۆیت، جاری واهەیە ناچار دەبیت نادیدە بیگریت.
جارێك سەیری لایەکی خۆت بکە کەنەبینی بەڵام بەئاگایی و زانینەوە فێری بەخشین دەبیت.

حاجی ئاغا

حاجی ئاغا لەشەقامێکدا منداڵێکی هەژاری بینی خواردنەکەی خۆی دەدات بەسەگێکی برسی.
لێی نزیک بویەوە وتی:
بۆچی خواردنەکەت دەدەیت بەم سەگە؟
منداڵەکە وتی:
ئەم سەگە نەماڵی هەیە، نەخواردن. هیچ کەسێکیشی نییە ئەگەر من کۆمەکی نەکەم دەمرێت.
حاجی ئاغا وتی:
سەگی بێ لانە لەهەموو جێییەك هەیە، ئایا تۆ دەتوانی فریای هەموویان بکەوی؟
ئایا تۆ دەتوانی دنیا بگۆڕی؟
منداڵەکە سەیرێکی سەگەکەی کرد وتی:
بەڵێ، بەڵام ئەو کارەی من بۆ ئەم سەگەی دەکەم. تەواوی دنیاکەی دەگۆڕێت.

قاچی گەورە، دڵی گەورەتر

---**---

هەوا گەلێ گەرم بوو، هەربۆیە وەستان لەبەردەم دوکانی بەستەنی فرۆشیدا شتێکی ئاسایی بوو.

کیژۆڵەیەك کەپارەکەی بەتوندی لەدەستیدا قایم کردبوو، چوویە دوکانی بەستەنی فرۆشییەکەوە. فرۆشیارەکە بۆ ئەوەی ئەو کیژۆڵەیە وشەیەك بدرکێنێ بەتاڵییەوە پێی وت: لەدوکانەکە برۆ دەرەوە ئەو تابلۆیە بخوێنەوە تاکو پێڵاو لەپێ نەکەیت مەیەرە دوکانەکەوە.

کیژۆڵە بەئارامی چوویە دەرەوە، پیاوێکی کەڵەگەت بەدوایدا هاتە دەرەوە، کیژۆڵە لەبەردەم تابلۆکەدا وەستاو خوێندیەوە: هاتنە ژوورەوەی پێ پەتیی قەدەغەیە! کیژۆڵە لەکاتێکدا فرمێسك بەچاوەکانیدا دەهاتە خوارەوە ملی رێی گرت بڕوات. لەم کاتەدا پیاوە کەڵەگەتەکە بانگی کرد. ئەو لەسەر پیادەڕۆکە دانیشت، پێڵاوە گەورە ژمارە ٤٤ کەی خۆی داکەندو لەبەرامبەر کیژۆڵەدا جوتی کردو وتی:

وەرە ئەم پێڵاوانە لەپێ بکە. ڕاستە بەم پێڵاوانەوە ناتوانی بڕۆیت بەڵام ئەگەر ئەمانە لەپێدا بێت دەتوانی بەستەنی بکڕیت. کیژۆڵەی لەشوێنی خۆی هەستاندو پێیەکانی پێکردە پێلاوەکانەوە وتی: هێندە بەم پێڵاوانەوە گەڕاووم ماندوو بووم تاکو دەڕۆیت و دەگەڕێیتەوە من لێرە دادەنیشم بەستەنیەکەم دەخۆم، بریقەی چاوی کیژۆڵە کاتێ بەرەو بەستەنی فرۆشەکە دەچوو دیمەنێك نەبوو بیر بچێتەوە.

بەڵێ، ئەو پیاوێکی کەڵەگەت و ورگن بوو، پێڵاوەکانی گەورە بوون، بەڵام لەهەمووی گرنگتر دڵێکی گەورتری هەبوو.

خۆتبە... دڵت گەورە بێت.

هەڵەی فریشتەکان

——**——

دەروێشێك بەهۆی هەڵەی فریشتەکانەوە بردیان بۆ دۆزەخ.

پاش کەمێك شەیتان بەدادو هاوارەوە ڕویکردە فریشتەکانو وتی:

جاسوستان هێناوە بۆ دۆزەخ!؟

لەو ڕۆژەوەی ئەم کەسەتان هێناوە بۆ دۆزەخ، ڕینمایی دۆزەخیان دەکاتو...

ئەو دەروێشەی برابوو بۆ دۆزەخ قسەکەی ئەمە بوو(بەجۆری عەشقەوە بژی تەنانەت ئەگەر بەڕێکەوت هێنرایت بۆ دۆزەخ خودی شەیتان بتباتەوە بۆ بەهەشت.

کێ دێوانەیە؟ کێ ژیرە؟

**

لەشاری ئێمەدا شێتێك هەیە لەکۆڵان و کوچەکاندا منالان گاڵتەی پێدەکەن. ڕۆژێك ئەووم لەکۆڵان بینی لەگەڵ منالاندا بەخۆشییەوە یاری و گەمەی دەکرد، لەگەڵ خۆم بردمەوە بۆماڵەوە وتم بۆچی ئەو منالانەی قسەت پێ دەڵێن و گاڵتەت پێدەکەن لەخۆتیان دور ناخەیتەوە؟

بەپێکەنینەوە وتی:

"مەگەر شێت بووم بەندەکانی خودا لەخۆم دوربخەمەوە لەکاتێکدا بتوانم پێکەنین بکەمە خەڵاتی ئەوان؟" وەڵامەکەی ئەو ماوەیەك منی خستە قوڵایی بیرکردنەوە... دوبارە لێم پرسی: جوانترین و ناشیرینترین شتێك تائێستا بینبێتت پێم بڵێ!

پەرداخێك ئاو دانرابوو هەڵیگرت و نای بەسەرییەوە بەسەر لێوەکانی ئەو ئاوەی بەدەم لێویدا ڕژابوو خاوێنی کردەوە وتی:

"جوانترین شتێك لەژیانمدا دیبێتم ئەو بزەیە بوو باوکم لەکاتی سەرەمەرگیدا لەسەر لێوەکانی بوو. ناشیرینترین شتێکیش کاتی بەخاسپاردنی باوکم بوو کەهەموو بەدەم گریانەوە تەرمەکەیان خستە گۆڕەوە.

وتم: بۆچی بەلای تۆوە ناشیرین بوو؟ مەگەر مەراسیمی بەخاکسپاردن بەبێ گریان دەبێت؟

وتی: "مەگەر دەکرێت بۆ کەسێك بگریت پێکەنینی بەمردن بێت؟"
لەو ڕۆژەوە بیر لەوە دەکەمەوە ئایا ئەم کەسە شێتە؟ یان خەڵکی ئەم شارەی ئێمە شێتن کەئەو بەشێت دەزانن؟!

پەروەردە

—**—

چاووم بەکیژۆڵەیەکی تەمەن سێ چوار ساڵە کەوت کەمێ لەدایک و باوکییەوە دور بوو سەیری دەکردم. هێندە ڕوخسارێکی جوان و ناسکی هەبوو کەبەدەست ئاماژەم بۆ کرد بێت بۆ لام. بەڵام بەترس و گومانەوە لێی دەڕوانیم لەجێی خۆی نەبزوا دوسێ جاری دیکەش بۆم دوبارە کردەوە بەڵام هەر نەهات.

وەك هەمیشە، دەستم کەخاڵی بوو مشتم کردوو بۆم ڕاگرت تاکو وابزانێ شتێکم پێیە. دەسبەجێ بەرەو ڕووم هات، لەم کاتەدا باوکی وەك بڵێی ئاگای لێ بوو بەپەلە بەرەو ڕووم هات نەستەلەیەکی بەدزییەوە خستە دەستمەوە. مناڵەکە هات و نەستەلەکەی وەرگرت.

بەباوکیم ووت من نەمویست ئازاری بدەم.

وتی: دەزانم و دڵنیام دەتەوێ یاری لەگەڵ بکەیت، بەڵام کاتێ دەستی خاڵیت دەکردەوە ئەو متمانەی بەتۆ لاواز دەبوو.

کارەکەی تۆ وایدەکردمناڵەکە ئەزمونی درۆ بکات چیتر بۆ هەموو تەمەنی باوەڕ بەکەس نەکات.

ئێستا بزانن زۆربەمان چ کارێك دەرهەق مناڵەکانمان دەکەین، باوك لەماڵەوە دادەنیشێت لەبەر چاوی مناڵەکەی بەژنەکەی دەڵێت فلانی زەنگی لێدا بڵێ من لەماڵەوە نیم.

دەبێت بەزێر بنوسرێت

**

- کاتێ شەڕ لەگەڵ هاوڕێکانت دەکەیت، تازە دەزانیت ئەوان چەندە لەنهێنیەکانی تۆ ئاگادارن.
- ئەگەر ناتوانیت لەگەڵ ماردا بجەنگێیت، دەتوانی بەنەوای نەی سەرسامی بکەیت.
- تۆ لەبەر جوانی ژنت خۆشناوێت، ئەو جوانە چونکە خۆشت دەوێت.
- نادان پیاسە دەکات، زانا سەفەر.
- بەهای دوژمنەکانتان بزانن چونکە کەمو کورتی ئێوە دەردەخەن.
- هۆکاری بەدبەختی ئێمە دنیایەکە لەسینەماندایە نەك ئەو دنیایەی گەمارۆی داوین.
- کاتێ وردبوونە لەئایندە نیگەرانئامێزو وردبونەوە لەڕابردوو ترسناکە. سەیرێکی لای خۆت بکە بزانە ئایا هاوڕێیەکت هەیە؟ هەموو دەنگت دەبیستن. دۆستەکانت گوێت لێدەگرن بەڵام تەنها هاوڕێی دڵسۆز دەتوانێ ئەوەی بەزمان نایدرکێنیت گوێی لێ بێت.

نواندنی پازول[1] "نەخشە"

—**—

داوات لێدەکەن خشتەی وێنەیەکی پارچ کراو پێکەوە بچەسپێنیتەوە تاکو وێنەی مەبەست دەرکەوێت.

پێشتر لەم کارەدا دەستبەکار بویت. بەهەژینەوە دێیت و بەپەلە دەستبەکار دەبیت. ١٠٠٠ پارچە لەسەر مێزێکی گەورە بڵاو دەکەیتەوە. دەمی پاکەتەکە دەکەیتەوە تاکو نەخشەکە بخوێنیتەوە. بەڵام وێنەیەکی تێدا نییە لەجیاتی نەخشە پەڕەیەکی سپییان تێکردووە.

چۆن دەتوانیت بەبێ ڕێنماو نەخشەیەك بزانیت دەتەوێ چی دروست بکەیت تاکو نەخشەکە تەواو بکەیت. ئەگەر نەخشەکەت هەبوایە چ جیاوازییەکی گەورەی دەبوو؟ بەبێ نەخشە ناتوانیت بزانیت لەکوێوە دەست پێبکەیت.

ئێستا بیر لە ١٠٠٠ پارچەی ژیانت بکەرەوە، ئایا ئامانج و مەبەستێکت لەخەیاڵدا هەیە؟ ئایا دەزانیت دەتەوێ چ کەسێك و چۆن کەسێك بیت؟ دەربارەی پێنج ساڵی ئایندەی ژیانت دەڵێیت چی؟ ئایا بەدوای بەرنامەو ئامنجێکی تایبەتیدا دەگەڕێیت.

---

[1] پازل: نەخشەی لکاندی وێنەی پارچەکراو.

دابەشکردنی گاکێویی

—————**—————

ڕۆژێک ڕێوییەک، گورگێک و ورچێک پێکەوە ڕۆشتن بۆ ڕاوو شکار هەریەکەیان گایەکی کێویی ڕاوکرد.

مشتومڕ کەوتە نێوانیان کەچۆن نێچیرەکانیان دابەش بکەن.

ورچ لەگورگی پرسی: چۆن ئەم کارە ئەنجام بدرێت.

گورگ وتی: "ئاسانە. هەریەکێ لەئێمە دەبێت گاکێوییەکمان بەرکەوێت." هەرکە گورک قسەکەی تەواو کرد ورچ پەلاماریداو خواردی.

پاشان ورچ لەڕێویی پرسی: دەبێت چی بکات.

ڕێویی نێچیرەکەی خۆی لەگەڵ ورچدا دابەشکردو وتی: قوربان، نێچیرەکەی گورگیش نۆشی گیانی تۆ بێت.

ورچ وتی: "لەکوێوە ئەم ژیریی و بلیمەتیەت بەدەست هێناوە؟"

ڕێوی وتی: "لەگورگەوە فێر بووم."

هەندێجار جێگرەوەیەك وەك پێویست بۆ تاقیکردنەوە بوونی نییە، بەڵام هەڵەی تاقیکردنەوە لەمەدایە تاکاتێ زۆر تەنگاو نەبیت بەزەحمەت بەدەستی دێنیت.

ئەزمون زیاتر فێرکارێکی سەختگیرە. چونکە سەرەتا تاقیت دەکاتەوە دواتر پەندو عیبرەتت فێردەکات.

بەم هۆیەشەوەیە دەڵێن: کاتێ کەسێکی بەئەزمون تووشی کەسێکی پارەدار دەبێت. ئەوەی خاوەن ئەزمونە پارە وەردەگرێت ئەوەی خاوەن پارەیە ئەزمون بەدەست دێنێت."

دەرمانی درزە دەرونیەکانی خۆت بکە

—**—

زەمین لەرزە لەدەمدانەوەو قلیش‌و درزەکانی زەوییەوە ڕوو دەدەن. واتا فشارێك کەدەبێتە هۆی توێکلی زەوی بقلیشێنێت. دەربارەی مرۆڤەکانیش هەمانشێوەیە. کاتێ مرۆڤ لەژێر گوشاری دەرونیدایە درزەکانی بەرەو کارەساتی دلتەزێنی ژیانی دەبەن.

ئەو کارەساتەش ڕەنگی وەستانی لێدانی دڵ یان نەخۆشییەکی مەترسیدار یان داڕمان‌و لێك بچڕانی ژیانی خێزانی‌و هاوسەرداریی بێت. وێڕای ئەمانە بەچاکردنەوەی ئەم درزانە دەتوانین جلەوگیریی لەو کارەساتانە بکەین. ئەگەر درزەکان نەبن زەمین لەرزەیەکیش بوونی نابێت.

وەك زەمین لەرزە، ئێمەش دەکەوینە نێوان درزە دەرونییەکانەوە بەلام بەپێچەوانەی زەوییەوە توانای چاکردنەوەی یەك بەیەکی درزەکانمان هەیە، ئەم درزانە چیین؟ دەتوانن ڕابردویەکی تاڵ، نائاسودەیی، هەستی ڕق لێبوون، خۆشنەویستراویی، هەستی سەرکوتکراو، متمانەی لاواز بەخود، نیگەرانی، پەرێشانی، بێزاریی یان تەنیایی بن.

"کریس سیرۆکو"

داستانی نەهەنگ

---**---

ئایا تائێستا بیرت لەوە کردۆتەوە کەچۆن نەهەنگێکی ٨٠٠ کیلۆیی بەجۆرێك ڕادێنن، تاکو بەرزایی ٦ مەتر لەئاودا باز بدات و بەرز بێتەوە؟

یەکەم شتێك دێت بەخەیاڵماندا، ئەمەیە گوریسێك لەئاستی ٦ مەتردا لەئاستی ئاوەکەدا دابنێین و بڵێین، باز بدە، بەڵام ئەو باز نادات، بۆچی؟ ڕەنگە هەژێنێکی پێویست بێت کەواتە دەبێت هەژێنی بازدانی پێبدەین، سەتڵێکی پڕ لەماسی لەبەرزاییەکی ٦ مەترییەوە لەئاستی ئاوەکە دانێین و نەیدەین بەنەهەنگەکە تاکو بەهەژێنی ئەوەی ماسییەکان بکرێت خۆی بۆیان هەڵبدات و بیانگرێت. بەڵام هێشتا ئەو کارە ناکات، بۆچی؟ ڕەنگە پێویستی بەنیشاندانی ئاراستەیەك بێت. کەواتە دەبێت لاو ئاراستەیەکی بۆ دیاری بکەین. دەچینە سەر سەکۆیەکی ٦ مەتریی و خۆمان دەچەمێنینەوە بەنەهەنگ دەڵێین، خۆت هەڵدە، باز بدە، بەڵام ئەو لەشوێنی خۆی نابزوێت.

کەواتە ڕاهێنەرێك لەدەریادا ئەم کارە چۆن ئەنجام دەدات؟ ئەگەر ڕەهەندی ئەو کارەی لێ بپرسیت، دەڵێت: "لەهەنگاوی یەکەمدا ڕاهێنەر گوریسێك لەسەر ئاوەکە دادەنێت بەجۆرێك نەهەنگەکە

ڕێگەیەکی دیکەی بێجگە لەوە نییە بۆ تێپەڕین و ماسییەکی پێدەدات، نەوازشی دەکات و بەهاندانەوە یاری لەگەڵ دەکات.

بەڵام ئەگەر نەهەنگ بەژێر ئاوەکەدا بڕوات چی دەبێت؟ هیچ.

هیچ شۆکی کارەبایی، ئاگاداریی یان مەترسییەك لەئارادا نییە. بەم کارە بۆ نەهەنگ ئەمە بەجێ دەمێنێت کەڕەفتارە نەرێنییەکانی هەرگیز مایەی هاندان نابن.

بنەمای ئەم ڕاهێنانە سادەیە کاریگەرییەکی ئەرێنیە کەدەتوانێ ئەم ئەنجامە بەرچاوی و سەیرەی لێ بکەوێتەوە.

کاتێ نەهەنگ دەست دەکات بەپەڕینەوە بەسەر گوریسەکەدا نەك بەژێریدا، ڕاهێنەر وردە وردە گوریسەکە بەرزتر دەکاتەوە، دەبێت گوریسەکە وردە وردە بەرز بکرێتەوە تائەو ئەندازەیەی نەبێتە هۆی فشاری دەرونی و فیزیکی لەنەهەنگەکەدا.

پەندی یەکەم کەلە ڕاهێنانی نەهەنگەوە وەریدەگرین، هاندانی بەردەوامە. بۆ هەرکارێکی چاك دەبێت پاداشتێك بدرێت.

پەندی دووەم. بەکار نەبردنی تەمبێ و ڕەخنەگرتنە. دەربارەی مرۆڤەکانیش تەمبێ و بڕیاردان نابێت دڵێ کەسەکە سارد بکەنەوە تاکو بتوانێ کاریگەریی بەتینی خۆی هەبێت هۆکاری دوپاتبونەوەی کاری هەڵە نەبێت، نابێت حاڵەتێکی وا بێتە ئاراوە کەسەکە خۆی بەشکست خواردوو دڵشکاو ببینێت.

کەواتە، هاندانی بەردەوام، هۆشارکردنەوە بەئەندازە، پاشان بەرزکردنەوەی گوریسەکە.

چەن خاڵێکی حیکمەت ئامێز

—————**—————

- دوو شت پێناسەتان دەکات:
- خۆڕاگریتان کاتێ خاوەنی هیچ شتێك نین.
- جۆری ڕەفتارتان کاتێ خاوەنی هەموو شتێکن.
- بۆ گەیشتن بە"کبریا" دەبێت نەکیبرتان هەبێت نە ڕیا.
- هەرگیز خەم بۆ پیر بوونتان مەخۆن، چەن زۆرن ئەو کەسانەی لەو دەسکەوتە بێبەری بوون.
- خۆشەویستی وەك نوێژ وایە دوای ئەوەی نییەتت هێنا نابێت سەیری دەوروبەری خۆت بکەیت.
- پێوەری ڕاستەقینەی سەروەت ئەمەیە ئەگەر سەروەتەکەمان لەدەسچوو، بەهای خۆمان چەندە.
- ڕواندنی درەخت نایابە، بەڵام لەوەش نایابتر پێکەوە بوونو دروستکردنی دارستانە.
- کەسانێك هەن لەخۆمان دەیانڕەنجێنین. وەك ئەو سەعاتەی دڵسۆزانە سبەینان زەنگ لێدەدەن لەنێوان خەونو بێداریدا دەکێشین بەسەریاندا. دواتر تێدەگەین کەزۆر درەنگی کردووە!

ئەزمونێك لە"ستیڤن كاوی"

—**—

لەقوڵی چەپمدا پەڵەیەكی زبری كۆن هەیە. وابزانم ئێوەش پەڵەیەكی بەوجۆرە بەقوڵتانەوە هەبێت، ڕۆژێك لەبەر ئەو ڤاكسینەی دژە نەخۆشی ئاوڵەیە كەمن نەخۆش كەوتم هەرگیز بیرم ناچێتەوە، بەچونە ناوەوەی میكرۆبی بچوكی ئاوڵە، سیستمی بەرگریی لەشم كارا بوو، هەموو هێزێكی خۆی كارا كردو نەیهێشت هەرگیز توشی ئەو نەخۆشییە ببم، ڕەنگە ئەمەش بەسەر ئێوەدا هاتبێت، ئەوساتە دژوارانەم هەرگیز بیرناچێتەوە وێڕای ئەوەی ئەوانەی لەدەورو بەرم بوون دڵنەواییان دەكردم، پێی بێزار بووم ئەو ئازارەم هێشتا لەبیر ماوە.

حەزمدەكرد وام لێنەكەن، لەدەرەنجامەكەی تەواو بێ ئاگا بووم، دایكو باوكم جەختیان لێدەكردمەوە منیش وەك ئێوە خۆشحاڵم كە گوێڕایەڵی ئەو فەرمانەم كرد. ناچار بووم لەوساتە ناهەموارەدا خۆڕاگر بم، دواتر لەگرنگی ئەو كارە تێگەشتم كە ئەوپەڕی سوودی هەیە.

نەخۆشی ئایدز بەو هۆیە مەترسیدارە كەسیستمی بەرگریی لەش بۆ ململانێی نەخۆشییەكان لەناو دەچێت، لەڕاستیدا مرۆڤ بەئایدز لەناو ناچێت بەهۆی زۆرێك لەنەخۆشییەكانی دیكەوەیە كەبەرگەیان

ناگرێت. چونکە بۆ زاڵبوون بەسەر نەخۆشییەکاندا ئامرازی بەرگریی پێویستیان پێ نەماوە، بەم پێیەش ئاستەنگ و نائومێدی خەڵکی تووشی هەلاکەت ناکەن ئەوان بەهۆی نەمان و تیاچوونی ئامرازی بەرگریکار لەگێژاوی سستی و لاوازیدا تیادەچن.

هەروەها ژیانی هاوبەش هەرگیز بەهۆی دەستێوەردانی دەوروبەر یان پرسە ئابورییەکانەوە هەڵناوەشێت، بەڵکو لەڕووی بەرمەند نەبوونە لەدۆخی پێویست بۆ ململانێی گرفت و کێشەکان و جیاوازییەکان دەگاتە بنبەست. لەڕاستیدا ژن و مێرد لەجیاتی بەڕێوەبردنی ژیان بەپێی هاوکاری و بەشداریی. سیاسەتی جەنگ یان دابڕان پیادە دەکەن.

کڕینی توتی

—————**—————

ئێرنست کمپیل، یەکێ لەئەندامانی پێشووی یەکێتی جڤاتی ئاینی دێرەکانی نیویۆرك، بەسەرهاتی ژنێکی گێڕایەوە کەلە فرۆشگەیەکی ئاژەڵاندا توتییەك دەکڕێت، تاکو لەتەنیایی ڕزگاری بێت، ئەو باڵندەکەی بردەوە بۆ ماڵەوە، بەڵام پاش چەن ڕۆژێك توتییەکەی گەڕاندەوە بۆ فرۆشیارەکە وتی: "ئەم توتییە هێشتا یەك قسەی نەکردووە."

فرۆشیارەکە وتی: "ئایا ئاوێنەیان هەیە؟ توتیەکان حەز دەکەن خۆیان لەئاوێنەدا ببینن." بەبیستنی ئەم قسەیە ژنەکە توتیەکەی بردەوە بۆ ماڵەوەو ئاوێنەیەکی کڕی‌و بەرامبەر بەتوتیەکە داینا. ڕۆژی دواتر دوبارە ژنەکە سەردانی فرۆشگەکەی کردەوە، وتی توتیەکە هێشتا قسەی نەکردووە، فرۆشیارەکە وتی: "ئایا پەیژەیەکت بۆ توتیەکە کڕیوە؟ توتیەکان حەز دەکەن بەپلەکانی پەیژەدا سەرکەوون." بەمەش ژنەکە پەیژەیەکی بچوکی کڕی‌و بردیەوە بۆ ماڵەوە.

بەڵام چونکە توتیەکەی قسەیەکی نەدەکرد، دوبارە ژنەکە سەردانی فرۆشگەی کردەوە.

فرۆشیارەکە وتی: "ئایا توتیەکە جۆلانەی هەیە؟ باڵندەکان حەز دەکەن لەسەر جۆلانەیەك بنیشن‌و پشوو بدەن." ژنەکە جۆلانەیەکی بۆ کڕی‌و گەڕایەوە، ڕۆژی دواتر دوبارە گەڕایەوە بۆ لای فرۆشیارەکە‌و ئەمجارەیان وتی توتیەکە مردووە.

فرۆشیار وتی: "گەلێ بەداخم، ئایا توتیەکە پێش مردنی قسەی کرد؟"

ژنەکە وتی: "بەڵێ، توتی پرسی، ئایا کەسێکت دۆزییەوە خواردن بفرۆشێت؟"

کمپل دەڵێت: وانەیەك لەم بەسەرهاتە وەریدەگرین ئەمەیە، بۆ ئارایشکردنی خود ئاوێنە دەکڕین، بۆ سەرکەوتنیش پەیژە ئامادە دەکەین. بۆ چێژ بردنیش جۆلانە، بەلام بیرمان دەچێت خۆراکێك بۆ دڵ‌و دەرون ئامادە بکەین.

دەست خوێندنەوە

——**——

پیاوێك چوویە ناو چادری دەست خوێندنەوە، ئەو پارەی دابە دەسخوێنەکە داوای لێکرد تاکو بەختی بۆ بگرێتەوە. بەختگرەوە وتی:

- زۆر شت دەبینم...
- وەکو چی؟
- تاکو تەمەنی ٤٥ سالّیی برسی و هەژارو بەدبەخت دەبیت.

پیاوەکە بەنائومێدییەوە پرسی:

- سەیرە. بەلاّم پێم بلّیّ کاتیّ دەگەمە تەمەنی ٤٥ سالّیی چیم بەسەر دێت؟
- هیچ تەنها خووی پێوە دەگریت؟

سەرنج:

مەخابن ئێمە بەزۆرێك لەشتەکانەوە خوو دەگرین، عادەت بەشتی نەخوازراوو قبولّکردنی وەك ڕاستییەك، عادەت بەهەژاری، عادەت بەنەداری، بەلاّم چۆن عادەت چارەنوس و ژیانمان بەدەستەوە دەگرێت، ئەم داستانەی ژێرەوە ئەمە بەجوانی ڕوون دەکاتەوە.

ژیژکێک داوای لەمارێك کرد جێگەم بکەرەوە لەمێلانەی تۆدا منیش بمێنمەوە پێکەوە ژیان بکەین، مار داواکەی ژیژکی قبوڵ کرد ئەوی برە لانەی تەنگ‌و تاریکی خۆیەوە! چونکە لانەی مار تەنگ بوو، دڕکە تیژەکانی ژیژك دەچوو بەلەشی نەرمی مارداو برینداری دەکرد.

بەڵام مار لەڕوی میوانداریی خۆیەوە قسەی نەدەکرد، سەرەنجام مار وتی: ببینە چۆن بریندارو خوێناوی بووم! ئایا دەتوانیت لەلانەی من بچیتە دەرەوە؟

ژیژك وتی: من کێشەیەکم نییە، ئەگەر تۆ ناڕەحەتیت دەتوانیت لانەیەکی دیکە بۆ خۆت ساز بکەیت.

عادەتەکان سەرەتا وەك میوانێك دەبن. بەڵام زۆر ناخایێنێت خۆیان دەکەن بەخاوەنماڵ‌و جڵەومان دەکەن.

"وریای ژیژکی عادەتە نەرێنیەکانی ژیانتان بن."

فڕۆکەی کاغەزیی

—————**—————

خانم هیکت ماوەی هەفتەیەك وانەی ئیرۆدینامیکی لەپۆلی شەشەمدا دەووتەوە.

بۆ تەواکردنی وانەکە پێشبڕکێیەکی بۆ دروستکردنی فرۆکەی کاغەزیی بۆ قوتابییەکان سازکرد. بڕیار بوو دوو قوتابی بەهاوکاری یەکتریی فرۆکەی کاغەزیی دروست بکەن بەجۆرێك هەر فرۆکەیەك ماوەیەکی زیاتر ببڕێت براوەی یەکەم بێت. تۆم داوای لەجیڤ کرد هاوکاری بکات. خانم هیکت وتی: کتێبەکانتان بکەنەوە تاکو بەشی ئایرۆدینامیك بخوێنین کاتێ تەواو بوو ئێمە هاوکارەکەمان بۆ دروستکردنی فرۆکەی کاغەزیی بۆ پێشبڕکێکە هەڵدەبژێرین.

خانم هیکت، تەواوی ئەو هەفتەیەی بەخوێندنی ئەو هێزەی دەبێتە هۆی فڕین تێپەڕاند.

تۆم داوای لەجیڤ کرد لەم پێشبڕکێیەدا هاوکاری بێت، جیڤ گەلێك زیرەك و تیژ بین بوو بەڵام لەوانەکەیدا هێندە زیرەك نەبوو، هەندێکیان لەقەبی "گەپچاڕ"یان لێنابوو ئەو کەسێکی سەرەڕۆو هەمیشە لەخەیاڵدا بوو، بەڵام تۆم بەمجۆرە بیری نەدەکردەوە بەڵکو بەلایەوە جیڤ نەك تەنها هاوڕێیەکی باش بوو بەڵکو شەیدای

سەرکەوتن بوو ئەمەش ئەو پاساوە گرنگە بوو کەهانی تۆمی دەدا تاکو جیف وەکو هاوبەشێک هەڵبژێرێت.

مامۆستا وتی: وەرن هەریەکێکتان کاغەزێک هەڵگرن، ١٥ خولەك کاتتان هەیە تاکو فرۆکەی کاغەزیی دروست بکەن. پاشان دەچینە دەرەوە هەڵیان دەفڕێنین ئەو تیمەی فڕۆکەکەی دورتر بڕوات براوەی پێشبڕکێکەیە.

تۆم بەجیفی وت: دەتەوێ چۆن فرۆکەکە دروست بکەیت؟ جیف وتی: هێشتا نازانم. تۆم وتی: من دەمەوێ تیژترین شتێك بتوانێ هەوا ببڕێت و بچێتە پێشەوە دروستی بکەم.

تۆم، فرۆکەکەی دروست کردو نیشانەی تەواو بوونی کارەکەی ڕاگەیاند، بەڵام جیف هێشتا بیری دەکردەوە.

فرۆکەی تیمەکەی دیکە جۆرێك بوو هەرساتەو لەحاڵی بەربونەوەدا بوو، فرۆکەی تیمێکی دیکە لەوە دەچوو ئەگەر بایەکی گونجاوی هەبوایە دەتوانێ هەڵفڕێت. بەڵام جیف هێشتا کاغەزەکەی دەق نەکردبوو.

تۆم ئیتر دڵنیا بوو ئەوان لەپێشبڕکێکەدا نایبەنەوە.

خانم هیکت، ڕایگەیاند هەرکەسەو لەگەڵ تیمەکەیدا لەسەر هێڵێك بوەستن. دەمەوێ فرۆکەکانتان تاقی بکەمەوە. بۆ هەبوونی دەرفەتی زیاتر، تۆم داوای لەمامۆستا کرد ئەوان دوایەمین کەس بن مامۆستا قبوڵی کرد. تۆم بەجیفی وت: خێراکە کارێك بکە.

پێشبڕکێیەکی خۆش بوو، هەندێ لەفڕۆکەکان بەزۆر ١,٥ مەتر دەفڕین، هەندێکیان کەمێك لەوە زیاتر دەفڕین بەڵام شتێکی دیار بوو

ماوەکەی کورت بوو. جیف هێشتا کاغەزەکە بەکراوەیی بەدەستیەوە بوو هیچ شتێکی لێنەکردبوو. تۆم گەلێ لەهاوڕێکەی تووڕە بوو بەجۆرێك دەیویست بەجێی بێلێت و بڕوات لەناکاو خانم هیکت وتی:

تۆم و جیف نۆبەی ئێوەیە.

تۆم چوویە هێڵی دەسپێکی پێشبڕکێکەوە فڕۆکەکەی هەڵفڕاند، خراپ نەبوو لەهەموویان باشتر هەڵفڕی، ئەگەر جیف بتوانیبا هێندە فڕۆکەکەی بفڕێنێت جێگەی سوپاسی هەموان بوو دەبویە ڕکابەری ئەوانیتر. جیف لەهێڵی پێشبڕکێ نزیك بویەوە هاوکات کاغەزەکەی لەپشتیەوە قایم کردبوو، دواتر کاغەزەکەی ساف و دەست لێنەدراو وەك شاکارێك نیشاندان، هەموو پۆلەکە دەستیان کرد بەگاڵتە پێکردن. جیف کاغەزەکەی وەکو تۆپێك پێچایەوە ئەو گەلێ دورترو لەپێشتر لەفڕۆکەکان هەڵیدا.

ئەو فڕۆکەیەی جیف دروستی کردبوو لەهەمووی دورتر ڕۆشت جۆری بیرکردنەوەی مامۆستاو هاوپۆلیەکانی گۆڕی و ڕەنگە ئێوەش.

بۆ سەرکەوتن دەبێت هەموو تواناکان و ڕێگەکان ڕەچاو بکرێن.

ئایا هیچ کاتێ مرۆڤانەتان دیتوە کەشادو دڵخۆش بەخەونەکانیان گەشتوون؟ تا ئێستا حەزتان کردووە لێیان بپرسن تێڕوانیان دەربارەی خۆیان چییە ئایا چۆن دنیا دەبینن؟

ساڵانێکە بەتایبەت دەربارەی کەسانی جیاواز کەلەبواری بازرگانی، وەرزش، یان بوارەکانی دیکەدا سەرکەوتوون، دەرکەوتووە، لەم ساڵانەدا هەندێ باوەڕی گرنگ و بنەڕەتی دەربارەی ئەم کەسە سەرکەوتوو ساغ و دڵخۆشانە چەسپیوون.

فرۆشتنی بیرۆکەیەکی جوان

**—

ڕۆژێك، ژنانی شار کۆ بونەوەیەکیان سازکرد. هەمووان بەهۆی ئەو کۆبونەوەیە جلی جوانیان لەبەر کردبوو، لەنێویاندا ژنێك کڵاوێکی گەلێ جوانی لەسەردا بوو، بەجۆرێك سەرنجی هەمووانی کێش کردبوو، کڵاوەکەی ئەو ژنە دەسکردی خۆی بوو، کاتێ ئامادەبووان ئاگاداری ئەم داهێنانە بوون لێی کۆبونەوە داوایان لێکرد لەو کڵاوە جوانەیان بۆ دروست بکات.

یەکێ لەئامادەبووان بەڕێکەوت بڕێك تۆڕو دەزووی لەگەڵ خۆی هێنا بوون ئەوانەی دابە ژنەکە تاکو کڵاوێکی بۆ دروست بکات، ژنەکە دەسبەجێ دەسبەکار بوو، لەماوەی چەن خولەکێکدا لەو پەت و تۆڕانە کڵاوێکی جوانی دروست کرد، دوای ئەوەی کارەکەی تەواو بوو هەموو سەرسام بوون، ژنەکە کڵاوەکەی دایەوە دەستی و وتی "دەکاتە سەد دۆلار" بەبیستنی ئەم قسەیە هەموو ناڕازی بوون و وتیان: "زۆر گرانە مەگەر تۆ بێجگە لەپەت و دەزوو شتێکی دیکەت بەکار هێناوە؟" ئەو ژنە وەڵامیدایەوە: "ئەوەی بەکارم هێناوە تەنها دوو دۆلار نرخەکەیەتی، بەڵام بیرۆکە نایابەکەی من ئەو کارامەییەی لەم کارەدا من دەینوێنم بایی ٩٨ دۆلارەکەی دیکەیە!"

سەرنج:

هەر سەرکەوتنێکی مەزن کەلەمێژوی مرۆڤایەتیدا شاهیدی دەبین، بەرەنجامی بیرۆکەیەکی نایاب و نۆبەرەیە.

. بیرۆکەی برایانی ڕایت ئەمە بوو مرۆڤ رۆژێک دەتوانێ بفڕێت.

بیرۆکەی کۆلۆنیل سندرز، ئەمە بوو یاسای لێنانی مریشك ئەو دەتوانێ بیگەیێنێتە ئاستی بازاڕسازیی عادەتی خۆراکی خەڵکی سەرانسەری دنیا بگۆڕێت.

ئەگەر دەمانەوێ سەرکەوتن بەدەست بێنین، دەبێت بیرۆکەکانمان بخەینە قۆناغی کردارەوە تەواوی کارامەییەکانمان بنوێنین، بەبێ هەبوونی بیرۆکەیەك هیچ شتێکمان دەسگیر نابێت، بەڵکو ئەو بیرۆکەیە دەگاتە بەرزترین پلەو مرۆڤ دەخاتە ئاستی بالاچوونەوە.

مشتێك لەهەموو ژیرییەكان

—————*—*—————

فەرمانڕەوای هیندستان لەكۆشكەكەیدا كتێبخانەیەكی گەورەی هەبوو كەسەد ڕێكخەری بۆ كتێبەكان دامەزراندبوو. بۆ هەڵگرتنی كتێبەكانی تەنانەت هەزار باری وشتر كەم بوو. بەمەش هێشتا كاتی خوێندنەوەی نەبوو، چونكە گەورەترین ئارەزوی ئەو ڕاوو شكار بوو، بۆیە داوای لەدانیشمەندان كرد باشترین و بەسوودترین ئەو بابەتانەی لەكتێبی كتێبخانەكەیدا هەیە بەڕستەی كورتكراوە بۆی باس بكەن.

دانیشمەندان بیست ساڵ بەبێ وەستان و ماندو بوون كاریان بۆ فەرمانەكەی فەرمانڕەوا كرد، ئەوان توانیان دوای ئەم هەموو ساڵە كورتەیەكی زانست لەدوو هەزار كتێبدا كۆ بكەنەوە كە بەئاسانی باری سێ وشتر دەبوو، پاشان ئەنجامی كاری خۆیان بەفەرمانڕەوا ڕاگەیاند، بەڵام بەوپەڕی سەرسوڕمانەوە سەرنجیاندا فەرمانڕەوا ناوەڕۆكی باری سێ وشتر بەزۆر دەزانێ، بۆ یە زانیاری مرۆڤیان بۆ كردە ئەندازەی باری پانزە وشترو دواتر كەمیان كردەوە بۆ باری نۆ وشتر، بەڵام فەرمانڕەوا باوەڕێ وابوو دانیشمەندا هێشتا زانیارییەكانیان كورت نەكردۆتەوە.

بەدرێژایی ئەم سالانە نەک تەنها دانیشمەندان بەڵکو فەرمانڕەواش پیر بوو، چیتر فەرمانڕەوا دڵنیا نەبوو هێندە بژی بتوانێ ئەو شاکارە کورتە بخوێنێتەوە تاکو سەرەنجام نائومێدی خۆی بۆ دانیشمەندێك گێڕایەوە کەچەن رۆژێك میوانی ئەو بوو.

دانیشمەند، ڕایگەیاند، خاوەنشکۆ هەرچەن من کتێبخانەیەکی مەزن و بێ وێنەی وەك ئەوەی تۆم نەدیتوە بەڵام ئەو توانایە لەخۆمدا دەبینم لەکورتترین ماوەدا کورتەیەکی زۆر بەسوود لەکۆبەندی ئەو کتێبانە پێشکە بەتۆی بکەم، تۆ چەن خولەکێکی دیکە دەتوانی بیخوێنیتەوەو بۆ هەموو تەمنت بیری لێبکەیتەوە.

پاشان فەرمانیدا کاغەزو قەڵەم بێنن ئەم چوار وانەیەی نوسی:

١. جەوهەری قسەی زیاتری زانستەکان یەك وشەیە: ڕەنگە تەواوی مێژوو لەم سێ وشەیە پێك هاتبێت، خەڵکی دێنە دنیاوە، ئازار دەچێژن و دەمرن.

٢. کاری چاکەت خۆش بوێت و ئەوەی خۆشت دەوێت ئەنجامی بدە، بیری باشت هەبێت هەموو بیرکردنەوەکانت بەزمان مەڵێ. بەمشێوەیە دروستکارو ژیر دەبیت.

٣. خاوەنشکۆ بەسەر ئارەزوەکانی خۆتدا زاڵبەو جڵەوی خۆت بکە. بەمشێوەیەش فەرمانڕەوایی جیهان کارێکی سادە دەبێت.

٤. بەبێ پارێزکاریی، هیچ بەختەوەرییەك بوونی نییە. هەمانشێوە بەبێ هەبوونی بیرو باوەڕو ئیمانێك پارێزکاریی بوونی نییە.

وەرە باقەدری یەکتریی بزانین

کۆتایی ساڵ بوو، قوتابیانی پۆل خەریکی گرتنی وێنەی یادگاری بوون.

مامۆستا پێی وتن: کاتێ ئێوە گەورە بوون، سەیری ئەم وێنانە دەکەن و دەڵێن کەئەمە جەمشیدە! بۆتە پزیشک، ئەمەیان پەرویزە بۆتە ئەندازیار و...

یەکێ لەقوتابیان لەناوەڕاستەوە هەستایە سەر پێ وتی .

...ئەمەش مامۆستایە کۆچی دوایی کردووە!

سەرنج:

گەورەیەک دەڵێت: تائەو کاتەی مرۆڤەکان هەن، هەستەکانی خۆتیان بۆ دەربڕە، چونکە ڕۆژێک دێت هەستەکان هەن و بەڵام مرۆڤەکان چیتر لای ئێمە نین...

ڕۆژێک دێ من و تۆ بێ یەکتریی دەبین
یەک بەیەک لەم کۆمەڵەدا کەم دەبین
ڕۆژێک دێت چیتر لەبیرەوەریەکاندا
مایەی پێکەنین و پەژارەو خەم دەبین

بەهای تەرازوی شەرافەت

تکایە چەن خولەکێ کات بۆ وەڵامدانەوەی ئەم پرسیارانە تەرخان بکە:

١. ئەو کەسانەی سودێکیان لێنابینم دەبێت چۆن هەڵسوکەوتیان لەگەڵ بکەم؟

٢. ئایا من کەسێکم بۆ کەسانیتر ئاشکرام؟

٣. ئایا لەبەر تیشکەکان لەتێڕوانیندا هەمان ئەو کەسەم کەبەتەنیا دەبم؟

٤. ئایا پێش ئەوەی بخرێمە ژێر فشارەوە، دان بەهەڵەکانی خۆمدا دەنێم؟

٥. ئایا قازانجی کەسانیتر بەڕەوای خۆم دەزانم؟

٦. ئایا کاتێ بڕیارێکی ئەخلاقی دەدەم، پابەندی بنەماو بەها ئەخلاقیەکان دەبم یان دۆخەکان کاریگەریی لەسەر بژاردەکانم دەبێت؟

٧. کاتێ بڕیارە دەربارەی کەسانیتر بدوێم، ڕوبەڕوی خۆیان دەدەوێم یان لەپاشە ملە.

خۆتبە... بەشەرفبە

کاتی چاوپێکەوتن

—————**—————

ڕۆژێك باوکم لەژورەکەی خۆی سەرگەرمی کار بوو. ئەو خەریکی لێکدانەوەی نامەکان و ڕێکخستنی کاتی چاوپێکەوتن بوو... بەجۆرێك وەختێ کچەکەی هات بۆلای ئاگای لێنەبوو.

کچەکە پاش کەمێ بێدەنگی وتی:

باوکە، چی دەکەیت؟ کچەکەم دەمەوێ ماوەی چاوپێکەوتنەکان لەدەفتەرەکەمدا بنوسم. سەرلەنوێ کچەکە دوای ساتێك بێدەنگی وتی: ئایا لەم دەفتەرەدا ناوی منیشی تێدایە؟

ڕاستە، ئێمە هێندە سەرگەرمی ژیان دەبین کەزۆرێك لەکەسانیتر فەرامۆش دەکەین.

ئەم دنیا گەورەیە هێندە سەرقاڵیمان بۆ دروست دەکات کەبەڕاستی گەورەترین و نزیکترین فەرامۆش دەکەین.

خودا ئێمەی دروست نەکردووە هێندە سەرگەرمی ژیان بین، تەنانەت دەرفەتی ئەوەمان نەبێت لەگەڵ ئازیزانی خۆمان دوو قسە بکەین.

بێگومان ئەگەر هەموومان دەنگی خودا ببیستین ئێستا پێمان دەڵێت: "ئایا ناوی منیش لەو دەفتەرەدایە؟"

بەهیوای ئەوەی یەکەم ناوی دەفتەری بەرنامەی ڕۆژانەمان خودا بێت.

ئامۆژگاریی

مامۆستایەکی ئاینی عادەتی بوو هەموورۆژێك بەیانیان لەگەڵ قوتابییەکانیدا گفتوگۆ بکات. ڕۆژێك چوویە سەر سەکۆیەك و ویستی دەست بەگفتوگۆ کردن بکات، لەناکاو باڵندەیەکی بچوك بەهێواشی لەسەر لێواری پەنجەرەیەك نیشتەوە بەهەموو هێزی خۆی دەستیکرد بەخوێندن.

دوای ماوەیەکی کورت ئاوازەکەی تەواو کردو هەڵفڕیی. مامۆستا ڕویکردە قوتابیان و وتی: "ئامۆژگاریی" ئەمڕۆمان کۆتایی پێ هات.

خۆتبە... گەڕۆکی دەرەکی مەبە.

دەبێت بەزێڕ بنوسرێت

—**—

- هەموو کەسێك لەفێرکارەکەی خۆیەوە شتێك فێر نابێت ڕۆژگار خۆی دەبێتە مامۆستای تایبەتی ئەو.
- ئەگەر نەزانین بەرەو کوێ دەڕۆین، ڕەنگە بگەینە کەسنەزان ئاوا.
- چەقۆ بۆ برینە نەك دڕین.
- هیچ شتێك هێندەی هەوڵی خۆ بەزلزانین مرۆڤ بچوك ناکاتەوە.
- هیچ پەیوەندییەك کات نافەوتێنێ. وانەکان لەپەیوەندی هەڵەدا فێرتان دەکەن بۆ پەیوەندی دروست ئامادەبن.
- گرفتی هەندێك تەنها هاوسەرگیریی کردن نییە، لەگەڵ کێدا هاوسەرگیریی کردنە.
- ئەگەر لەژیانی باوك و دایکدا خزمەتیان نەکەیت، ناچاریت بۆ ڕەوینەوەی ئازاری ویژدانت بەردی مەڕ مەڕ بکەیتە کێلی گۆڕەکانیان.
- ئەوەندەی خەڵکم بینی جلیان لەبەردا نەبوو هێندەش جلم بینی کەسیان تێدا نەبوو.

ماسییەکان لەئاودا بگرە

—**—

نازانم تائێستا سەرنجتداوە لەکەناری ڕوباردا ئەستێلی بچوك و جۆگەی باریك هەیە؟

ڕەنگە ڕاوچییەکان ئەوانەیان دروست کردبێت پەیوەندییەکیان بەڕوبارەوە نەبێت.

ڕوبار بەردەوام قووڵ و فراوانترە، بەڵام ئەم ئەستێلانە پڕ لەکەفن پاشان پەیوەندیان بەڕوبارەوە نییەو ماسی تێیدا ناژی، تەنها گۆم یان ئاوێکی وەستاوە ڕوباری قووڵ پڕە لەژیان و بەخێرایی بەتەنیشتیدا تێپەڕ دەبێت.

ئایا وانازانیت مرۆڤەکان وەك ئەو ئاوگیرانە بن؟ ئەو دور لەرۆخی خیرای ژیان، ئاوگیری بچوك بۆ خۆیان هەڵدەکەنن و تێیدا قەتیس دەبن و دەمرن. ئێمە بەمە دەڵێین وجود.

واتا هەموومان خوازیاری دۆخێکی بەردەوامین دەمانەوێ تاهەتایە بمێنینەوە خۆشییەکانمان کۆتایی پێنەیەت. چاڵێکی بچوك هەڵدەکەنین و تێیدا لەگەڵ خێزانەکەمان، پێگەکەمان، فەرهەنگمان و ترسەکانمان سەنگەر دەگرین و تێیدا دەمرین و دەهێڵین ژیان بەردەوام بێت، بەڵام ژیان بەردەوام نییە بەڵکو هەمیشە لەگۆڕاندایەو بەخێرایی ڕەوات و خاوەنی قولایی و ژیان و جوانیی بێسنورە.

شاڕێ‌و هەڵاتن لەگۆڕانی ئەرێنی

—————**—————

قاترێك بۆ ڕاوێژکردن هاتە لای وشترو پێی وت: نازانم کاتێ بەڕێدا ئەڕۆم سەرسم ئەدەم پێیەکانم دەچەمێنەوە دەکەووم بەزەویدا. ئەمڕۆ پێیەکانم لەبەردێك گیر بوون بەبارەکەی کۆڵمەوە کەووتم، بەڵام تا ئێستا نەمبینوەو نەمبیستووە وشترێك بکەوێت، هۆی چییە ئێوەی وشتر باردەکرێن‌و وەك ئێمە بەڕێدا دەڕۆن‌و کەچی سەرسمێك نادەن‌و ناکەوون؟ وشتر وتی: سەرسمدان چەن هۆیەکی هەیە:

١. پەلە کردن، ئێمە هیچ کاتێ پەلە ناکەین.

٢. دیقەت‌و پێش بینی. ئێمە لەکاتی ڕۆشتندا پێشبین‌و دوربینی دەکەین. واتا کاتی ڕۆشتن سەرمان هەڵدەبڕین ئەو ڕێگەیەی دەمانەوێ بیبڕین تاچاومان بڕ بکات تێبینی دەکەین. سەرنجی ئەوە دەدەین چ شوێنێك چاڵەو چ شوێنێك ناهەموارەو چ شوێنێك هەموارە.

قاتر وتی: ئەوانەی تۆ باست کرد منیش دەیزانم‌و ڕەچاوی هەموویان دەکەم. وشتر وتی: لەسازگاری بیرو کرداردا کەسێك ڕێیەك هەڵدەبژێرێت دەبێت بیرو زەینی لەگەڵ کرداریدا سازگارو هەماهەنگ

بکات، کاری ئێمە ڕێ ڕۆشتنە، ئێمە ناتوانین وەکو تانجی ڕاو ڕابکەین یان وەك ئەسپ غار بکەین.

قاتر وتی: جەناب وادەزانی ئێمە ئەقڵمان لەدەستداوە ئەوە کەرە کەتێناگات، سەرسمدانی ئێمە هۆکارێکی دیکەی هەیە. وشتر کەزانی قاتر بەدوای ڕێچاردا ناگەڕێ بەڵکو دەیەوێ ڕەفتاری بگۆڕێ، وتی: هاوڕێی خۆشەویست گەر ڕاستت دەوێ هۆکاری سەرەکی سەرسمدان دەگەڕێتەوە بۆ سروشتی خۆمان پەیوەندی بەڕەفتار یان شێوەی بیرکردنەوەی من و تۆوە نییە، دەزانی بەفارسی بەقاتر دەڵێن ئێسترو بەمنیش دەڵێن وشتر بۆیە جیاوازی نێوانمان سێ خاڵە تۆ لەوە بێ بەهرەیت، هەر ئەم سێ خاڵە کاری تێکداوە. قاتر خۆشحاڵ بوو وتی: ڕاستە، ئەڵێی مەسەلەکەو عەیبی سەرەکی هەر ئەمەیەو ئەمەش چارەیەکی لەدەست ئێمەدا نییە، ئافەرین بۆ تۆ چەن جوان عەیبی کارەکەت دۆزییەوە ئێستا زانیت ئەو سێ خاڵەی باست کرد هیچ پەیوەندی بەمەسەلەکەوە نییە خەتای سەرەکیش ئەم سێ خاڵەیە، من خۆم دەمزانی عەیب و کەم و کورتی لەمندا نییە کاتێ دەکەوتم لۆمەیان دەکردم. قاتر لەم پەیبردنە زۆر دڵخۆش بوو چونکە چیتر پێویستی نەبوو شتێك لەخۆیدا بگۆڕێت.

خۆتیە

ئامادەیی هەر جۆرە گۆڕانێکی دەروونی خۆتیە

کۆکینی توتی

—————**—————

خانمێکی جگەرەکێش، توتییەکی لەماڵەوە هەبوو. کاتێ سەرنجی کۆکینی بەردەوامی توتیەکەیدا، وازی لەجگەرەکێشان هێنا، نیگەران بوو بەوەی ڕەنگە دوکەڵی جگەرەکەی هۆکاری ئازاردانی توتیەکە بوبێت. توتیەکەی هەڵگرت و بردی بۆلای پسپۆڕی باڵندەکان، دوای پشکنینی پێویست هیچ نیشانەیەکی نەخۆشی لەسییەکانیدا دەرنەکەوت، دوایین نۆڕینەکان دەریان خست کۆکینی توتیەکە لاسایی کردنەوەی کۆکینی خاوەنەکەی بووە، دوکەڵی جگەرە هیچ کاریگەرییەکی لەسەر نەبووە بەڵکو ئەو تەنها لاسایی خاوەنەکەی دەکاتەوە.

دیقەت بدەن ژیانی ئێوەش دەکرێ کتومت وەك ژیانی هەمان ئەو توتیە بێت. ئەگەر وابێت، شتێکی گەلێ بەنرخ لەدەست دەدەن. ژیان لەدەست دەدەن.

گرنگی ئامادەبوون

—————**—————

ڕۆژێك ڕێویەك گورگێكی بینی خەریكی تیژكردنەوەی ددانەكانی بوو.

ڕێوی بەگورگی وت: بۆچی ئەم كارە دەكەیت؟ لێرە كەسێك نییە بیەوێ لەگەڵ تۆدا شەڕ بكات.

گورگ وتی: دەمێكە هیچ كەسێك ناوێرێ لەگەڵ من شەڕ بكات، بەڵام ئەگەر كاتی شەڕ هات، ئەوكاتە دەرفەتی تیژكردنەوەی ددانەكانم نابێت.

ئوستاد دەڵێت: ئامادەیی بۆ ململانێ مەرجی یەكەمی سەركەوتنە.

فیل و مارمێلکە

——**——

ڕۆژێک فیلێک لەدارستاندا خەریکی گەشت و گوزار بوو، تووشی مارمێلکەیێک بوو. پێی وت تۆ چەن بچوکیت و دەستی کرد بەپێکەنین، هەروەها بەدەنگێکی ناخۆش پێی وت لاچۆ لەبەرچاووم ئەگینا پانت دەکەمەوە.

مارمێلکە لەوەلامیدا وتی: بەڵێ، ڕەنگە لەتۆ بچوکتر بم بەلام دەتوانم گەلێ لەتۆ خێراتر ڕابکەم.

فیل سەرەتا پێکەنی. پاشان تووڕە بوو پێی ووت "بچکۆلانە"

مارمێلکە بەمتمانەیەکی بەهێزەوە وتی: ئەگەر دەتەوێ وەرە سبەینێ خۆمان تاقی دەکەینەوە بزانین کاممان خێراتر ڕادەکەین.

هەرچەن ئەم پێشنیارە بەلای فیلەوە مایەی گاڵتەجاڕی بوو، پێشنیارەکەی قبوڵ کردو بۆ سبەی بڕیاندا، مارمێلکە بەپەلە هاوڕێکانی کۆکردەوەو هەموو شتێکی بۆ گێڕانەوەو پێی وتن دەبێت

سبەی هەموومان یەك شێوەو یەك ڕەنگ بین، ئەو پێی وتن سبەی دەبێت لەشوێنی جیاوازدا خۆیان بشارنەوەو چاوەڕوان بن.

ڕۆژی دیاریکراو فیل هاتە مەیدانی پێشبڕکێ و مارمێلکە لەوێ بوو، کاتێ فیل دەستیکرد بەڕاکردن مارمێلکە بۆ ئەوەی فیل بەخۆی بزانێت لەدوای فیلەوە خۆی شاردەوە. فیل بەوپەڕی هێزو خێراییەوە ڕایدەکردو لەپێش مارمێلکەوە بوو گەلێ خۆشحاڵ بوو. جارێك مارمێلکەی بینی لەپێش خۆیەوە ڕایدەکرد. توشی شۆك بوو. لەکاتێکدا زۆر سەرسام بوو. دوبارە بەهەوڵ و کۆشش هەرچەن زیاتر هەوڵی ڕاکردنی خێراتری دەداو دورتر دەکەوتەوە دروست ئەو کاتەی وایدەزانی بەجێی هێشتووە بەخۆی وت: باکەمێ هێواشتر بڕۆم تاکو پشوویەك بدەم، بەوپەڕێ سەرسوڕمانەوە دوبارە بینیەوە مارمێلکە لەپێش خۆیەوە ڕادەکات، هەرچەن زۆر ماندوو بوو بەڵام دوبارە خۆی خێراتر کردەوە، کاتێ دەیویست ئارامتر بڕوات ئەوی لەپێش خۆیەوە دەبینیەوەن ئەمانە هەموویان هاوڕێی مارمێلکە بوون بەڵام فیل بەخۆی نەدەزانی، سەرەنجام فیل ماندوو بوو لەپێ کەوت. مارمێلکەی یەکەم هاتە بەردەمی وتی: پێشبڕکێکە چۆن دەچێت بەڕێوە؟

فیل لەوەڵامدا شکستی خۆی قبوڵ کرد، مارمێلکەکان بەگۆڕینی ڕەنگی خۆیان توانیان ڕکابەری بەهێزیان بەچۆکدا هێناو خۆشحاڵ بوون، فیل بەتواناو هێزی مارمێلکەکان دەرکی کردبوو، سەرنجیدا، ئێمە نەك بەگەورەیی جەستەمان بەڵکو بەگەورەیی ئەقڵمان دەتوانین سەرکەوتوو بین.

بۆتێڕامانی زیاتر

**

- زۆربەی ئەو کەسانەی دەڵێن ڕقمان لەدرۆیە لەڕاستیدا ڕقیان لەبیستنی درۆیە نەك لەکردنی.
- ماسی تائەو کاتەی دەمی نوقابێت کەس ناتوانێ ڕاوی بکات.
- نهێنیەکانت مەدرکێنە. هەندێك لەئارەزوی ڕاوکردنی هەڵەیەکدا لەچاوەڕونیدان.
- مردن جارێك ڕونادات. چونکە هەموومان ڕۆژی چەنجارێك دەمرین، هەرکاتێ مالاوایی لەئارەزو، خولیاکان، پەیوەندییەکان دەکەین دەمرین.
  "مارسیل پروست"
- کاغەزێك تاکو سپیترو خاوێنتر بێت کەس لەچوارچێوەی ناگرێت. بۆ مانەوە دەبێت قسەیەك بۆ وتن هەبێت.
- دڵێکی ترسنۆك نەدڵی مەعشوقەیەك فەتح دەکات نەشارێك.
- بەسوێترین ئازار لەدەستدانی کەسێکی خۆشەویستە، بەلام ڕاستی ئەمەیە لەدەستدانی خۆمان و لەبیرچونەوەی ئەوەی کێین و چەندێك بەهادارین لەو ئازارە بەسوێترە.

پەموو هەموو شتێکە

——**——

لەباشوری ئەمریکا ئەو سەردەمەی کەپەموو "هەموو شتێك" ی خەڵکی بوو، ئەسپێی قۆزاخە لەمەکزیکەوە دای بەسەر قۆزاخە پەمووەکانداو فەوتاندی.

جوتیاران ناچار بوون بەرهەمی هەمەجۆرە وەك دانەوێڵەو پاقلەو بادام زەمینی بچێنن. ئەوان فێر بوون زەوییەکانیان بۆ پەروەدەی گوڵ، بەرازو مریشك بەکاربێنن. سەرەنجام جوتیاران لەجاران خۆشتر دەژیان کەهەر پەموویان دەچاند، خەڵکی ئەنتر پرایز لەئالاباماى ئەمریکا لەوەی ڕویدابوو خۆشخاڵ بوون، لەساڵی ۱۹۱۰ بیناى یادکردنەوەی ئەسپێی قۆزاخەیان دروست کرد. ئەوان کاتێ لەسیستمی تاك بەرهەمیەوە گۆڕان بۆ کشتوکاڵی هەمەجۆر زیاتر دەوڵەمەند بوون.

نوسراوی سەر بیناى بیرەوەریەکەیان بەمجۆرە بوو: بەمەبەستی پێزانین لەئەسپێی قۆزاخەو ئەو کارەی لەڕوی خۆشگوزەرانی جوتیارانەوە ئەنجامدرا." ئێمە هەموو لەژیاندا حەز دەکەین لەشەڕێ گرفت و کێشەو زۆرە ملێ ڕزگارمان بێت. کاتێ ئەم وەسوەسەیە دەچێتە ئەوجەوە، بیر لەو لاوە بکەرەوە لەپیرەمێردێکی پرسی: "گرانترین باری

ژیان چییه؟" پیرەمێرد خەمگینانە وڵامیدایەوە: "نەبوونی بارێک بیدەیت بەکۆڵتدا!"

فەرامۆشی نەکەیت زۆرێك لەکەسانی بەرجەستە بەسەر کێشەکانی ژیانیاندا سەرکەوتوون، بۆ نمونە لویی پاستۆر کەنیوە ئیفلیجی جەستەیی هەبوو هەرساتێ ئەگەری سەکتەی مێشکی هەبوو. فرانسیس پارکمن، مێژوزانی ئەمریکایی لەبەشی سەرەکی ژیانیدا هێندە گیرۆدە بوو لەپێنج خولوك زیاتر نەیدەتوانی کارێك بکات، حاڵی بینایی هێندە دژوار بوو بێجگە لەچەن واژەیەکی کەم نەیدەتوانی بنوسێت. بەڵام زۆر بلیمەتانە دەورەیەکی گەورەی بیست بەرگی مێژوی نوسی.

کەسێك تووشی سوتانێکی بەتین بوبو پزیشکان پێیان وتبو هەرگیز ناتوانێ بەرێدا بڕوات "کانینگهام" ساڵی ١٩٣٤ ریکۆردی دوو هەزارو پێنج سەد مەتریی جیهانی بەناوی خۆیەوە تۆمار کرد، ئەو کەسەی بەئۆتیزمو نەخوێنەوار ناویان لێنا ئالبیرت ئەنشتاین بوو.

فەرامۆشی نەکەن هەبوونی دژواریی و گرفتەکانی ژیان دەرفەتێکن بۆ نواندنی کارامەیی و هێزی تاك کەسیی.

وابەستە بوون بەشتی بێ بەهاوە

موریدەکانی حەکیمێك پرسیاریان کرد: لەکاتێکدا مرۆڤ بتوانێت بەسودمەند بوون لەهەموو بەهرەکانی دەوڵەمەند بێت، بەڵام لەبەر وابەستەبوونی بەشتێکی بێ نرخەوە هۆکاری بێبەری بوونی بێت لەبەهرەکانی خۆی؟

حەکیم لەوەڵامدا وتی:

ڕۆژێك پیاوێك بەسواری وڵاغەکەی بەرەو کێوی جادویی بەڕێکەوت و تاکو گەنجی ئەفسوناوی بدۆزێتەوە.

کاتێ گەشتە کوێرە ڕێگەی دەرگای داخراوی ئەشکەوتە جادوییەکە، لەناکاو دەرگای ئەشکەوتەکە کرایەوە، بەخۆشییەوە چوویە ژورەوە لەوێ گەنجینەیەکی فراوانی نایابی بینی و بەخێرایی باوەشی بۆ گرتەوە تورەکەکانی پڕ کردن لەزێڕو خشڵ و سواری وڵاغەکەی بویەوەو گەڕایەوە لەناکاو بیری کەوتەوە ئەو دارەی هەمیشە بەدەستییەوە بوو لەئەشکەوتەکەدا بیری چووە، بۆیە بەپەلە گەڕایەوەو خویکردەوە بەئەشکەوتەکەدا بەڵام غافڵ بوو لەوەی ئەم ئەشکەوتە تەنها جارێك دەکرێتەوە ئێستا کاتی داخرانەوەی هەتا هەتاییە، ئەو

لەئەشكەوتەكەدا وون بوو ئەو هەموو خشڵو گەنجینەیەی بەدەستی
هێنابوو بۆ بەدبەختی بوویە نسیبی كەسانیتر.

كاتێ چۆلەكە لەجەنگەڵدا هێلانەیەك دەبەستێت ، تەنها چڵێكی
بچوك داگیر دەكات، كاتێ بزنێكی كێویی تینوو بەپەرۆشەوە دەگاتە
گۆماوێك تەنها بەئەندازەی تینوێتی خۆی ئاو دەخواتەوە. ئێمە
هەمیشە پەرۆشی كۆكردنەوەی شتانێكین، بەم هۆكارەیە دڵەكانمان
خاڵییە.

"ئانتۆنی د. ملو"

كاملترینو نایابترین سەرچاوەی كورتە چیرۆكەكانی جیهان لەبواری
كارامەییەكانی ژیان. گەشەی دەرونی. سەركەوتنی كەسێتی. ئەمەیە
لەبەردەستی ئێوەدا. زیاتر لە٢٠٠٠ داستانی كاریگەرو ئیلهامبەخش
لە ٤٠ بەرگی كتێبی مەسعود لەعلی...
دامەزرێنەری شاكاری كتێبی چیرۆكی دەرمانی لەئێران.

ئەمڕۆ لەخەو بێدار بوومەوە لەخۆم پرسی: "ژیان چی دەڵێت؟"

وەڵامم لەژوورەکەمدا وەرگرتەوە. پانکەی ژوورەکە وتی: "خوێنساردە."

بنمیچ وتی: "ئامانجی بەرزت هەبێت."

پەنجەرە وتی: "دنیا بەجوانی ببینە."

سەعات وتی: "هەموو چرکەیەک ..."

ئاوێنە وتی: "پێش هە... ... دوە"

رۆژ ژمێر وتی: "

دەرگا ...

...

جیهان

...رکەوتنی

داستانی

کەسێتی ...

کاریگەرو ئیلهامبەخش لە ... مەسعود لەعلی...

دامەزرێنەری شاکاری کتێبی چیرۆکی دەرمانی لەئێران.